

**UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

ÚSTAV MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA A EURÓPSKEHO PRÁVA

**AKTUÁLNE OTÁZKY TRESTNÉHO PRÁVA
Z POHĽADU EURÓPSKEHO A MEDZINÁROD-
NÉHO PRÁVA**

*Zborník príspevkov zo XVI. ročníka študentského sympózia
z medzinárodného a európskeho práva konaného dňa 21. apríla 2023*

Dominika Marčoková Becková (ed.)

Košice

2023

Zborník príspevkov zo XVI. ročníka študentského sympózia z medzinárodného a európskeho práva konaného dňa 21. apríla 2023 je čiastkovým výstupom z riešenia projektu APVV-18-0421 Európska prokuratúra v súradniciach ústavného poriadku Slovenskej republiky ako posilnenie európskej integrácie prostredníctvom práva.

Aktuálne otázky trestného práva z pohľadu európskeho a medzinárodného práva

Zborník príspevkov zo XVI. ročníka študentského sympózia z medzinárodného a európskeho práva konaného dňa 21. apríla 2023.

Editorka:

JUDr. Bc. Dominika Marčoková Becková, PhD.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

Ústav medzinárodného práva a európskeho práva

Tento text je publikovaný pod licenciou CC BY NC - CC Attribution-Non-Commercial 4.0 („Uveďte autora - Nepoužívajte komerčne“)

Za odbornú a jazykovú stránku tejto publikácie zodpovedajú autori jednotlivých príspevkov. Rukopis neprešiel redakčnou ani jazykovou úpravou.

Umiestnenie: www.unibook.upjs.sk

Dostupné od: 28.06.2023

DOI: <https://doi.org/10.33542/AOTP-0219-0>

ISBN 978-80-574-0219-0 (e-publikácia)

PREDSLOV

Tohtoročný zborník príspevkov zo XVI. ročníka študentského sympózia Ústavu medzinárodného a európskeho práva sa venuje niektorým aspektom miesta a úlohy trestného práva z pohľadu súčasného európskeho a medzinárodného práva. Napriek tomu, že diskusia o medzinárodnom práve trestnom sa v medzinárodnom práve začala už v 20. rokoch minulého storočia, k jej rozvoju ako aj praktickému uplatňovaniu dochádza až po druhej svetovej vojne v rámci a prostredníctvom medzinárodných súdov ako povahy ad hoc, tak aj trvalej povahy. Dôvodom ich vzniku bolo všeobecné presvedčenie, že každý, kto spácha zločin podľa medzinárodného práva zaň zodpovedá a podlieha trestu, a že zločiny týkajúce sa celého medzinárodného spoločenstva nemôžu zostať nepotrestané. Išlo preto o postihy páchatel'ov závažne porušujúcich základné hodnoty medzinárodného práva (medzinárodný mier a bezpečnosť, ľudské práva, pravidlá humanitárnej povahy v rámci ozbrojených konfliktov a pod.) použitím procesných a hmotných pravidiel trestnej povahy.

Otázkam medzinárodného trestného súdnictva bolo venované už 5. študentské sympóziu v r. 2012 a posledné sympóziu sa v tejto súvislosti zaoberalo zločinom agresie pred stálym medzinárodným trestným tribunálom a možnosťami vytvorenia medzinárodného trestného tribunálu pre súdenie zločinov páchaných na území Ukrajiny. Otázkou uplatňovania trestnoprávnej zodpovednosti štátnych predstaviteľ'ov sa zaoberal príspevok vo vzťahu k ich procesným imunitám.

Podobne aj v medzinárodných organizáciách sa vytvárajú sankčné mechanizmy použiteľné voči porušovateľom základných hodnôt, na ktorých je tá ktorá organizácia založená. Výnimku z pravidla, že tieto sankčné mechanizmy sú smerované predovšetkým na členské štáty, predstavuje Európska únia, ktorá si vytvorila trestnoprávny mechanizmus voči fyzickým a právnickým osobám páhajúcim teroristické akty, obchodovanie s ľuďmi, pranie špinavých peňazí (tzv. euro zločiny) a i.. V kontexte EÚ išlo o citlivú materiu vzhľadom na pretrvávajúce rozdiely medzi trestnými zákonmi členských štátov, rôzne druhy sankcií a ich kvalifikáciu, ako aj posudzovanie protiprávných aktov z administratívneho prípadne trestného pohľadu. Vzhľadom na cezhraničné aspekty trestných činov mali prijaté trestné pravidlá EÚ význam v tom, že pomáhali zaistiť, aby páchatel' trestného činu nezostal nepotrestaný ani potom, čo ušiel na územie iného členského štátu EÚ. S cieľom bojovať proti podvodom a inej trestnej činnosti poškozujúcej finančné záujmy EÚ boli tiež prijaté opatrenia s cieľom zabezpečiť v členských štátoch ich účinnú a rovnocennú ochranu. Pre európskych daňových poplatníkov ide o oblasť značného významu, nakoľko oprávnené očakávajú prijatie účinných opatrení proti nezákonným aktivitám ohrozujúcim verejné financie EÚ, predovšetkým v rámci jej poľnohospodárskej politiky a rôznych regionálnych rozvojových fondov. Na splnenie tohto cieľa bola vytvorená Európska prokuratúra, činnosti ktorej boli venované viaceré príspevky sympózia vrátane jej vyšetrovania v Slovenskej republike.¹

¹ *Stručné resumé príspevkov je v závere tohto Zborníka.*

Študentské sympóziium v príspevkoch svojich účastníkov potvrdilo relevantnosť miesta, postavenia a významu pravidiel trestného práva ako v medzinárodnom tak aj v úniiovom práve. Trestné právo sa ukázalo ako vhodný prostriedok zabezpečenia medzinárodnej zákonnosti a v širšom kontexte ako jeden z prostriedkov garancie *rule of law* v medzinárodnom spoločenstve.

Ján Klučka

OBSAH

Predslov	3
Obsah	5

DÔVODY VZNIKU EURÓPSKEJ PROKURATÚRY, JEJ ŠTRUKTÚRA A ÚLOHY 8

Alexandra Sabolová, LLB

Úvod	8
1. Dôvody vzniku Európskej prokuratúry.....	10
1.1. Členské štáty	11
1.2. Agentúry a úrady Európskej únie.....	11
2. Štruktúra Európskej prokuratúry	12
2.1. Ústredná úroveň	12
2.2. Posúdenie vhodnosti výberu štruktúry Európskej prokuratúry.....	14
3. Úlohy Európskej prokuratúry	15
3.1. Vyšetrovanie, trestné stíhanie a podávanie obžaloby	15
3.2. Spolupráca s inými orgánmi Európskej únie a členskými štátmi	17
3.3. Informovanie o činnosti Európskej prokuratúry	17
3.4. Prínosy Európskej prokuratúry	17
Záver.....	18

VEDENIE VYŠETROVANIA EURÓPSKOU PROKURATÚROU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE 21

Dominik Werner

Úvod do problematiky Európskej prokuratúry.....	21
Vedenie vyšetrovania Európskou prokuratúrou v Slovenskej republike	24
Začatie vyšetrovania.....	24
Priebeh vyšetrovania	25
Skončenie vyšetrovania	27
Záver.....	28

VZŤAH EURÓPSKEJ PROKURATÚRY A EURÓPSKEHO ÚRADU PRE BOJ PROTI PODVODOM – KONKURENTI ALEBO SPOLUPRACOVNÍCI? 30

Bc. Jana Pezlar Selecká

Úvod.....	30
1. Neefektívny boj Európskeho úradu pre boj proti podvodom ako dôvod vzniku Európskej prokuratúry?	30
2. Právny rámec spolupráce EPPO a OLAF	33
2.1. Pracovná dohoda medzi EPPO a OLAF-om.....	35
3. Doterajšia spolupráca EPPO a OLAF	36
Záver.....	38

MEDZINÁRODNÝ TRESTNÝ TRIBUNÁL PRE UKRAJINU: PRÁVNE PROBLÉMY A VÝZVY..... 41

Bc. Radka Balogová

Úvod	41
1. Vytvorenie trestného tribunálu na pôde OSN	42
1.1. (Ne)existujúca právomoc Valného zhromaždenia na vytvorenie medzinárodného trestného tribunálu.....	42
2. Vytvorenie trestného tribunálu prostredníctvom Rady Európy.....	45
3. Medzinárodné centrum pre stíhanie trestného činu agresie proti Ukrajine a Európska únia	47
3.1. Medzinárodné centrum pre stíhanie zločinu agresie proti Ukrajine	47
4. Medzinárodný trestný súd a jeho právomoc na stíhanie zločinov na Ukrajine	48
Záver.....	50

ZLOČIN AGRESIE PRED MEDZINÁRODNÝM TRESTNÝM SÚDOM 53

Bc. Laura Gazdagová

Úvod	53
1. Vývoj Medzinárodného trestného súdu.....	54
1.1. Jurisdikcia Medzinárodného trestného súdu	55
2. Zločin agresie.....	57
2.1. Zločin agresie pred medzinárodným trestným súdom	59
Záver.....	61

IMUNITA PREDSTAVITEĽOV ŠTÁTOV PRED VNÚTROŠTÁTNYMI SÚDMI	64
<i>Peter Kuko</i>	
Úvod	64
1. Historický vývoj imunity.....	64
1.1. Definície štátnych predstaviteľov podľa medzinárodného práva	65
2. Typy imunit v medzinárodnom práve a v podmienkach vnútroštátneho práva.....	67
2.1. Osoby vyňaté spod pôsobnosti TZ podľa MPV a TZ (300/2005)	68
3. Problematika imunit v súvislosti s jurisdikciou Medzinárodného súdneho dvora a vnútroštátnej praxe	70
Záver.....	73
RESUMÉ	76

DÔVODY VZNIKU EURÓPSKEJ PROKURATÚRY, JEJ ŠTRUKTÚRA A ÚLOHY

Alexandra Sabolová, LLB

ÚVOD

Európska prokuratúra je orgán Európskej Únie (ďalej aj ako „EÚ“ alebo „Únia“), zriadený za účelom boja proti trestným činom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie. Za finančné záujmy Únie sa podľa nariadenia, ktorým došlo k zriadeniu Európskej prokuratúry, považujú „všetky príjmy, výdavky a aktíva kryté alebo nadobudnuté Úniou, alebo dlžné jej rozpočtu a rozpočtom inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr zriadených na základe zmlúv, ako aj rozpočtom, s ktorými tieto subjekty hospodária a ktoré sledujú“.¹ Do právomoci Európskej prokuratúry patrí vyšetrowanie a trestné stíhanie trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie ustanovených v smernici 2017/1371 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva.² Okrem trestného činu podvodu, uvedená smernica vymedzuje aj iné trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Únie a to pranie špinavých peňazí, pasívnu aj aktívnu korupciu, a spreneveru. Do právomoci Európskej prokuratúry patrí tiež vyšetrowanie a trestné stíhanie trestných činov týkajúcich sa účasti na zločineckej organizácii v zmysle rámcového rozhodnutia Rady o boji proti organizovanému zločinu.³ Do právomoci Európskej prokuratúry nepatria trestné činy týkajúce sa vnútroštátnych priamych daní vrátane trestných činov, ktoré sú s nimi neoddeliteľne spojené.⁴

Európska prokuratúra bola vytvorená z Agentúry Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (ďalej len „Eurojust“)⁵ prostredníctvom mechanizmu posilnenej spolupráce v zmysle čl. 20 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“)⁶ a čl. 326 a nasl. Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“).⁷ Právny základ pre zriadenie Európskej prokuratúry je

¹ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 2 ods. 3.

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva. *Ú. v. EÚ L* 198, 28.7.2017, s. 29 – 41.

³ Rámcové rozhodnutie Rady 2008/841/SVV z 24. októbra 2008 o boji proti organizovanému zločinu. *Ú. v. EÚ L* 300, 11.11.2008, s. 42 – 45.

⁴ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, čl. 22.

⁵ Zmluva o fungovaní Európskej únie (konsolidované znenie 2016). *Ú. v. ES C* 202, 7.6. 2016, s. 47 - 388, čl. 86 ods. 1. Podľa bodu 10 preambuly nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry, vytvorenie Európskej prokuratúry z Eurojustu znamená, že by sa medzi nimi mal vytvoriť úzky vzťah založený na vzájomnej spolupráci.

⁶ Zmluva o Európskej únii (konsolidované znenie 2016). *Ú. v. ES C* 202, 7.6.2016, s. 13 - 388.

⁷ Zmluva o fungovaní Európskej únie (konsolidované znenie 2016). *Ú. v. ES C* 202, 7.6. 2016, s. 47 - 388.

obsiahnutý v ustanovení čl. 86 ZFEÚ, ktoré bolo do textu primárneho práva EÚ inkorporované Lisabonskou zmluvou.⁸

K zriadeniu Európskej prokuratúry malo dôjsť prostredníctvom nariadenia prijatého mimoriadnym legislatívnym postupom na základe jednomyseľného rozhodnutia Rady po udelení súhlasu Európskym parlamentom. Keďže pri prerokovaní návrhu nariadenia o zriadení Európskej prokuratúry⁹ sa v Rade jednomyseľnosť nedosiahla, skupina 17 členských štátov, využívajúc možnosť danú čl. 86 ods. 1 druhým pododsekom ZFEÚ, požiadala o predloženie predmetného návrhu nariadenia Európskej rade a vzhľadom na nedosiahnutie konsenzu v nej, Belgicko, Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Česká republika, Nemecko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Litva, Luxembursko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Španielsko, v zmysle čl. 86 ods. 1 tretí pododsek ZFEÚ, 3. apríla 2017 oznámili Európskemu parlamentu, Rade a Komisii, že si na účely zriadenia Európskej prokuratúry želajú nadviazať medzi sebou posilnenú spoluprácu. V takomto prípade sa v zmysle uvedeného ustanovenia ZFEÚ považuje povolenie vykonávať posilnenú spoluprácu v zmysle čl. 20 ods. 2 ZEÚ a čl. 329 ods. 1 ZFEÚ za udelené. Okrem toho, následne, Lotyšsko, Estónsko, Rakúsko a Taliansko oznámili, že si tiež želajú zúčastniť sa na nadviazaní tejto posilnenej spolupráce.¹⁰ K prijatiu nariadenia Rady (EÚ), ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry došlo 12. októbra 2017.¹¹ V súčasnosti sú tak členmi Európskej prokuratúry všetky členské štáty EÚ, okrem Dánska, Maďarska, Írska, Poľska a Švédska.¹²

Európska prokuratúra bola zriadená v súlade s princípom subsidiarity v zmysle čl. 5 ods. ZEÚ, keďže cieľ posilnenia boja proti trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy Únie možno lepšie dosiahnuť na úrovni EÚ. Zriadenie Európskej prokuratúry neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa, a teda jej zriadenie je v súlade so zásadou proporcionality v zmysle čl. 5 ods. 4 ZEÚ.¹³

Cieľom tejto práce, je opísanie dôvodov vzniku Európskej prokuratúry, analýza jej štruktúry ako aj posúdenie vhodnosti výberu tejto štruktúry, a nakoniec posúdenie prínosu Európskej prokuratúry na základe jej úloh a právomocí.

Pri písaní tohto príspevku bola využitá prevažne deskriptívna metóda, okrem nej však aj historická a komparatívna metóda, ako aj analýza, syntéza, indukcia, dedukcia a analógia.

V prvej časti tohto príspevku sa nachádza analýza dôvodov vzniku Európskej prokuratúry, ktorá zahŕňa zhrnutie relevantných historických udalostí. V druhej časti, sa venujeme štruktúre Európskej prokuratúry, ako aj jej jednotlivým zložkami, a vhodnosti výberu danej štruktúry. V tretej časti, opisujeme úlohy Európskej prokuratúry, menovite: vyšetrovanie, trestné stíhanie, podávanie obžaloby, ako aj spoluprácu s inými orgánmi Únie a povinnosť informovať o činnosti Európskej

⁸ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007. Ú. v. EÚ C 306, 17.12.2007, s. 1 – 271.

⁹ Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry zo 17. júla 2013, COM (2013) 534 final.

¹⁰ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, body 4-8 preambuly.

¹¹ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017.

¹² EUROPEAN PUBLIC PROSECUTOR OFFICE: FAQ. Online: <https://www.eppo.europa.eu/en/faq> (cit. 02.04.2023).

¹³ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, bod 12 preambuly.

prokuratúry niektoré orgány Únie a členské štáty. V závere sa pokúsime zhodnotiť prínos Európskej prokuratúry.

1. Dôvody vzniku Európskej prokuratúry

Myšlienka vzniku Európskeho trestnoprávneho priestoru sa začala formovať v roku 1994 Úradom pre finančnú kontrolu Európskej komisie, ktorý zhodnotil, že ochrana finančných záujmov Európskeho spoločenstva bola nedostatočná. Plán zlepšenia tejto situácie pozostával z vypracovania návrhu o vedúcich princípoch týkajúcich sa ochrany týchto finančných záujmov v Európskom spoločenstve. Práca na projekte bola ponechaná univerzitným profesorom v Urbinskej univerzite, ktorý v roku 1997 vydali *Corpus Juris* a v roku 2000 revidovanú verziu *Corpus Juris* „Florenský návrh“.¹⁴ *Corpus Juris* mal 35 článkov, a upravoval hmotnoprávne aj procesnoprávne aspekty týkajúce sa boja proti daným trestným činom, a taktiež vytvorenia inštitútu Európskej prokuratúry.¹⁵ V roku 2001 Európska komisia (ďalej ako „Komisia“) prijala *Zelenú knihu o trestnoprávnej ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev a o zriadení Európskej prokuratúry*, ktorá sa zaoberá: dôvodmi vzniku Európskej prokuratúry, úpravou inštitútu Európskej prokuratúry, skutkovými podstatami finančných trestných činov poškodzujúcich záujmy Únie, postupmi pri vyšetrowaní a trestnom stíhaní, výkonmi rozhodnutí, a kooperáciou medzi štátmi a inými inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie.¹⁶ Na *Corpus Juris* nadviazala práca vydaná v roku 2003 zvaná *Trestné a administratívne sankcie, urovnávanie sporov, oznamovanie protiprávnej činnosti a Corpus Juris v kandidátskych krajinách*, ktorá sa zaoberala aplikáciou *Corpus Juris* do právnych systémov kandidátskych krajín strednej a východnej Európy¹⁷, a následne aj návrh Rady o zriadení Európskej prokuratúry z roku 2013.¹⁸

Po neúspešnom pokuse o prijatie návrhu nariadenia o zriadení Európskej prokuratúry v Rade v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom v zmysle čl. 86 ods. 1 ZFEÚ došlo k prijatiu nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Európska prokuratúra bola zriadená na účel boja proti trestným činom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie.¹⁹

Nevyhnutosť ochrany týchto záujmov Úniou spočíva v limitoch členských štátov, ako aj orgánov Únie, v boji proti daným trestným činom.

¹⁴ DE ANGELIS, F: The European Public Prosecutor's Office (EPPO) – Past, Present, and Future. In: *Eucrim*, č. 4, 2019, s. 272-276, ISSN: 1862-6947. Dostupné online: <https://eucrim.eu/articles/the-eppo-past-present-and-future/> (cit. 18.02. 2023), s. 272-273; VASILIK, L: Európska prokuratúra a jej postavenie v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Projustice*, 2022, ISSN 1339-1038. Dostupné online: <https://www.projustice.sk/trestne-pravo/europska-prokuratúra-a-jej-postavenie-v-podmienkach-sr> (cit. 02.04.2023).

¹⁵ DE ANGELIS, F: The European Public Prosecutor's Office (EPPO) – Past, Present, and Future. In: *Eucrim*, č. 4, 2019, s. 272-276, ISSN: 1862-6947. Dostupné online: <https://eucrim.eu/articles/the-eppo-past-present-and-future/> (cit. 18.02. 2023), s. 273.

¹⁶ Commission of the European Communities: Green Paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor from 11. december 2001, COM (2001) 715 final.

¹⁷ DE ANGELIS, F: The European Public Prosecutor's Office (EPPO) – Past, Present, and Future. In: *Eucrim*, č. 4, 2019, s. 272-276, ISSN: 1862-6947. Dostupné online: <https://eucrim.eu/articles/the-eppo-past-present-and-future/> (cit. 18.02. 2023), s. 273.

¹⁸ Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry zo 17. júla 2013, COM (2013) 534 final.

¹⁹ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 4.

1.1. Členské štáty

Ekonomické záujmy Únie neboli dostatočne chránené členskými štátmi. Tento dôvod je zakotvený v preambule nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939, ktorá jasne hovorí v bode 3, že “Únia aj členské štáty Európskej únie majú povinnosť chrániť finančné záujmy Únie pred trestnými činmi, ktoré každý rok spôsobujú značné finančné ujmy. Tieto trestné činy však relevantné vnútroštátne orgány trestnej spravodlivosti v súčasnosti vyšetrojú a stíhajú nie vždy dostatočne.”²⁰ Ako príklad neúspešného boja proti trestným činom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, možno uviesť zneužitie štrukturálnych fondov EÚ v hodnote 638 miliónov eur za rok 2015.²¹

Nedostatočná ochrana týchto záujmov štátmi spočíva najmä v princípe teritoriality, ktorý hovorí, že vnútroštátne orgány jednotlivých štátov majú právomoc konať v území toho-ktorého štátu.²² Navyše jednotlivé členské štáty majú rôzne právne poriadky, a teda zákony upravujúce trestné konania v daných krajinách sa líšia, čo je problémom pri trestných činoch, ktoré sú páchané rovnakým páchatelom vo viacerých členských štátoch.²³ Navyše zdroje na presadzovanie práva v štátoch sú obmedzené,²⁴ vnútroštátne orgány pracujú často pomaly, a počet trestných stíhaní v týchto prípadoch je nedostatočný.²⁵ K tomu treba dodať, že trestné stíhanie bolo nejednotné, keďže neexistoval žiaden ústredný orgán na riešenie týchto trestných činov.²⁶

Toto všetko spôsobuje roztrieštenie výkonu práva v priestore Európskej trestnej spravodlivosti,²⁷ ktoré spôsobuje konkurenčné a nedostatočné vyšetrovanie, zbytočné predlžovanie a odkladanie trestných konaní, a v konečnom dôsledku často aj beztrestnosť.²⁸

1.2. Agentúry a úrady Európskej únie

Navyše, aj keď je pravda, že Európsku prokuratúru predchádzali aj iné agentúry a úrady Únie, tie neboli postačujúce pre potreby boja proti daným trestným činom. Európsky úrad pre boj proti podvodom, má možnosť vyšetrovať podvodné a nezákonné činnosti poškodzujúce Úniu, avšak vyšetrovanie je umožnené iba administratívne.²⁹ Čo sa týka Eurojustu a Európskeho policajného úradu (ďalej ako „Europol“) tie si môžu vymieňať informácie, a koordinovať trestné vyšetrovania a stíhanie v rôznych členských štátoch, avšak nemajú právomoc viesť dané vyšetrovania

²⁰ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1-85, bod 3 preambuly.*

²¹ RADA (EÚ): Európska prokuratúra. [consilium.europa.eu](https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eppo/), 2022, Online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eppo/> (cit. 18.02. 2023).

²² Ibid.

²³ Commission of the European Communities: Green Paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor from 11. december 2001, COM (2001) 715 final, s. 12.

²⁴ Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry zo 17. júla 2013, COM (2013) 534 final, s. 2.

²⁵ Ibid.

²⁶ Sprievodný materiál k návrhu nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry: Zhrnutie posúdenia vplyvu zo 17. júla 2013, SWD (2013) 275 final, s. 2.

²⁷ Commission of the European Communities: Green Paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor from 11. december 2001, COM (2001) 715 final, s. 12.

²⁸ Ibid, s. 13.

²⁹ Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry zo 17. júla 2013, COM (2013) 534 final, s. 2.

a stíhania.³⁰ Navyše, napriek tejto spolupráci sa vyskytovali v trestných konaniach problémy spôsobené nesúlalom medzi kompetenciami štátnych orgánov z rôznych jurisdikcií.³¹

2. Štruktúra Európskej prokuratúry

Európska prokuratúra je „nedeliteľný orgán Únie“, čo znamená, že napriek jej hybridnej štruktúre, ktorú tvorí ústredná a decentralizovaná úroveň,³² je to jeden orgán.

2.1. Ústredná úroveň

Ústredná úroveň Európskej prokuratúry (ďalej len „ústredie“) je tvorená: kolégiom, stálymi komorami, hlavným európskym prokurátorom, zástupcami hlavného európskeho prokurátora, európskymi prokurátormi a administratívnym riaditeľom³³, a sídli v Luxemburgu³⁴.

Kolégium

Kolégium je zložené z hlavného európskeho prokurátora a z jedného európskeho prokurátora z každého členského štátu.

Úlohou kolégia, je dohliadať na činnosť Európskej prokuratúry. Kolégium zasadá pravidelne, a hlavný európsky prokurátor predsedá a pripravuje dané zasadnutia. Kolégium má právomoc prijímať rozhodnutia o „strategických záležitostiach a všeobecných otázkach, ktoré vyplývajú z konkrétnych vecí, predovšetkým s cieľom zabezpečiť súdržnosť, efektívnosť a konzistentnosť postupov Európskej prokuratúry“.³⁵ Medzi ďalšie právomoci kolégia patrí zriadenie stálych komôr, prijatie vnútorného rokovacieho poriadku Európskej prokuratúry, a úprava „povinností členov kolégia a zamestnancov Európskej prokuratúry pri výkone funkcií“.³⁶

Stále komory

Stále komory sa skladajú z predsedu a z ďalších dvoch stálych členov, ktorými sú európski prokurátori. Predsedom stálej komory môže byť hlavný európsky prokurátor alebo jeden z jeho zástupcov, alebo európsky prokurátor, ktorý bol vymenovaný na túto funkciu. Navyše európsky prokurátor zo štátu kde sa vedie trestné vyšetřovanie alebo stíhanie sa zúčastňuje na porade stálych komôr a v určitých prípadoch má i právo hlasovať.³⁷ Detailné úpravy týkajúce sa stálych komôr, ako napríklad ich počet, zloženie a právomoci sa určujú na základe potrieb Európskej prokuratúry a „v súlade s vnútorným rokovacím poriadkom Európskej prokuratúry“.³⁸ Na základe rozhodnutia

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

³² Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 8 ods. 1, 2.

³³ Ibid, čl. 8 ods. 3.

³⁴ RADA (EÚ): Európska prokuratúra. consilium.europa.eu, 2022, Online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eppo/> (cit. 18.02. 2023).

³⁵ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 9 ods. 1-2.

³⁶ Ibid, čl. 9 ods. 4.

³⁷ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 10 ods. 1,9.

³⁸ Ibid, čl.10 ods. 1.

kolégia 015/2020 bolo zriadených 15 stálych komôr, ktoré budú mať pridelené prípady na základe náhodného pridelovania prostredníctvom systému správy vecí Európskej prokuratúry, pričom hlavný európsky prokurátor môže prijať opatrenia zabezpečujúce rovnomerné zaťaženie stálych komôr.³⁹

Medzi úlohy stálych komôr patrí napríklad sledovanie, usmerňovanie a koordinácia trestného vyšetrovania a stíhania, vykonávanie niektorých rozhodnutí prijatých kolégiami, a prijímanie rozhodnutí: o vydaní pokynu európskemu delegovanému prokurátorovi aby začal vyšetrovanie, o podaní obžaloby na súd, o odmietnutí veci, o uplatnení zjednodušeného postupu trestného stíhania, o postúpení veci vnútroštátnym orgánom, či o pokračovaní vo vyšetrovaní, ako aj o iných rozhodnutiach.⁴⁰ Stále komory môžu v určitých prípadoch delegovať rozhodovaciu právomoc na dozorujúceho európskeho prokurátora.⁴¹

Hlavný európsky prokurátor

Hlavný európsky prokurátor je na čele Európskej prokuratúry a vymenúva ho Európsky parlament a Rada na sedem rokov. Môže byť odvolaný Súdny dvorom EÚ na návrh Európskeho parlamentu, Rady alebo Komisie z dôvodu nespôsobilosti výkonu svojich povinností, alebo dopustenia sa závažného pochybenia.⁴²

Medzi jeho úlohy patrí organizácia práce a riadenie činnosti Európskej prokuratúry, ako aj prijímanie rozhodnutí a zastupovanie Európskej prokuratúry vo vzťahoch k inštitúciám a členským štátom Únie a tretím stranám. Hlavný európsky prokurátor má dvoch zástupcov, ktorí plnia jeho úlohy v prípade jeho neprítomnosti, alebo nemožnosti ich splniť.⁴³

Zástupcov hlavného európskeho prokurátora vymenúva kolégium na trojročné obnoviteľné obdobie nepresahujúce funkčné obdobie európskeho prokurátora. Odvolanie sa môže uskutočniť rozhodnutím kolégia z dôvodu nespôsobilosti na výkon svojich povinností.⁴⁴

Európski prokurátori

Európski prokurátori tvoria „styčný bod a informačný kanál“ medzi stálymi komorami a európskymi delegovanými prokurátormi.⁴⁵ Európski prokurátori majú funkčné obdobie stanovené na šesť rokov a sú nominovaní členskými štátmi, v počte troch uchádzačov na štát, pričom Rada vyberie jedného z troch uchádzačov. Európsky prokurátor môže byť odvolaný Súdny dvorom EÚ na návrh Európskeho parlamentu, Rady alebo Komisie a možno ho odvolať z rovnakých dôvodov ako hlavného európskeho prokurátora.⁴⁶

³⁹ Rozhodnutie kolégia 003/2020 z 12. októbra 2020 (Vnútorý rokovací poriadok Európskej prokuratúry), čl. 19; Rozhodnutie kolégia 015/2020 z 25. novembra 2020 (Rozhodnutie o stálych komorách), čl. 2 ods. 1, čl. 4.

⁴⁰ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 10 ods. 2-5.

⁴¹ Ibid, čl. 10 ods. 7.

⁴² Ibid, čl. 14 ods. 1, 5.

⁴³ Ibid, čl. 11 ods. 1-3.

⁴⁴ Ibid, čl. 15 ods. 1-2.

⁴⁵ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 12 ods. 5.

⁴⁶ Ibid, čl. 16 ods. 1,2,5.

Medzi právomoci európskych prokurátorov patrí dozor nad trestným stíhaním alebo vyšetrovaním, predkladanie správ o ich činnosti a návrhov na rozhodnutia stálym komorám, ako aj vydávanie pokynov európskym delegovaným prokurátorom. Európski prokurátori môžu byť zastúpení a majú možnosť postúpiť svoje úlohy iným európskym prokurátorom za určitých okolností.⁴⁷

Administratívny riaditeľ

Administratívny riaditeľ má za úlohu riadiť administratívu a rozpočtov.⁴⁸ Vymenúva ho kolégium na obdobie štyroch rokov, ktoré sa dá raz predĺžiť, zo zoznamu kandidátov navrhnutých hlavným európskym prokurátorom. Môže byť odvolaný dvojtretinovou väčšinou členov kolégia.⁴⁹

Zodpovedá za viaceré úlohy, ako napríklad za každodennú prevádzku Európskej prokuratúry, riadenie zamestnancov, vypracovanie návrhu ročného a viacročného programového dokumentu, či poskytovanie administratívnej podpory.⁵⁰

Európski delegovaní prokurátori

Decentralizovaná úroveň pozostáva z európskych delegovaných prokurátorov, ktorí sa nachádzajú v členských štátoch⁵¹ v počte dvoch a viac.⁵² Európski delegovaní prokurátori sú nominovaní členskými štátmi a na základe návrhu hlavného európskeho prokurátora ich vymenúva kolégium. Môžu byť odvolaní kolégiom z rovnakých dôvodov ako boli spomenuté pri európskych prokurátoroch.⁵³

Títo prokurátori majú rovnaké právomoci ako vnútroštátni prokurátori, avšak konajú v mene Európskej prokuratúry. Medzi ich právomoci patrí vyšetrovanie, trestné stíhanie, podávanie obžaloby či opravných prostriedkov, a iné. Navyše plnia pokyny príslušnej stálej komory a aj pokyny dozorujúceho európskeho prokurátora. Európski delegovaní prokurátori môžu zastávať funkciu vnútroštátnych prokurátorov pokiaľ im to nebráni vo vykonávaní ich úloh vo funkcii európskeho delegovaného prokurátora.⁵⁴

Iní zamestnanci

V tejto štruktúre hrajú významnú úlohu aj zamestnanci Európskej prokuratúry, ktorí pomáhajú ústrediu a európskym delegovaným prokurátorom.⁵⁵

2.2. Posúdenie vhodnosti výberu štruktúry Európskej prokuratúry

Z nášho pohľadu, prináša štruktúra Európskej prokuratúry výhody aj nevýhody. Hybridná štruktúra umožňuje ústrediu dozerat' na európskych delegovaných prokurátorov, a rozhodovať o

⁴⁷ Ibid, čl. 12 ods. 1-3.

⁴⁸ Ibid, čl. 19 ods. 1.

⁴⁹ Ibid, čl. 18 ods. 2,4,7.

⁵⁰ Ibid, čl. 19 ods. 2.

⁵¹ Ibid, čl. 8 ods. 4.

⁵² Ibid, čl. 13 ods. 2.

⁵³ Ibid, čl. 17 ods. 1, 3.

⁵⁴ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 13 ods. 1,3.

⁵⁵ Ibid, čl. 8 ods. 5.

cezhraničných trestných stíhaniach z ústrednej úrovne, čo prispieva k efektívnosti Európskej prokuratúry. Nespornou výhodou tejto štruktúry je taktiež prelomenie potencionálnych miestnych väzieb medzi páchatel'mi týchto trestných činov a vnútroštátnymi osobami činnými v trestnom konaní.

Avšak treba podotknúť, že daná štruktúra prináša zvýšenie finančných nákladov, za rok 2021 to bol rozpočet v hodnote 35,5 milióna eur⁵⁶, a množstva administratívy v porovnaní so stavom pred založením Európskej prokuratúry. Navyše, pri posúvaní informácií od európskych delegovaných prokurátorov, cez európskych prokurátorov, až ku stálym komorám, môže dôjsť ku nedorozumeniam. Nedorozumenia môžu vzniknúť napríklad z dôvodu, že členovia stálych komôr nemajú znalosť jazyka a práva krajín v ktorých sa vyšetruje.⁵⁷ Avšak sú to práve stále komory, ktoré rozhodujú o zásadných otázkach týkajúcich sa trestného stíhania, ako je napríklad podanie obžaloby na súd, o odmietnutí veci, o pokračovaní vo vyšetrovaní a iných.⁵⁸

3. Úlohy Európskej prokuratúry

Európska prokuratúra vykonáva vyšetrovanie a trestné stíhanie trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie.⁵⁹ Navyše má za úlohu úzku spoluprácu s vnútroštátnymi orgánmi a Európskymi inštitúciami, orgánmi, úradmi, agentúrami,⁶⁰ ako aj povinnosť informovať o svojej činnosti niektoré z hore spomenutých orgánov.⁶¹

3.1. Vyšetrovanie, trestné stíhanie a podávanie obžaloby

Ak existuje podozrenie, že bol spáchaný trestný čin, ktorý je v kompetencii Európskej prokuratúry, tak európsky delegovaný prokurátor toho štátu, kde bola daná trestná činnosť spáchaná, začne konať.⁶² Európsky delegovaný prokurátor môže vykonať vyšetrovacie opatrenia sám, alebo ich môže nariadiť vnútroštátnym orgánom, ktoré sú povinné vykonať jeho pokyny a neodkladné opatrenia nevyhnutné pre efektívne vyšetrovanie.⁶³ Právo odňať vec, je možné uplatniť do piatich dní (po predĺžení lehoty až do desiatich dní), ak sa tak stane, vnútroštátne orgány odovzdajú spis európskemu prokurátorovi a ukončia ďalšie vyšetrovanie.⁶⁴ Pokiaľ sa Európska prokuratúra rozhodne začať vyšetrovanie, alebo odňať vec, tak vnútroštátne orgány v rovnakej veci

⁵⁶ Výročná správa Európskej prokuratúry za rok 2021, Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2022, s.1-93, ISBN 978-92-95226-15-9, s. 80.

⁵⁷ ONDREJOVÁ, A: *Európsky prokurátor. Komentár k nariadeniu Rady Európskej únie*, Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 240, ISBN 978 80 8168 749 5, s.115-116 ; Citované z: VASILIK, L: *Európska prokuratúra a jej postavenie v podmienkach Slovenskej republiky*. In: *Projustice*, 2022, ISSN 1339-1038. Dostupné online: <https://www.projustice.sk/trestne-pravo/europska-prokuratura-a-jej-postavenie-v-podmienkach-sr> (cit.02.04.2023).

⁵⁸ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 10 ods. 3.

⁵⁹ *Ibid*, čl. 4.

⁶⁰ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 24; Pozri taktiež: RADA (EÚ): *Európska prokuratúra*. consilium.europa.eu, 2022, Online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eppo/> (cit. 18.02. 2023).

⁶¹ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. *Ú. v. EÚ L* 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 7.

⁶² *Ibid*, čl. 26 ods. 1, 4.

⁶³ *Ibid*, čl. 28 ods. 1, 2.

⁶⁴ *Ibid*, čl. 27 ods. 1, 5.

nemôžu konať.⁶⁵ V prípadoch, kedy sa vyšetroje trestný čin, za ktorý je uložený trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej štyri roky môžu európski delegovaní prokurátori nariadiť špecifické opatrenia, ako napríklad: zabezpečiť určité počítačové údaje, zaistiť nástroje, príjmy, a majetok z trestnej činnosti, odpočúvať elektronickú komunikačnú prevádzku, nájsť a sledovať vec.⁶⁶ Je potrebné podotknúť, že konajúci európsky delegovaný prokurátor môže postúpiť (hore-spomenuté) opatrenia iným európskym delegovaným prokurátorom.⁶⁷ Medzi ďalšie oprávnenia európskeho delegovaného prokurátora patrí aj požiadanie o „zatknutie alebo väzbu podozrivej alebo obvinenej osoby v predsúdnom konaní“.⁶⁸

Ak európsky delegovaný prokurátor „považuje vyšetrovanie za skončené, predloží dozerajúcemu európskemu prokurátorovi správu obsahujúcu zhrnutie veci a návrh rozhodnutia, či sa má podať obžaloba na vnútroštátny súd alebo zväziť postúpenie alebo odmietnutie veci, alebo zjednodušený postup trestného stíhania (...),“⁶⁹ „Dozorujúci európsky prokurátor postúpi tieto dokumenty príslušnej stálej komore na rozhodnutie“.⁷⁰ Stála komora musí rozhodnúť do 21 dní, ak to tak nie je, považuje sa návrh za prijatý. Stála komora má možnosť rozhodnúť, že dané trestné stíhanie sa má uskutočniť v inom štáte, a má aj možnosť spojiť viacero vyšetrovaní, ktoré sú vzájomne naväzujúce, do jednej obžaloby. Pokiaľ európsky delegovaný prokurátor nie je spokojný s výsledkom trestného konania pred vnútroštátnym súdom môže podať opravný prostriedok na základe predchádzajúceho pokynu alebo dodatočného schválenia stálou komorou.⁷¹ Dôkazy na vnútroštátnom súde musia byť prípustné bez ohľadu na to, že boli získané v inom členskom štáte.⁷²

Stála komora môže odmietnuť návrh európskeho delegovaného prokurátora ak podľa práva danej členskej krajiny nemožno pokračovať v konaní z nasledujúcich dôvodov: úmrtie, nepričetnosť, udelenie amnestie, alebo imunita priznaná podozrivej alebo obvinenej osobe, likvidácia podozrivej alebo obvinenej právnickej osoby, uplynutie vnútroštátnej premlčacej lehoty na trestné stíhanie, existencia prijatého konečného rozhodnutia vo veci s rovnakým skutkovým stavom pri danej osobe, či nedostatok relevantných dôkazov.⁷³

Európsky delegovaný prokurátor má možnosť za určitých podmienok navrhnúť zjednodušený postup trestného stíhania ak je to umožnené právom daného štátu.⁷⁴ Stála komora rozhodne o návrhu, pričom sa rozhodne na základe: závažnosti trestného činu, ochoty podozrivej osoby napraviť škodu, a toho či by uplatnenie postupu bolo v „súlade so všeobecnými cieľmi a základnými zásadami Európskej prokuratúry“.⁷⁵

⁶⁵ Ibid, čl. 25 ods. 1.

⁶⁶ Ibid, čl. 30 ods. 1.

⁶⁷ Ibid, čl. 31 ods. 2.

⁶⁸ Ibid, čl. 33 ods. 1.

⁶⁹ Ibid, čl. 35 ods. 1.

⁷⁰ Ibid, čl. 35 ods. 1, 2.

⁷¹ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 36 ods. 1-4, 7.

⁷² Ibid, čl. 37 ods. 1.

⁷³ Ibid, čl. 39 ods. 1.

⁷⁴ Ibid, čl. 40 ods. 1.

⁷⁵ Ibid, čl. 40 ods. 2.

3.2. Spolupráca s inými orgánmi Európskej únie a členskými štátmi

Medzi ďalšiu úlohu Európskej prokuratúry patrí úzka spolupráca s inštitúciami, úradmi, agentúrami a orgánmi Únie, ako je napríklad Eurojust a Europol.⁷⁶ Tie majú povinnosť okamžite informovať Európsku prokuratúru o trestných činoch, ktoré sú v jej právomoci. Navyše, ak justičný orgán alebo orgán presadzovania práva členského štátu začne konať vo veci v ktorej má právomoc konať Európska prokuratúra, tak ju o tom bez zbytočného odkladu informuje, a ona sa rozhodne, či uplatní právo odňať vec. Ak Európska prokuratúra pri svojej činnosti zistí, že došlo k spáchaniu trestného činu, ktorý je v právomoci vnútroštátneho orgánu, tak mu vec a relevantné dôkazy postúpi. Európska prokuratúra môže požadovať od inštitúcií, orgánov, úradov, agentúr Únie a orgánov členských štátov aj iné informácie, ktoré sa týkajú porušení, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie.⁷⁷

3.3. Informovanie o činnosti Európskej prokuratúry

Úlohou Európskej prokuratúry je aj vydávanie výročnej správy o svojej činnosti, ktorú predkladá Európskemu parlamentu, Rade a Komisii, ako aj národným parlamentom, a taktiež každoročné vystúpenie a zhrnutie činnosti Európskej prokuratúry hlavným európskym prokurátorom pred Európskym parlamentom a Radou, a na požiadanie aj pred národnými parlamentmi.⁷⁸

3.4. Prínosy Európskej prokuratúry

Z predchádzajúceho textu je teda zrejmé, že Európska prokuratúra je veľkým prínosom v oblasti boja proti trestným činom poškodzujúcich záujmy Európskej únie. Právomoc Európskej prokuratúry v oblasti trestného vyšetrovania a stíhania, nemajú žiadne iné orgány, agentúry, či úrady Únie v rovnakom rozsahu. Právomoci Európskej prokuratúry sú rozsiahle a pokrývajú širokú škálu oprávnení, ktoré by jej umožnili bojovať proti daným trestným činom efektívne a dostatočne. Práve vďaka daným právomociam je Európska prokuratúra schopná prekonať princíp teritoriality, podľa ktorého vnútroštátne orgány majú právomoc konať v rámci vlastného územia, a ktorý brzdil výkon trestného práva v Únii.⁷⁹ Navyše Európska prokuratúra predstavuje súdržný systém, ktorý zabezpečuje prepojenie medzi vnútroštátnymi orgánmi a Úniou. Výsledkom zriadenia Európskej prokuratúry by teda malo byť zvýšenie počtu a efektivity trestných stíhaní a vyšetrovaní, ako aj odstrašujúci účinok proti páchaniu daných trestných činov do budúcnosti.⁸⁰

⁷⁶ RADA (EÚ): Európska prokuratúra. consilium.europa.eu, 2022, Online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eppo/> (cit. 18.02. 2023).

⁷⁷ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 24 ods. 1,7-9.

⁷⁸ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1-85, čl. 7 ods. 1-2.

⁷⁹ CSONKA, P: Establishment of the European Public Prosecutor's Office. In: *Protecting fundamental and procedural rights from the investigations of Olaf to the future*, s. 85-91, Dostupné online: http://www.europeanrights.eu/olaf/pdf_eng/3-Establishment%20of%20the%20European-pc.pdf (cit. 18.02. 2023), s. 89.

⁸⁰ Sprievodný materiál k návrhu nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry: Zhrnutie posúdenia vplyvu zo 17. júla 2013, SWD (2013) 275 final, s. 3.

ZÁVER

Na záver by sme chceli uzavrieť zistenia z tohto príspevku. Dôvodom vzniku Európskej prokuratúry bolo neefektívne a nedostatočné trestné stíhanie trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie.

Európska prokuratúra sa skladá z centrálnej a decentralizovanej úrovne, a toto hybridné zloženie môže priniesť výhody ako aj nevýhody. Ako výhodu takejto štruktúry možno uviesť kontrolu a dozor nad európskymi delegovanými prokurátormi ústredím, ako aj prelomenie miestnych väzieb medzi páchatelmi a orgánmi konajúcimi v členských štátoch. Naopak medzi nevýhody možno uviesť to, že posúvanie informácií z decentralizovanej úrovne na ústrednú môže viesť ku komunikačným šumom či nedorozumeniu. Navyše zriadenie Európskej prokuratúry je sprevádzané zvýšením nákladov a administratívy v daných trestných konaniach.

Prínosom Európskej prokuratúry sú práve jej právomoci v oblasti trestného vyšetovania a stíhania za trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Únie, ktoré chýbali predchádzajúcim európskym orgánom, úradom, či agentúram. Práve vďaka daným právomociam má Európska prokuratúra možnosť efektívne konať a bojovať proti daným finančným trestným činom.

Zoznam použitej literatúry

Akty orgánov Európskej únie

- Commission of the European Communities: Green Paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor from 11. december 2001, COM (2001) 715 final.
- Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007. Ú. v. EÚ C 306, 17.12.2007, s. 1 – 271.
- Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1-85.
- Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry zo 17. júla 2013, COM (2013) 534 final.
- Rámcové rozhodnutie Rady 2008/841/SVV z 24. októbra 2008 o boji proti organizovanému zločinu. Ú. v. EÚ L 300, 11.11.2008, s. 42 – 45.
- Rozhodnutie kolégia 003/2020 z 12. októbra 2020 (Vnútorný rokovací poriadok Európskej prokuratúry).
- Rozhodnutie kolégia 015/2020 z 25. novembra 2020 (Rozhodnutie o stálych komorách).
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva. Ú. v. EÚ L 198, 28.7. 2017, s. 29-41.
- Sprievodný materiál k návrhu nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry: Zhrnutie posúdenia vplyvu zo 17. júla 2013, SWD (2013) 275 final.
- Výročná správa Európskej prokuratúry za rok 2021. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2022, s.1-93, ISBN 978-92-95226-15-9.
- Zmluva o Európskej únii (konsolidované znenie 2016). Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, s. 13 - 388.
- Zmluva o fungovaní Európskej únie (konsolidované znenie 2016). Ú. v. EÚ C 202, 7.6. 2016, s. 47 - 388.

Literárne a internetové zdroje

- CSONKA, P: Establishment of the European Public Prosecutor's Office. In: *Protecting fundamental and procedural rights from the investigations of Olaf to the future*, s. 85-91, Dostupné online: http://www.europeanrights.eu/olaf/pdf_eng/3-Establishment%20of%20the%20European-pc.pdf (cit. 18.02. 2023).
- DE ANGELIS, F: The European Public Prosecutor's Office (EPPO) – Past, Present, and Future. In: *Eucrim*, č. 4, 2019, s. 272-276, ISSN: 1862-6947. Dostupné online: <https://eucrim.eu/articles/the-eppo-past-present-and-future/> (cit. 18.02. 2023).
- EUROPEAN PUBLIC PROSECUTOR OFFICE: FAQ. Online: <https://www.eppo.europa.eu/en/faq> (cit. 02.04.2023).

RADA (EÚ): Európska prokuratúra. consilium.europa.eu, 2022, Online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eppo/> (cit. 18.02. 2023).

ONDREJOVÁ, A: *Európsky prokurátor. Komentár k nariadeniu Rady Európskej únie*, Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 240, ISBN 978 80 8168 749 5.

VASILIK, L: Európska prokuratúra a jej postavenie v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Projustice*, 2022, ISSN 1339-1038. Dostupné online: <https://www.projustice.sk/trestne-pravo/europska-prokuratura-a-jej-postavenie-v-podmienkach-sr> (cit. 02.04.2023).

VEDENIE VYŠETROVANIA EURÓPSKOU PROKURATÚROU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Dominik Werner

ÚVOD DO PROBLEMATIKY EURÓPSKEJ PROKURATÚRY

Európska prokuratúra – orgán Európskej únie, ktorý je zodpovedný za vyšetrovanie a stíhanie trestných činov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Európskej únie (ďalej aj ako „EÚ“). Predtým, než sa však začneme zaoberať celkovo problematikou Európskej prokuratúry, pozrieme sa najprv na pozadie jej vzniku. Samotný proces jej vzniku totiž nebol zďaleka jednoduchý, čo možno v zásade vyvodit’ už z prvej vety uverejnenej na jej oficiálnom webovom sídle, v časti „kontext“. Tá znie totiž nasledovne: „Zriadenie Európskej prokuratúry je výsledkom takmer 25 rokov činnosti¹.“ Môžeme povedať, že celý tento proces v roku 1994 odštartoval Úrad pre finančnú kontrolu, ktorý vtedy pôsobil na pôde Európskeho spoločenstva. Tento úrad už totiž v tom čase vyhlásil, že úroveň ochrany finančných záujmov Spoločenstva zďaleka nie je dostatočnou, v kontexte čoho vzniesol požiadavku pre zmodernizovanie tejto ochrany. Tejto úlohy sa preto ujala skupina odborníkov – univerzitných profesorov, ktorých úlohou bolo prísť s návrhmi modernejších riešení.²

Táto odborná skupina na týchto návrhoch pracovala dva roky, čoho výsledkom tejto snahy bol podrobný plán, spočívajúci v harmonizácii trestného práva ako aj častí trestného konania. Súčasťou tohto plánu bol aj návrh, ktorý plánoval zriadenie nového orgánu – Európskej prokuratúry. Tento projekt bol známy pod názvom Corpus Iuris. Na tento pôvodný dokument v priebehu nasledujúcich rokov nadväzovali postupne ďalšie, z ktorých možno príkladmo uviesť Corpus Iuris 2000, ktorý predstavoval vynovenú verziu pôvodného dokumentu, reflektujúcu podnety a pripomienky členských štátov s pôvodným dokumentom, či tzv. Zeleného dokumentu o zriadení Európskeho verejného prokurátora a podobne. Samozrejme, netreba opomenúť ani Lisabonskú zmluvu, ktorá poskytila právny základ, nevyhnutný pre zriadenie Európskej prokuratúry.

K samotnému zriadeniu orgánu Európskej prokuratúry pritom došlo v októbri 2017, konkrétne prijatím Nariadenia Rady Európskej únie, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry³ (ďalej len „Nariadenie o EP“), pričom toto nariadenie bolo uverejnené v úradnom vestníku dňa 31.11.2017. O prechode právomocí na Európsku prokuratúru však mala

¹ Kontext. Európska prokuratúra. [online] Dostupné na internete: <<https://www.eppo.europa.eu/sk/kontext>> [cit. 2023-04-08]

² Pozri bližšie: ŠANTA, J.: Európska prokuratúra a niektoré aplikačné poznatky z praxe prokurátora. In: MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov. Recenzovaný zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2022. s. 55-56. ISBN 978-80-574-0172-8 Dostupné online: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> [cit. 2023-08-04]

³ Pozri bližšie: Nariadenie Rady (EÚ) č. 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry

osobitne rozhodnúť Komisia, ale v zmysle článku 120 Nariadenia o EP nemohlo dôjsť k preneseniu týchto úloh na orgán Európskej prokuratúry pred uplynutím lehoty troch rokov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Ako však už z názvu samotného Nariadenia o EP vyplýva, nie všetky štáty sa podieľajú na spolupráci v oblasti Európskej prokuratúry, ale naopak, rozlišujeme pomyselné dve kategórie, a to zúčastnené a nezúčastnené štáty. Väčšina štátov sa však do posilnenej práce zapojila a vyjadrila súhlas so zriadením orgánu Európskej prokuratúry, no našlo sa aj zopár takých, ktoré nesúhlasili, pričom týmito sú: Dánsko, Poľsko, Maďarsko, Írsko a Švédsko.

Pokiaľ ide o úlohy, ktoré sú tomuto orgánu právom EÚ zverené, tieto v zásade možno vyčítať z článku 4 Nariadenia o EP Európska prokuratúra vedie vyšetrovanie, vykonáva úkony trestného stíhania a vystupuje vo funkcii prokurátora na príslušných súdoch členských štátov až do momentu, kedy je vo veci vydané konečné rozhodnutie. Európska prokuratúra však vykonáva tieto úlohy výlučne vo vzťahu k takým trestným činom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Európskej únie. Ktoré trestné činy to sú však toto Nariadenie o EP nestanovuje, avšak na túto otázku nám môže poskytnúť odpoveď Smernica o ochrane finančných záujmov, označovaná aj ako tzv. „*Smernica PIF*“⁴, ktorú boli zúčastnené členské štáty povinné transponovať. Táto okrem iného totiž vymedzuje, ktoré trestné činy spadajú pod mandát Európskej prokuratúry, pričom týmito sú cezhraničné podvody s DPH s celkovou škodou najmenej 10 000 000 EUR, ako aj iné druhy podvodov, poškodzujúce finančné záujmy Únie, korupcia, ktorá poškodzuje resp. ohrozuje finančné záujmy Únie, sprenevera finančných prostriedkov alebo aktív EÚ verejným činiteľom, a napokon pranie špinavých peňazí a organizovaný zločin, ako aj iné trestné činy neoddeliteľne spojené s niektorou z predchádzajúcich oblastí.⁵ Konkrétne skutkové podstaty trestných činov však Smernica PIF nestanovuje, nakoľko Únia samá o sebe nemá takúto právomoc, naopak, je na jednotlivých členských štátoch aby tieto skutkové podstaty zadefinovali tak, aby boli to bolo možné považovať za správne transponovanie tejto smernice.⁶ Inými slovami možno teda spresniť, že vymedzenie avizovaných trestných činov v smernici PIF konkretizuje, čo spadá do vecnej príslušnosti Európskej prokuratúry. Výkon svojej právomoci Európska prokuratúra realizuje v zásade dvojako, a to buď začatím vyšetrovania podľa článku 26, alebo podľa článku 27 – právom odňať vec. Súčasne platí, že ak sa Európska prokuratúra rozhodne vykonávať v konkrétnej veci svoju právomoc, ostatné orgány, ktoré by boli vo veci inak príslušné svoju právomoc nevykonávajú (viac o právomoci možno vyčítať z článku 25 Nariadenia o EP).

Ešte predtým, než prejdeme k samotnému vedeniu vyšetrovania Európskou prokuratúrou, považujeme za vhodné venovať v stručnosti priestor jej organizačnej štruktúre. Po personálnej stránke, Európska prokuratúra pozostáva z hlavného európskeho prokurátora, jeho zástupcov, európskych prokurátorov (za každý zúčastnený členský štát jeden) a napokon, európskych delegovaných prokurátorov. Je jasné, už zo samotného pomenovania tejto funkcie, že na čele Európskej prokuratúry stojí Hlavný európsky prokurátor, ktorý koordinuje jej činnosti, organizuje prácu Európskej prokuratúry, či prijíma rozhodnutia, na ktoré je v zmysle Nariadenia o EP, ako aj Rokovacieho poriadku tohto orgánu, oprávnený. V týchto činnostiach mu pomáhajú jeho zástupcovia, ktorí ho súčasne

⁴ Pozri bližšie: Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2017/1371 z 5. júla 2017, o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva

⁵ Poslanie a úlohy. Európska prokuratúra. [online] Dostupné na internete: <https://www.eppo.europa.eu/sk/poslanie-ulohy> [cit. 2023-04-09]

⁶ Pozri bližšie: ONDREJOVÁ, A.: Európska prokuratúra – štruktúra a právomoc. *Bulletin Slovenskej advokácie*. 3/2018. Bratislava: Slovenská advokátska komora. s. 31-32. ISSN: 1335-1079

v čase, kedy nemôže vykonávať svoju funkciu, zastupujú⁷. Ďalšími subjektmi v organizačnej štruktúre Európskej prokuratúry sú Európski prokurátori. Týmto Nariadenie o EP zveruje za úlohu predovšetkým výkon dozoru nad trestným stíhaním alebo vyšetrovaním, ktoré vedú Európski delegovaní prokurátori. Súčasne je ich úlohou predkladať stálym komorám správy o prípadoch, v ktorých vykonávajú dozor, resp. predkladanie návrhov, ktoré má komora prijať, pričom pri tom majú vychádzať z návrhov, ktoré im predložili európski delegovaní prokurátori. V zmysle samotného Nariadenia o EP sú považovaní za styčný bod medzi stálymi komorami a európskymi delegovanými prokurátormi. Napokon sa pozrieme ešte na to, kto sú európski delegovaní prokurátori. Títo v zásade sú osobami, ktorí v mene Európskej prokuratúry vystupujú vo svojich členských štátoch a majú rovnaké právomoci ako vnútroštátni prokurátori vo vzťahu k vedeniu vyšetrovania, či trestnému stíhaniu. Okrem týchto právomocí im však Nariadenie o EP priznáva i osobitné oprávnenia a postavenie. V zásade sú títo zodpovední za vyšetrovanie a stíhanie, ktoré začali, ktoré im bolo pridelené, resp. také, ktoré im priznali na základe práva odňať vec (bližšie neskôr). Za zaujímavý považujeme dozaista aj článok 13 ods. 3 Nariadenia o EP, ktorý v zásade hovorí, že títo európski delegovaní prokurátori môžu vykonávať aj úlohy vnútroštátnych prokurátorov za predpokladu, že im to nebude brániť v plnení ich povinností vyplývajúcich im z tohto nariadenia⁸. Pokiaľ ide o otázku počtu týchto európskych delegovaných prokurátorov, ich počet je od štátu k štátu rôzny, v závislosti od veľkosti členského štátu. V Slovenskej republike túto funkciu vykonáva 6 delegovaných prokurátorov.

Európsku prokuratúru ďalej tvoria aj Kolégium a stále komory. Kolégium, čo by najvyšší orgán Európskej prokuratúry, pozostávajúci z Hlavného európskeho prokurátora a 1európskeho prokurátora za každý členský štát. Kolégium zabezpečuje všeobecný dohľad nad činnosťou Európskej prokuratúry, rozhoduje o strategických záležitostiach i všeobecných otázkach, ktoré vzišli z konkrétnych vecí, najmä s cieľom zabezpečenia súdržnosti, efektivity a konzistentnosti postupov pri trestných konaniach pod taktovkou Európskej prokuratúry. Napokon za zmienku stojí úloha Kolégia, spočívajúca v zriaďovaní stálych komôr, určovaní ich počtu a zloženia, ako aj rozdeľovania právomocí medzi nimi.⁹ Pokiaľ ide o Stále komory, úlohou týchto je prijímať rozhodnutia o podaní žaloby, odmietnutí vecí, uplatnení zjednodušeného postupu trestného stíhania, postúpení vecí vnútroštátnym orgánom, či o pokračovaní vo vyšetrovaní, ak sa vo veci zistili nové skutočnosti. Rovnako tak môžu vydávať pokyny európskym delegovaným prokurátorom, aby začali vyšetrovanie, či uplatnili právo odňať vec a podobne. Rovnako tak Stála komora rovnako môže súhlasiť so žiadosťou európskeho prokurátora, aby mu samému bolo umožnené viesť vyšetrovanie. Viaceré svoje rozhodovacie právomoci môže stála komora delegovať na dozorujúceho európskeho prokurátora v prípade, ide o také poškodenie finančných záujmov, ktoré je súhrnne nižšie ako 100-tisíc eur. Okrem menovaných úloh a právomocí prináležia týmto orgánom i mnohé ďalšie, ktoré ale v záujme dodržania rozsahu tohto príspevku nebudeme bližšie menovať.

⁷ Pozri bližšie: Nariadenie Rady (EÚ) č. 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry, články 8-13.

⁸ Tamtiež

⁹ Pozri bližšie: ONDREJOVÁ, A.: Európska prokuratúra – štruktúra a právomoc. *Bulletin Slovenskej advokácie*. 3/2018. Bratislava: Slovenská advokátska komora. s. 30. ISSN: 1335-1079

Vedenie vyšetrovania Európskou prokuratúrou v Slovenskej republike

Ako sme už uviedli vyššie, Európska prokuratúra je vecne príslušná na začatie a vedenie vyšetrovania v členskom štáte za predpokladu, že ide o vyšetrovanie takých trestných činov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie. V Slovenskej republike sú to trestné činy prioritne obsiahnuté v skutkových podstatách v § 261 až 263 Zákona č. 300/2005 Z. z. – Trestného zákona, no nemožno vylúčiť i ďalšie, ktoré by spĺňali podmienky vecnej legitímácie vyplývajúce zo „Smernice PIF“. Dôležitou povinnosťou, ktorá stojí za zmienku, a ktorá vyplýva justičným, resp. vyšetrovacím orgánom členských štátov v prípadoch, kedy sa domnievajú, že ide o trestný čin, ktorý by mohol spadať pod právomoc Európskej prokuratúry, je povinnosť túto skutočnosť Európskej prokuratúre bezodkladne oznámiť.

Začatie vyšetrovania

Ak sa Európska prokuratúra domnieva, že bol spáchaný (pácha sa) trestný čin, ktorý patrí do jej právomoci, európsky delegovaný prokurátor vo svojom členskom štáte začne vyšetrovanie podľa vnútroštátneho práva tohto štátu.¹⁰ Na pozadí však do začatia vyšetrovania prebieha na pozadí tohto orgánu ešte zákulisný proces. Ten v zásade spočíva v tom, že momentom kedy získa Európska prokuratúra informácie týkajúce sa akejkoľvek trestnej činnosti (tieto môže získať v zásade buď na základe oznámenia vnútroštátnych orgánov v súlade s článkom 24 Nariadenia o EP, ako aj také, ktoré získala ex officio) tieto musí Európska prokuratúra zaregistrovať¹¹. Následne, po zaregistrovaní veci nasleduje pridelenie veci európskemu delegovanému prokurátorovi (ďalej aj ako „EDP“) zo strany Európskeho prokurátora Európskej prokuratúry. Európskemu delegovanému prokurátorovi, predtým, než môže začať vyšetrovanie, prislúcha ešte v súlade s rokovacím poriadkom overiť informácie a posúdiť, či existujú dôvody na výkon právomoci Európskej prokuratúry (ďalej aj ako „EP“)¹². Záverom tohto procesu je rozhodnutie o vykonaní právomoci začatím vyšetrovania, resp. odňatím veci podľa článku 27 Nariadenia o EP.

Vyšetrovanie pod hlavičkou Európskej prokuratúry vedie spravidla európsky delegovaný prokurátor, pričom samotný priebeh vyšetrovania v Slovenskej republike sa riadi predpismi vnútroštátneho práva, teda v prípade Slovenskej republiky to bude vo vzťahu k začatému vyšetrovaniu najmä Zákon č. 301/2005 Z. z. - Trestný poriadok a sčasti aj Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre. Okrem toho však niektoré aspekty tohto vyšetrovania upravuje aj samotné Nariadenie o EP.

¹⁰ Nariadenie Rady (EÚ) č. 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry, článok 26.

¹¹ V registrácii musí vyznačiť dátum, čas a miesto prijatia registrácie a označenie osoby, ktorá túto informáciu zaregistrovala. Rovnako totožnosť a kontaktné údaje osoby, ktorá poskytla údaje, skutočnosť, či sa súbor zakladá s cieľom začať, alebo odňať vyšetrovanie, rovnako tak musí obsahovať možnú právnu kvalifikáciu skutku, krátky opis oznámenej trestnej činnosti, údaj o výške a povahe odhadovanej škody, členské štáty v ktorých je činnosť sústredená ako aj ďalšie skutočnosti (v tomto kontexte možno pozrieť článok 38 ods. 2, 3 a 4 Vnútrošného rokovacieho poriadku Európskej prokuratúry)

¹² Pozri bližšie: Rozhodnutie Kolégia Európskej prokuratúry č. 003/2020 - Vnútorý rokovací poriadok Európskej prokuratúry, články 38 až 42.

Priebeh vyšetrovania

Vo vzťahu k prebiehajúcemu vyšetrovaniu možno povedať, že vyšetrovanie sa v zmysle § 200 Trestného poriadku v Slovenskej republike vykonáva o zločinoch. O prečinoch sa môže vykonať vyšetrovanie v prípadoch, ktoré upravuje odsek 2 tohto ustanovenia, pričom jedným z prípadov je aj situácia, ak takéto vyšetrovanie prečinu nariadi samotný prokurátor.¹³ Je dôležité povedať, že prokurátor v Slovenskej republike na rozdiel od iných štátov nevykonáva vyšetrovanie, keďže úkony v prebiehajúcim vyšetrovaní spravidla vykonáva policajt, ktorý splňa zákonné podmienky príslušnosti. Súčasne prokurátori v Slovenskej republike ani nedisponujú takými technickými prostriedkami a vybavením, aby tieto úkony mohli vykonávať. „V zúčastnených štátoch, kde vyšetrovanie nebude vykonávať EDP, ale príslušné vnútroštátne orgány, jediný rozdiel oproti terajšiemu stavu [pred zriadením Európskej prokuratúry] bude spočívať v tom, že za vyšetrovanie a trestné stíhanie bude zodpovedať Európska prokuratúra.“¹⁴ Zriadením EP by sa však vo výsledku malo dosiahnuť podstatné skvalitnenie a zrýchlenie trestného konania. Z Nariadenia o EP spomenieme článok 28 ods. 1, ktorý hovorí, že konajúci EDP môže vykonávať vyšetrovacie a iné opatrenia sám alebo ich vykonanie môže nariadiť iným orgánom na to príslušným vo svojom členskom štáte. Z jeho znenia môžeme vyvodiť, že prináleží EDP, aby príslušným vnútroštátnym orgánom (v prípade vyšetrovaní Európskej prokuratúry je príslušná Národná kriminálna agentúra - NAKA) nariadil vykonanie konkrétnych vyšetrovacích a iných opatrení. Tejto skutočnosti nasvedčuje aj odsek 2 spomínaného článku, ktorý dovoľuje vnútroštátnym orgánom v prebiehajúcim vyšetrovaní Európskej prokuratúry bez výslovného pokynu EDP pod právomoc EP vykonať iba také opatrenia, ktoré sú neodkladné vo vzťahu k samotnej efektívnosti prebiehajúceho vyšetrovania.¹⁵

Pokiaľ by sme teda chceli hovoriť o konkrétnych úkonoch, ktoré európskemu delegovanému prokurátorovi vyplývajú z vnútroštátneho práva vo vzťahu k prebiehajúcemu vyšetrovaniu, a ktoré sú v zásade úlohou prokurátora vo fáze prebiehajúceho vyšetrovania možno povedať, že jeho úlohou je predovšetkým výkon kontroly nad samotným vyšetrovaním, teda dohliada najmä na zákonnosť, rýchlosť a efektívnosť samotného vyšetrovania, ktoré sa týkajú samotného prípadu. V rámci konania EDP preskúmava aj materiály, ktoré sú mu predložené. Tieto materiály prokurátor zhromažďuje a venuje im náležitú pozornosť tak aby bol schopný vytvoriť si úplný obraz o situácii. Najčastejšie pôjde o záznamy, výpovede svedkov a rôzne iné materiály. Na základe takéhoto preskúmania potom prokurátor môže rozhodnúť o ďalšom postupe. V priebehu vyšetrovania prokurátor súčasne vyhodnocuje tie dôkazy, ktoré počas vyšetrovania polícia získala, pričom so zreteľom na tieto môže rozhodnúť o vznesení obvinenia, či o odložení veci¹⁶.

Napokon by sme radi spomenuli aj článok 30 Nariadenia o EP, ktorý hovorí, že v prípadoch, kedy možno trestný čin, ktorý je predmetom vyšetrovania potrestať trestom s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej štyri roky, členské štáty majú zabezpečiť, aby mohli EDP oprávnení nariadiť tieto vyšetrovacie opatrenia, alebo o ne požiadať. Ide predovšetkým o vykonanie prehliadky všetkých priestorov, pozemkov a dopravných prostriedkov, súkromných obydlí aj ostatného osobného

¹³ Pozri bližšie: Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, § 200.

¹⁴ Pozri bližšie: ONDREJOVÁ, A: Európska prokuratúra – nový subjekt, nové otázky. 1. časť. Rozsah prokurátorského „dozoru“ – oprávnenie vykonávať vyšetrovacie a iné opatrenia. *Bulletin slovenskej advokácie*. č. 4/2018. Bratislava: Slovenská advokátska komora. s. 7. ISSN: 1335-1079

¹⁵ Pozri bližšie: Nariadenie Rady (EÚ) č. 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry, článok 28.

¹⁶ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, § 230.

majetku a prijať zabezpečovacie opatrenia na zamedzenie ich straty alebo znehodnotenia, zaistiť nástroje trestnej činnosti ako aj príjmy z tejto trestnej činnosti vrátane majetku, ak sa pri týchto predpokladá ich konfiškácia, či napríklad odpočúvať elektronickú komunikačnú prevádzku určenú podozrivej, alebo obvinenej osobe¹⁷.

Ak ide o prebiehajúce vyšetrovanie, možno povedať, že EDP je viazaný aj určitými povinnosťami vo vzťahu k stálej komore, ktorej bol tento prípad pridelený a ktorá nad ním vykonáva dozor. Európsky delegovaný prokurátor je v zmysle Rokovacieho poriadku preto povinný vypracovať správu o pokroku vo vyšetrovaní a túto správu priebežne aktualizovať, pričom súčasťou tejto správy by mal byť aj orientačný plán vyšetrovania, ako aj očakávania, akým smerom sa má toto prebiehajúce vyšetrovanie vyvíjať. EDP je súčasne povinný okrem tejto správy poskytnúť stálej komore, ako aj dozorujúcemu európskemu prokurátorovi na ich žiadosť informácie o prebiehajúcom vyšetrovaní prípadu.

Hoci samotné vyšetrovanie je v zásade v réžii EDP¹⁸, tento musí rešpektovať pokyny, ktoré sa môžu týkať prijatia, resp. neprijatia určitých opatrení. Takéto pokyny dáva najmä príslušná stála komora, resp. dozorujúci európsky prokurátor, ktorý súčasne dozerá na to, aby EDP tieto pokyny rešpektoval a plnil. Ak má EDP pochybnosť, že tieto pokyny by mohli byť v rozpore s právom Únie, samotným Nariadením o EP, prípadne s vnútroštátnym právom, je povinný o tom bezodkladne informovať príslušnú stálu komoru aj s návrhom zmien, resp. zrušenia týchto pokynov. V prípade ak by táto komora žiadosť zamietla, môže EDP požiadať aj hlavného európskeho prokurátora o ich preskúmanie.

V závere tejto časti by sme v krátkosti radi poukázali ešte na zaujímavosť, na ktorú upozornil docent Šanta v rámci svojho príspevku na konferencii organizovanej na tému „*Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov*“. Docent Šanta tu v kontexte ním rozoberanej problematiky upozorňoval na skutočnosť, kedy v prípade, že Európska prokuratúra vedie vyšetrovanie v Slovenskej republike, táto skutočnosť znemožňuje generálnemu prokurátorovi aplikovať v našich končinách notoricky známy § 363 Trestného poriadku, ktorý umožňuje generálnemu prokurátorovi zrušiť právoplatné rozhodnutie prokurátora alebo policajta¹⁹. Docent Šanta poukazuje na skutočnosť, že táto aplikácia je vylúčená v zásade už znením článku 8 Nariadenia o EP, z ktorého vyplýva, že Európska prokuratúra je nedeliteľným orgánom Únie, konajúcim ako jediný úrad, pričom tento má decentralizovanou štruktúrou. V príspevku pritom docent Šanta poukazuje aj na znenie článkov 9 – 13 Nariadenia o EP, v kontexte ktorých dodáva, že žiadnemu z v týchto článkoch uvedených orgánov Európskej prokuratúry toto nariadenie nezveruje právomoc podobnú tej, ktorú upravuje predmetný § 363 Trestného poriadku. Súčasne pre porovnanie poukázal aj na znenie § 12a Zákona č.

¹⁷ Pozri bližšie: Nariadenie Rady (EÚ) č. 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry, článok 30.

¹⁸ Štandardne je vyšetrovanie v právomoci EDP, no Nariadenie o EP predpokladá aj možnosť, že európsky prokurátor môže rozhodnúť o tom, že vyšetrovanie chce viesť sám, toto rozhodnutie však podlieha schváleniu stálou komorou. (v tomto kontexte pozri článok 28 ods. 4 Nariadenia o EP)

¹⁹ Pozri bližšie: ŠANTA, J.: Európska prokuratúra a niektoré aplikačné poznatky z praxe prokurátora. In MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov. Recenzovaný zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2022. s. 62-63. ISBN 978-80-574-0172-8 <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> [cit. 2023-09-04]

153/2001 Z. z. o prokuratúre, ktorý upravuje riadiace a kontrolné právomoci generálneho prokurátora, pričom táto úprava *expressis verbis* priamo vylučuje, aby sa tieto právomoci generálneho prokurátora dali uplatniť aj vo vzťahu k vyšetrovaniu Európskej prokuratúry, hoci svoje vyšetrovanie vykonáva na území SR aj v spolupráci s vnútroštátnymi orgánmi.

Dnes je u nás realita taká, že značná časť spoločnosti stráca dôveru v spravodlivosť, či celkovo v právny štát. Je tomu tak práve z dôvodu, že v médiách často vidia ako istým skupinám ľudí prechádzajú závažné trestné činy, resp. že sa tieto osoby niekedy ani vôbec nie sú postavení pred spravodlivosť. Za nás by sme mohli povedať, že tomu neprospieva ani časté používanie § 363 Trestného poriadku zo strany generálneho prokurátora. Uvedené ustanovenie je v poslednej dobe toto ustanovenie „na pretrase“ takmer každý deň, pričom z mnohých strán je generálnemu prokurátorovi vyčítané jeho nadužívanie. V kontexte týchto spoločenských nálad je podľa nás úprava vylučujúca aplikáciu tohto ustanovenia, v situáciách, kedy je vyšetrovanie v „réžii“ Európskej prokuratúry, správna a potrebná. Máme za to, že pokiaľ by mnohé korupčné kauzy začala vyšetrovať EP, mohlo by to mať pozitívny vplyv na nálady v spoločnosti. Mnohí ľudia by tak konečne mali pocit spravodlivosti, a súčasne by to malo, bezpochyby, aj preventívny efekt, kedy by sa jednoducho niektoré osoby nemohli ďalej spoliehať na zbavenie obvinení prostredníctvom pomyselného „záchranného kolesa“ v podobe § 363 Trestného poriadku.

Skončenie vyšetrovania

Ak EDP dospeje k záveru, že vyšetrovanie možno považovať za skončené, je v zmysle článku 35 Nariadenia o EP i Rokovacieho poriadku povinný predložiť dozorujúcemu prokurátorovi správu, v ktorej bližšie zhrnie skutočnosti, ktoré boli predmetom vyšetrovania a ktoré v rámci neho vyplynuli z dôkazov, ktoré mal EDP k dispozícii. Súčasťou správy je aj informácia o právnej kvalifikácii skutku. Spolu s touto správou predkladá EDP aj návrh, týkajúci sa ďalšieho postupu, teda či vo veci má byť podaná obžaloba, alebo má byť rozhodnuté o odmietnutí veci, resp. postúpení veci vnútroštátnym orgánom. Tento návrh pritom musí náležite odôvodniť. Správa a návrh, ako vyplýva zo znenia článku 35 Nariadenia o EP, sa predkladajú dozorujúcemu európskemu prokurátorovi, ktorý k ním môže formulovať svoje vlastné stanovisko a prípadné pripomienky, pričom dozorujúci prokurátor musí do desiatich dní predložiť pripomienkovanú správu aj s návrhom stálej komore. Za predpokladu, že sa nenavrhuje podať vo veci obžaloba, môže požiadať predsedu stálej komory o predĺženie tejto desaťdňovej lehoty. Po tom, čo EDP predložil stálej komore správu spolu s návrhom, prislúcha predsedovi stálej komory rozhodnúť o termíne, kedy majú byť tieto predložené závery prediskutované. Súčasne platí, že v prípade, kedy EDP v predložennom návrhu navrhuje podanie obžaloby, predseda stálej komory musí túto skutočnosť zohľadniť tak, aby bolo možné stihnúť toto podanie obžaloby v lehote 21 dní (spravidla by mal diskusiu nariadiť najneskôr 5 dní pred uplynutím lehoty). Výsledkom tejto diskusie bude prijatie rozhodnutia, ktoré štandardne spočíva v rozhodnutí o prijatí, resp. neprijatí rozhodnutia, ktoré navrhol EDP, avšak namiesto týchto môže stála komora prijať i iné rozhodnutie. Stála komora takto môže napr. nariadiť EDP aby pokračoval ďalej vo vyšetrovaní (avšak musí vymedziť aj aké konkrétne úkony má EDP vykonať).

Momentom, kedy stála komora rozhodne o prijatí, resp. neprijatí návrhu EDP možno považovať fázu vyšetrovania za skončenú.²⁰

ZÁVER

V tomto príspevku sme sa zaoberali problematikou stále relatívne mladého orgánu Európskej únie, ktorý má pomáhať eliminovať trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Európskej únie. Samotný príspevok bol orientovaný najmä na otázku vedenia vyšetrovania Európskej prokuratúry v Slovenskej republike, no príspevok sa vo svojom úvode dotkol i ďalších aspektov, súvisiacich s témou Európskej prokuratúry. Konkrétne sme v úvode poukázali na náročný proces zriadenia Európskej prokuratúry, no zašli sme sa aj k otázke jej príslušnosti a právomoci, rovnako tak základným jej úlohám a pozreli sme sa aj na jej organizačnú štruktúru.

V hlavnej časti príspevku sme sa zamerali na vedenie vyšetrovania od jeho začatia až po jeho skončenie. Berúc na zreteľ predpísaný rozsah príspevku sme však nezachádzali do detailov, ale zamerali sme sa skôr na poskytnutie všeobecného pohľadu na túto problematiku s poukazom na niektoré vybrané aspekty, ktoré sa môžu naskytnúť v priebehu vyšetrovania.

S ohľadom na vyššie uvedené, chceme povedať, že tento príspevok by mal byť schopný poskytnúť svojmu čitateľovi všeobecný prehľad o tomto fungovaní a činnosti Európskej prokuratúry, jej organizačnej štruktúre a k priebehu vyšetrovania, ktorý tento orgán vedie v členskom štáte – Slovenskej republike.

²⁰ Pozri bližšie: Rozhodnutie Kolégia Európskej prokuratúry č. 003/2020 - Vnútorý rokovací poriadok Európskej prokuratúry, články 55 a 56.

Zoznam použitej literatúry:

- Kontext. Európska prokuratúra. [online] Dostupné na internete: <https://www.eppo.europa.eu/sk/kontext> [cit. 2023-04-08].
- Nariadenie Rady (EÚ) č. 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry.
- ONDREJOVÁ, A: Európska prokuratúra – nový subjekt, nové otázky. 1. časť. Rozsah prokurátorského „dozoru“ – oprávnenie vykonávať vyšetrovacie a iné opatrenia. *Bulletin slovenskej advokácie*. č. 4/2018. Bratislava: Slovenská advokátska komora. s. 7. ISSN: 1335-1079.
- ONDREJOVÁ, A.: Európska prokuratúra – štruktúra a právomoc. *Bulletin Slovenskej advokácie*. 3/2018. Bratislava: Slovenská advokátska komora. ISSN: 1335-1079
- Poslanie a úlohy. Európska prokuratúra*. [online] Dostupné na internete: <https://www.eppo.europa.eu/sk/poslanie-ulohy> [cit. 2023-04-09].
- Rozhodnutie Kolégia Európskej prokuratúry č. 003/2020 - Vnútny rokovací poriadok Európskej prokuratúry.
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2017/1371 z 5. júla 2017, o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva.
- ŠANTA, J.: Európska prokuratúra a niektoré aplikačné poznatky z praxe prokurátora. In: MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov. Recenzovaný zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2022. s. 55-56. ISBN 978-80-574-0172-8 Dostupné online: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskyh-statov.pdf> [cit. 2023-08-04].
- ŠANTA, J: Poškodzovanie finančných záujmov Európskej únie – 20 rokov právnej úpravy a aplikatívnej praxe. *Justičná Revue*, č. 12/2022. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR. s. 1470.
- Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre
- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon
- Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

VZŤAH EURÓPSKEJ PROKURATÚRY A EURÓPSKEHO ÚRADU PRE BOJ PROTI PODVODOM – KONKURENTI ALEBO SPOLUPRACOVNÍCI?

Bc. Jana Pezlar Selecká

ÚVOD

Článok s názvom „*Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom – konkurenti alebo spolupracovníci?*“ sa zaoberá samotnému vzťahu medzi oboma úradmi z pohľadu ochrany finančných záujmov Európskej Únie. Autorka vníma priestor pre porovnanie týchto dvoch orgánov, ako kľúčový na preukázanie dôležitosti vzniku Európskej prokuratúry. Práve preto sa v prvej časti tohto článku venujeme problematike efektívnosti Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom pri vyšetrovaní podvodov spáchaných v súvislosti s rozpočtom EÚ. V druhej časti nášho článku sme sa zamerali na právny rámec spolupráce Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom, ktorý nám pomáha definovať a pochopiť ich vzájomný vzťah. Bližšie sme sa zamerali na článok 101 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1939, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry a Pracovnú dohodu medzi Európskym úradom pre boj proti podvodom a Európskou prokuratúrou z 5. júla 2021. V tretej časti našej práce sa venujeme analýze doterajšej spolupráce EPPO a OLAF-u na základe dostupných štatistík. Ako hlavnú metódu výskumu sme zvolili analýzu, keďže sme pracovali najmä s číselnými údajmi, dôležitou metódou bola aj komparácia, v našom prípade porovnávanie oboch inštitútov. Hlavným cieľom nášho článku je zodpovedať na otázku, či Európska prokuratúra a Európsky úrad pre boj proti podvodom sú konkurentmi alebo spolupracovníkmi?

1. Neefektívny boj Európskeho úradu pre boj proti podvodom ako dôvod vzniku Európskej prokuratúry?

Vznik prvej a jedinej decentralizovanej prokuratúry na úrovni EÚ môžeme vnímať, ako dôležitý medzník v historickom vývoji boja proti trestným činom ohrozujúcim finančné prostriedky EÚ. Európska Komisia prišla s návrhom vytvoriť inštitút Európskej prokuratúry primárne s cieľom zlepšiť a zefektívniť boj proti trestným činom, ktoré ohrozujú jej rozpočet a financie obyvateľov EÚ. Napríklad, formou podvodov na eurofondoch, daňových podvodov a colných podvodov, ktoré sa týkajú územia dvoch alebo viacerých členských štátov.

Vytvorenie inštitútu Európskej prokuratúry (ďalej len „EPPO“) je veľmi aktuálnou a živou témou, keďže tento úrad začal vykonávať svoju činnosť prvého júna 2021. Pôvodný, predpokladaný

dátum začiatku bol stanovený na november 2020, s prihliadnutím na to, že sa jedná o naozaj veľký projekt na pôde EÚ, nakoniec začala EPPO fungovať s časovým omeškaním.¹

Keď sa zamyslíme nad tým, že každá členská krajina má svoju vlastnú vnútroštátnu prokuratúru a v EÚ ešte stále môžeme skonštatovať, že prevláda negativizmus k obmedzovaniu suverenity členských štátov v oblasti trestného práva, vytvoriť inštitút, akým je EPPO nebolo jednoduché. Predchádzalo tomu množstvo diskusií a odborných debát v inštitúciách EÚ a taktiež na pôde Európskej akadémie.

Určitá ochrana finančných záujmov EÚ vo forme Európskeho úradu pre boj proti podvodom (ďalej len “OLAF“) existovala aj pred vznikom EPPO. Oba uvedené orgány, EPPO a OLAF, majú svoje **zásadne a nezastupiteľné miesto pri ochrane finančných záujmov Európskej únie**. Aj keď sa na prvý pohľad môže zdať, že Európska prokuratúra a OLAF sú orgány Únie, ktorých úlohy sú takmer identické, najmä kvôli rovnakému cieľu, ktorý pri plnení úloh sledujú, a to ochranu finančných záujmov Únie, **nie je možné ich stotožňovať**.²

OLAF má v súčasných podmienkach ešte stále štatút **hybridného orgánu**, keďže OLAF je generálnym riaditeľstvom Európskej komisie v kompetencií komisára zodpovedného za rozpočet a administratívu. Z hľadiska vyšetrovacej činnosti a výskumu je úrad nezávislý. Práve pri tomto orgáne vyvstáva otázka, či bolo naozaj potrebné vytvoriť EPPO, keďže OLAF vyšetroje podvody poškodzujúce rozpočet EÚ, korupciu a závažné pochybenia v rámci európskych inštitúcií a pripravuje politiku boja proti podvodom.

Na účely zodpovedania tejto otázky je potrebné porovnať si tieto dva inštitúty. Hoci má OLAF k dispozícii významné nástroje na vykonávanie svojho vyšetrovacieho mandátu, pri trestnom stíhaní páchatel'ov sa musí spoliehať na vnútroštátne orgány. Na druhej strane, má EPPO právomoc vyšetrovať a stíhať páchatel'ov prostredníctvom európskych delegovaných prokurátorov, ktorí tvoria decentralizovanú úroveň EPPO, a sídli v jednotlivých členských štátoch EÚ zapojených do posilnenej spolupráce. Taktiež, EPPO iniciuje začatie konania pred vnútroštátnymi súdmi a sám je v takýchto konaniach aktívny, čo možno považovať za hlavný rozdiel resp. výhodu oproti úradu OLAF.

Postup OLAF-u vo vedení vyšetrovania spočíva v analýze informácií, ktoré by mohli byť predmetom vyšetrovania a poskytuje generálnemu riaditeľovi stanovisko k tomu, či by sa vyšetrovanie malo začať alebo či by sa mal prípad zamietnuť. Následne prebieha samotné administratívne vyšetrovanie OLAF-om.³ Po ukončení vyšetrovania OLAF vydáva príslušné súdne, finančné, správne a disciplinárne odporúčania subjektom EÚ a členským štátom.⁴ Hoci OLAF môže vydávať odporúčania, nemá právomoc nútiť inštitúcie EÚ alebo členské štáty, aby ich vykonávali.⁵ Vo väčšine

¹ Článok 120 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1939 o EPPO

² BECKOVA MARČOKOVÁ, D.: Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom v kontexte Nariadenia o Európskej prokuratúre a ich dohody o spolupráci. In MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov*. 2022, UPJŠ. s. 113. [online]. Dostupné online: < <https://uni-book.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> >

³ Guidelines on Investigation Procedures for OLAF Staff. 2021. Dostupné online: < <https://bit.ly/3EOpGJx> >

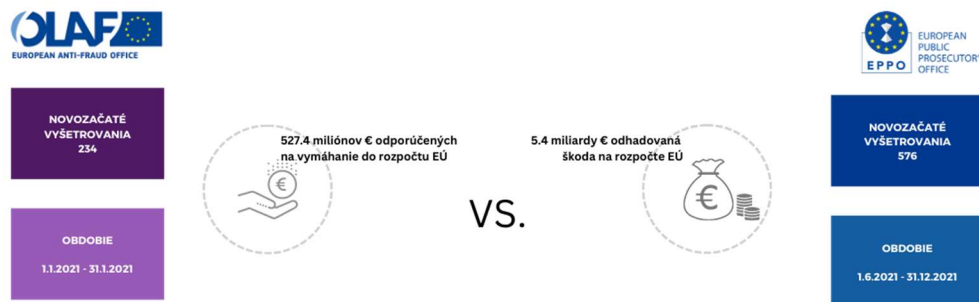
⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 883/2013 z 11. septembra 2013 o vyšetrovaniach vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF) a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 a nariadenia Rady (Euratom) č. 1074/1999, Ú. v. EÚ L 248, 2013, čl. 11(1), dostupné na: < <https://bit.ly/3IsrSSk> >

⁵ Často kladené otázky, EURÓPSKA KOMISIA: Európsky úrad pre boj proti podvodom, Dostupné online: < https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/faqs_en >

prípadoch následne, ale začne vyšetrovanie na základe odporúčania aj na vnútroštátnej úrovni, ale tento postup v praxi zaberá v značnom počte prípadov veľa času, a tým sa znižujú šance na začatie trestného stíhania. Výsledkom vyšetrovaní úradu OLAF je vnútroštátne trestné stíhanie podozrivých osôb z podvodu približne v 45 % prípadov.⁶ Nevýhodou, ktorú vnímame v popísanom postupe je zdĺhavosť celého procesu, teda časová neefektívnosť, čím sa oslabuje aj jeden zo základných princípov trestného práva procesného, a to rýchlosť trestného konania. Okrem uvedeného následkom zdĺhavého procesu môže byť aj sťaženie riadneho vyšetrenia skutkového stavu veci, a teda príslušné vnútroštátne orgány začínajú vyšetrovanie v značnom časovom sklze, kedy sa podozrivé osoby už mohli dopustiť kolúzneho konania.

Naopak tým, že EPPO má okrem právomoci vyšetrovať aj právomoc stíhať páchatel'ov TČ poškodzujúcich finančné záujmy EÚ. EPPO predstavuje, podľa nášho názoru efektívnejší spôsob boja proti trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy Únie než OLAF, aj z pohľadu čísel.

Počas prvých 7 mesiacov úradovania, EPPO prijala 2832 trestných oznámení a začala 576 vyšetrovaní, v ktorých škoda vzniknutá pre rozpočet EÚ bola odhadnutá na 5,4 miliardy EUR.⁷ V porovnaní s výročnou správou úradu OLAF-u z roku 2021, kde za celý rok začal OLAF 234 vyšetrovaní a odporučil vymáhanie 527,4 miliónov €, naspäť do rozpočtu EÚ.

Grafické znázornenie č.1: Porovnanie činnosti úradu OLAF a EPPO (vlastné spracovanie prostredníctvom canva.com)

Táto analýza poukazuje na dôvod, prečo vytvorenie úradu, akým je EPPO bolo dôležité a zefektívnilo boj proti trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy EÚ. Nový inštitút EPPO v konečnom dôsledku má potenciál „zachrániť“ oveľa väčšie množstvo európskych financií, ako OLAF. Práve tým, že je schopná začať vyšetrovať oveľa väčšie množstvo prípadov, na ktoré je vybavená potrebnou právomocou.

⁶ European Court of Auditors. Special Report 1/2019: Fighting fraud in EU spending: action needed. Dostupné online: < <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/fraud-1-2019/en/#chapter0> >

⁷ EPPO Annual report 2021. s. 12. Dostupné online: < <https://www.eppo.europa.eu/en/documents> >

Ako jeden z dôvodov vzniku úradu EPPO môžeme identifikovať skutočnosť, že EPPO ma za úlohu vo vzťahu k OLAF-u **odľahčiť kvantitu prípadov**, ktoré OLAF nestíha prešetrovať. V prípade, ak OLAF zistí, že prípad, ktorý ma vyšetriť spadá pod právomoc EPPO, predmetný prípad mu postúpi. V roku 2021 bolo týmto spôsobom posunutých 171 prípadov podvodov⁸, ktoré spadali pod právomoc EPPO. Podporným argumentom pre tento záver je aj pracovná dohoda medzi týmito dvoma inštitúciami podpísaná 5. júla 2021⁹. Hlavným cieľom tejto dohody je vytvoriť funkčnú a efektívnu spoluprácu v boji proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy EÚ. Jedným z dôležitých bodov je účinná výmena informácií medzi týmito orgánmi navzájom. Jednak, má OLAF povinnosť nahlásiť EPPO každé podozrenie zo spáchania trestného činu, ktorý spadá do právomoci EPPO a o ktorom sa pri svojej činnosti dozvie, taktiež má túto oznamovaciu povinnosť v akejkoľvek fáze vyšetrovania, pred jeho začatím alebo počas jeho vyšetrovania.

Ak si to zhrnieme, z uvedených skutočností nám vyplýva, že OLAF, ktorý na prvý pohľad sa zdá byť veľmi podobný EPPO, ma právomoci obmedzené na administratívne vyšetrovania a opatrenia, ktoré vydáva, často nedosiahnu predpokladaný výsledok, miera stíhania je v priemere nízka a výsledky dosiahnuté v jednotlivých členských štátoch nie sú v celku rovnaké. To vytvorilo priestor pre **dôvodnosť vytvorenia nového orgánu**, ktorý má potenciál zvrátiť výsledky, ktoré EÚ doteraz dosahovala v boji proti podvodom.

Samotné zriadenie EPPO je najmä výsledkom povinnosti Európskej únie a jej členských štátov chrániť finančné prostriedky Únie pred TČ, ktoré spôsobujú finančné škody na rozpočte EÚ. Vychádzajúc z predchádzajúcich skúseností s bojom proti TČ poškodzujúcim finančné záujmy Únie, v rámci ktorých mali členské štáty výlučnú právomoc, bolo preukázané, že tento cieľ by bol lepšie dosiahnuteľný na úrovni Únie. To je taktiež, jeden z dôvodov, prečo vznikol inštitút EPPO. Z tejto potreby bola vyvodená aj samotná úloha EPPO, a to vyšetrovať, stíhať a postaviť pred súd páchatel'ov a spolupáchatel'ov TČ poškodzujúcich finančné záujmy Únie.¹⁰

2. Právny rámec spolupráce EPPO a OLAF

Základný právny rámec spolupráce medzi EPPO a OLAF-om môžeme identifikovať v článku 101 nariadenia o EPPO, ktorý upravuje vzťahy EPPO s úradom OLAF. V zmysle článku 101 odseku 1 nariadenia o EPPO: „*EPPO nadviaže a udržiava úzke vzťahy s úradom OLAF založené na vzájomnej spolupráci v rámci ich mandátov a na výmene informácií. Cieľom týchto vzťahov je predovšetkým zabezpečiť využívanie všetkých dostupných prostriedkov na ochranu finančných záujmov Únie prostredníctvom komplementárnosti a podpory, ktorú OLAF poskytuje EPPO.*“¹¹

Vychádzajúc zo znenia citovaného odseku 1 je možné identifikovať tri kľúčové aspekty vzťahu EPPO a OLAF-u.¹²

⁸ The OLAF report 2021. s. 5. Dostupné online: < https://anti-fraud.ec.europa.eu/system/files/2022-09/olaf-report-2021_en.pdf >

⁹ Pracovná dohoda medzi OLAF a EPPO. Dostupná online: < https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2021-07/Working_arrangement_EPPO_OLAF.pdf >

¹⁰ STRÉMY, T., ŠANTA, J., OLEKSIK, R. *Poškodzovanie finančných záujmov Európskej únie*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2022. s. 99

¹¹ Článok 101 ods. 1 nariadenia o EPPO

¹² MARČOKOVÁ BEČKOVÁ, D.: Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom v kontexte Nariadenia o Európskej prokuratúre a ich dohody o spolupráci. In MARČOKOVÁ BEČKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv*

1. Prvý kľúčový aspekt predstavuje **úzka vzájomná spolupráca**, ktorá pramení to skutočnosti, že tak EPPO ako aj OLAF sú samostatnými orgánmi Únie, pričom každý z nich má zverenú vlastnú právomoc, ktoré majú vo svojom vzájomnom vzťahu rešpektovať a nejde o vzťah založený na princípe nadradenosti a podradenosti.¹³

2. Druhým identifikovaným kľúčovým aspektom vzťahu EPPO a OLAF-u je **vzájomná výmena informácií**. To predstavuje predpoklad, výmeny relevantných informácií medzi oboma úradmi s cieľom zefektívniť ich činnosť a plnenie zverených úloh, čo v konečnom dôsledku vedie k posilneniu ochrany finančných záujmov Únie.¹⁴ Tento aspekt vzájomného vzťahu Európskej prokuratúry a OLAF-u sa v praktickej rovine realizuje cez nepriamy prístup Európskej prokuratúry k systému správy prípadov správy OLAF-u a zároveň povinnosti Európskej prokuratúry umožniť prístup OLAF-u k informáciám, ktoré sú súčasťou jej systému správy prípadov.¹⁵

3. Tretí aspekt predstavuje **podpora a komplementárnosť EPPO a OLAF-u**, ktorá sa pri vyšetrovaniach vedených Európskou prokuratúrou prejavuje v tom, že Európska prokuratúra môže OLAF požiadať o poskytnutie informácií, analýz, odbornú a administratívnu pomoc, ako aj požiadať OLAF o uľahčenie koordinácie konkrétnych úkonov príslušných vnútroštátnych správnych orgánov a orgánov Únie.¹⁶ Podporná činnosť OLAF-u vo vzťahu k Európskej prokuratúre môže spočívať aj v tom, že Európska prokuratúra požiada OLAF o začatie administratívneho vyšetrovania konkrétneho skutku.¹⁷

Môžeme zhrnúť, že článok 101 nariadenia o EPPO upravuje vzťah OLAF-u a EPPO a jasne ustanovuje, že tieto dva úrady budú úzko spolupracovať pri rešpektovaní ich individuálnych mandátov, právomocí a kompetencií. Je, ale veľmi dôležité poznamenať, že EPPO bola zriadená formou posilnenej spolupráce a z tohto dôvodu si bude OLAF plniť svoju informačnú povinnosť vo vzťahu k Európskej prokuratúre a spolupracovať s Európskou prokuratúrou pri vyšetrovaniach len v prípade podozrenia zo spáchania trestného činu alebo vyšetrovaniach, ktoré sa týkajú členských štátov zúčastňujúcich sa na posilnenej spolupráci na účely zriadenia Európskej prokuratúry.¹⁸

Európskej únie na trestné právo jej členských štátov. 2022, UPJŠ. s. 113. [online]. Dostupné online:< <https://uni-book.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> >

¹³ BRODOWSKI, D. 2021. *Article 101. C. Analysis of the individual provisions of Article 101*. In HERRNFELD H., BRODOWSKI D., BURCHRAD CH: *European Public Prosecutor's Office: Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('EPPO'): Article-by Article Commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, p.603. DOI: 10.5771/9783845290768-1

¹⁴ MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D.: *Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom v kontexte Nariadenia o Európskej prokuratúre a ich dohody o spolupráci*. In MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov*. 2022, UPJŠ. s. 114. [online]. Dostupné online:< <https://uni-book.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> >

¹⁵ Článok 101 ods. 5 nariadenia o EPPO

¹⁶ MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D.: *Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom v kontexte Nariadenia o Európskej prokuratúre a ich dohody o spolupráci*. In *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov*. 2022, UPJŠ. s. 114. [online]. Dostupné online:< <https://uni-book.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> >

¹⁷ Článok 101 ods. 2 nariadenie o EPPO

¹⁸ MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D.: *Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom v kontexte Nariadenia o Európskej prokuratúre a ich dohody o spolupráci*. In MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov*. 2022, UPJŠ. s. 115. [online]. Dostupné online:< <https://uni-book.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> >

2.1. Pracovná dohoda medzi EPPO a OLAF-om

Hoci má OLAF k dispozícii významné nástroje na vykonávanie svojho vyšetrovacieho mandátu, ako je opísané vyššie, pri stíhaní páchatel'ov sa musí spoliehať na vnútroštátne orgány. Ako prvá nadnárodná prokuratúra v EÚ má EPPO právomoc vyšetrovať a stíhať páchatel'ov TČ prostredníctvom európskych delegovaných prokurátorov nominovaných zúčastnenými členskými štátmi.

Pre lepšie priblíženie vzťahu OLAF-u a EPPO je potrebné ozrejmiť skutočnosť, že OLAF je kľúčovým partnerom EPPO. Európska hlavná prokurátorka Laura Kövesiová a generálny riaditeľ OLAF-u Ville Itälä podpísali 5. júla 2021 dohodu o spolupráci¹⁹, ktorá stanovuje budúcu operačnú spoluprácu medzi EPPO a OLAF-om. Túto dohodu možno považovať za dôležitý míľnik, keďže oba úrady sú poverené bojom proti podvodom v EÚ. OLAF vedie administratívne vyšetrovania, zatiaľ čo EPPO vedie trestné vyšetrovania a stíha prípady, ktoré patria do jeho právomoci, pred vnútroštátnymi súdmi zúčastnených členských štátov. V nariadení o EPPO sa vzťah medzi oboma orgánmi stanovil len rámcovo (viď. kapitola číslo 2).²⁰

Cieľom pracovnej dohody je nadviazať úzku spoluprácu medzi úradom OLAF a EPPO pri výkone ich príslušných vyšetrovacích a prokurátorských mandátov, najmä prostredníctvom výmeny informácií a vzájomnej podpory.²¹

Príkladom, v oddiele 5 pracovnej dohody sú uvedené informácie o spolupráci medzi EPPO a úradom OLAF, ktoré sa týkajú podávania správ a začatia a vedenia vyšetrovaní. Oddiel 5.1 sa zaoberá oznamovacími povinnosťami úradu OLAF voči EPPO, zatiaľ čo oddiely 5.2 a 5.3 upravujú, kedy EPPO musí alebo môže nahlásiť potenciálne prípady úradu OLAF.²²

Oddiely 5.2 a 5.3 sa zaoberajú tým, kedy EPPO musí alebo môže nahlásovať informácie úradu OLAF. V oddiele 5.2 pracovnej dohody sa s odkazom na článok 8 nariadenia o úrade OLAF vyžaduje, aby EPPO informoval úrad OLAF o prípadoch, keď EPPO nemá právomoc viesť konanie v prípade, ktorý zahŕňa skutkový vzorec, ktorý môže predstavovať nezákonné konanie ovplyvňujúce finančné záujmy EÚ.²³ V oddiele 5.3 pracovnej dohody sa stanovujú ďalšie scenáre, v ktorých EPPO "zváži" informovanie úradu OLAF o potenciálnych prípadoch, keď EPPO odmietne začať konanie, rozhodne sa nevyšetrovať alebo nestíhať alebo sa rozhodne prípad zamietnuť. V takýchto prípadoch EPPO zváži informovanie úradu OLAF, ak môžu byť na ochranu finančných záujmov EÚ vhodné preventívne opatrenia a/alebo finančné, administratívne alebo disciplinárne opatrenia,

¹⁹ Pracovná dohoda medzi OLAF a EPPO. Dostupná online: < https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2021-07/Working_arrangement_EPPO_OLAF.pdf >

²⁰ EPPO News (2021). EPPO and OLAF working arrangement: ensuring no case goes undetected. Dostupné online: < <https://www.eppo.europa.eu/en/news/eppo-and-olaf-working-arrangement-ensuring-no-case-goes-undetected> >

²¹ THOMAS WAHL (2021). Working Arrangement between EPPO and OLAF Signed. In *Eucrim*. [online]. Dostupné online: < <https://eucrim.eu/news/working-arrangement-between-eppo-and-olaf-signed/> >

²² Pracovná dohoda medzi OLAF a EPPO. Dostupná online: < https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2021-07/Working_arrangement_EPPO_OLAF.pdf >

²³ Pracovný dohoda, bod 5.2.1; zmena nariadenia OLAF, čl. 8 ods. 1 a 4. "Smernica PIF" definuje konanie, ktoré sa považuje za podvod poškodzujúci finančné záujmy EÚ. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy Únie prostredníctvom trestného práva, 2017 Ú. v. EÚ (L198), článok 3 ods. 2, k dispozícii online: < https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.198.01.0029.01.ENG > V nariadení o EPPO sa vymedzujú právomoci EPPO odkazom na smernicu o PIF a ďalšie materiály.

aby OLAF mohol začať vlastné vyšetrovanie. Takéto prípady môžu nastať napríklad vtedy, ak potenciálne trestné činy sú alebo čoskoro budú premlčané na účely trestného stíhania alebo sa týkajú členského štátu, ktorý sa rozhodol nezúčastniť sa na EPPO.²⁴

Článok 6 pracovnej dohody sa týka vzájomnej podpory a spolupráce medzi EPPO a úradom OLAF. V oddiele 6.2 pracovnej dohody sa ako hlavná zásada stanovuje, že cieľom každého doplnkového vyšetrovania úradu OLAF - či už navrhnutého úradom OLAF alebo požadovaného úradom EPPO - by malo byť zhromažďovanie informácií potrebných na prijatie preventívnych opatrení alebo na vydanie správnych, finančných alebo disciplinárnych odporúčaní.²⁵ Zvyšok oddielu 6 sa týka podmienok vzájomnej podpory a pomoci úradov, ako aj možného zapojenia úradu EPPO do akýchkoľvek "spoločných vyšetrovacích tímov" na boj proti zložitým podvodným schémam, do ktorých sú zapojené zúčastnené a nezúčastnené členské štáty EÚ a tretie krajiny.²⁶

V takejto podobe predstavujú EPPO a OLAF potenciálne veľkú silu, s ktorou treba rátať v boji proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy EÚ. Zatiaľ čo EPPO bude mať vedúcu úlohu pri stíhaní protiprávneho konania v súlade so svojím mandátom v 22 zúčastnených členských štátoch, OLAF bude naďalej vyšetrovať konanie, ktoré môže mať negatívny vplyv na finančné záujmy EÚ v piatich členských štátoch, ktoré nie sú zapojené do EPPO.²⁷ Okrem toho, súbežne s trestným stíhaním EPPO bude OLAF v rámci svojich finančných, správnych a disciplinárnych odporúčaní naďalej podporovať vymáhanie spreneverených finančných prostriedkov EÚ, riešiť základné príčiny správania, ktoré má negatívny vplyv na finančné záujmy EÚ, a disciplinárne trestať závažné pochybenia úradníkov a zamestnancov EÚ a členov inštitúcií EÚ.²⁸

Účinná spolupráca a kooperácia medzi úradmi EPPO a OLAF-u posilní boj proti podvodom, ktoré majú vplyv na finančné záujmy EÚ. Vzhľadom na počiatočnú fázu činnosti EPPO sa ešte len ukáže, ako účinne a efektívne budú úrady koordinovať svoju činnosť a spolupracovať v praxi.

3. Doterajšia spolupráca EPPO a OLAF

Ako sme už vyššie spomínali základný rozdiel medzi OLAF-om a EPPO predstavuje forma vedenia vyšetrovania. OLAF vedie administratívne vyšetrovania, zatiaľ čo EPPO vedie trestné vyšetrovania a stíha prípady spadajúce do jej právomoci pred vnútroštátnymi súdmi. Majú spoločný cieľ, a to zvýšiť odhaľovanie podvodov na úrovni EÚ, zabrániť duplicitě, chrániť integritu a účinnosť trestných vyšetrovaní a maximalizovať vymáhanie škôd. Efektívnou spoluprácou majú potenciál zlepšiť ochranu finančných záujmov Európskej únie.

Doterajšiu spoluprácu môžeme zhodnotiť v zmysle Výročnej správy o činnosti EPPO za rok 2022²⁹. Ako sme už vyššie v našom príspevku spomínali jedným z hlavných pilierov spolupráce

²⁴ Pracovná dohoda, bod 5.3.2.

²⁵ Idem. bod 6.2.1.

²⁶ Idem. bod 6.3-4

²⁷ Často kladené otázky o Európskej prokuratúre, EURÓPSKA KOMISIA, 7. augusta 2018, Dostupné online: < https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_18_4767 >

²⁸ COURTNEY HAGUE ANDREWS & SPOL. (2022). The Complementary Roles of the European Public Prosecutor's Office and the European Anti-Fraud Office. In *WHITE&CASE*. [online]. Dostupné online: < <https://www.white-case.com/publications/alert/complementary-roles-european-public-prosecutors-office-and-european-anti-fraud> >

²⁹ EPPO Annual report 2022. Dostupné online: < https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2023-02/EPPO_2022_Annual_Report_EN_WEB.pdf >

EPPO a OLAF-u je **vzájomná výmena informácií**. Z toho vyplýva skutočnosť, že EPPO si pravidelne vymieňa informácie s úradom OLAF, špecifickejšie v roku 2022 OLAF zaslal 133³⁰ žiadostí EPPO, ktoré sa týkali otázky zhody alebo nezhody vo vyšetrovaniach vedených OLAF-om s vyšetrovaniami vedenými EPPO. Takáto forma výmeny informácie slúži na zabránenie možným paralelným vyšetrovaniam tých istých prípadov. Taktiež EPPO zaslala OLAF-u 20 žiadostí o podporu pri vyšetrovaní vedenými EPPO. OLAF na základe súhlasu EPPO vykonal 19 doplnkových vyšetrovaní prípadov EPPO.³¹

Rok 2021

IBOA	ECRs	Exercised competence	Competence not exercised	Pending
European Anti-Fraud Office (OLAF)	171	85	74	12
European Court of Auditors (ECA)	1	1	0	0
European Investment Bank (EIB)	17	2	9	6
European Central Bank (ECB)	1	1	0	0
TOTAL	190	89	83	18

Rok 2022

IBOA	ECRs	Exercised competence	NOT exercised competence	Pending
European Anti-Fraud Office (OLAF)	55	37	7	11
European Commission	16	12	1	3
Eurojust	9	5	0	4
European Court of Auditors (ECA)	8	5	1	2
European Investment Bank (EIB)	11	6	4	1
European Central Bank (ECB)	3	3	0	0
European Parliament	1	0	1	0
Total	103	68	14	21

Grafické znázornenie č.2: Štatistiky nahlasovania trestných činov od inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr za rok 2021³² a 2022³³

Z dostupných štatistík z roku 2021 a 2022 je zrejmé, že v porovnaní s inými inštitúciami, úradmi a agentúrami EÚ, s ktorými EPPO spolupracuje je OLAF najvýznamnejším partnerom EPPO. V prvých 7 mesiacoch operačnej činnosti Európskej prokuratúry v roku 2021, OLAF prispel k začatiu 85 vyšetrovaní trestných činov EPPO na základe nahlásenia trestných činov OLAF-om. Pre porovnanie v roku 2022 takýmto spôsobom sa začalo 37 vyšetrovaní. V tomto prípade je možné vidieť pokles takýchto prípadov, taktiež môžeme vnímať regres v prípadoch, ktoré OLAF ohlásil EPPO, ale v nich nevykonala EPPO svoju právomoc. Túto skutočnosť môžeme vnímať pozitívne, keďže sa do rúk EPPO nedostanú prípady, ktoré zbytočne zahltia ich čas pri posudzovaní právomoci EPPO.

OLAF je podľa nášho názoru jednoznačne kľúčovým partnerom a spolupracovníkom EPPO. Ich vzájomná spolupráca ma za cieľ zlepšiť ochranu finančných záujmov EÚ, tým že zvýši počet odhalených podvodov na úrovni EÚ a zabezpečí vymáhanie škôd späť do rozpočtu EÚ.

³⁰ Idem. str. 95.

³¹ Idem. str. 95.

³² EPPO Annual report 2021. s. 88. Dostupné online: < <https://www.eppo.europa.eu/en/documents> >

³³ EPPO Annual report 2022. str. 95. Dostupné online: < https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2023-02/EPPO_2022_Annual_Report_EN_WEB.pdf >

ZÁVER

V prvej časti nášho článku, sme sa zamerali na zodpovedanie otázky: „*či neefektívny boj úradu OLAF je možné vnímať ako jeden z dôvodov vzniku samotnej EPPO?*“ V rámci porovnávania a analýzy fungovania oboch inštitútov sme dospeli k nasledujúcemu záveru: OLAF, ktorý na prvý pohľad sa zdá veľmi podobný inštitútu EPPO, má právomoci obmedzené na administratívne vyšetrovania. A opatrenia, ktoré vydáva často nedosiahnu predpokladaný výsledok, miera stíhania je v priemere nízka a výsledky dosiahnuté v jednotlivých členských štátoch nie sú v celku rovnaké. To vytvorilo priestor pre dôvodnosť vytvorenia nového orgánu, ktorý má potenciál zvrátiť výsledky, ktoré EÚ doteraz dosahovala v boji proti podvodom. V druhej časti článku sme sa zamerali na právny rámec vzťahu EPPO a OLAF-u, ktorým sme jasne poukázali na to, že ich vzťah nie je postavený na konkurencii práve naopak na spolupráci, ktorá vychádza zo samotného znenia článku 101 nariadenia o EPPO, ale taktiež aj aktuálnej Pracovnej dohody medzi OLAF-om a EPPO. Ich vzájomnú spoluprácu vnímame, ako kľúčovú pre efektívnu ochranu finančných záujmov EÚ. V poslednej tretej časti nášho príspevku sme sa zamerali na analýzu spolupráce oboch úradov v roku 2022 za účelom preukázania, že oba úrady sú spolupracovníkmi. Naším zámerom bolo skúmať, ako ich spolupráca prebieha v praxi na základe dostupných zdrojov. OLAF je podľa nášho názoru jednoznačne kľúčovým partnerom a spolupracovníkom EPPO a právnych rámcov ich vzájomnej spolupráce vytvára podmienky pre ich efektívnu spoluprácu a posilnenie úrovne ochrany finančných záujmov Únie.

Zoznam použitej literatúry

- MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D.: Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom v kontexte Nariadenia o Európskej prokuratúre a ich dohody o spolupráci. In MARČOKOVÁ BECKOVÁ, D. (ed.) *Vplyv Európskej únie na trestné právo jej členských štátov. Recenzovaný zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice: UPJŠ, 2022. s. 108-122. [online]. Dostupné online:< <https://uni-book.upjs.sk/img/cms/2022/pravf/vplyv-europskej-unie-na-trestne-pravo-clenskych-statov.pdf> >.
- BRODOWSKI, D. 2021. *Article 101. C. Analysis of the individual provisions of Article 101*. In HERRNFELD H., BRODOWSKI D., BURCHRAD CH.: *European Public Prosecutor's Office: Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('EPPO'): Article-by Article Commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, p.603. DOI: 10.5771/9783845290768-1.
- COURTNEY HAGUE ANDREWS & SPOL. (2022). *The Complementary Roles of the European Public Prosecutor's Office and the European Anti-Fraud Office*. In *WHITE&CASE*. [online]. Dostupné online: < <https://www.whitecase.com/publications/alert/complementary-roles-european-public-prosecutors-office-and-european-anti-fraud> >.
- Často kladené otázky o Európskej prokuratúre, EURÓPSKA KOMISIA, 7. augusta 2018, Dostupné online: < https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_18_4767 >.
- Často kladené otázky, EURÓPSKA KOMISIA: Európsky úrad pre boj proti podvodom, Dostupné online: < https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/faqs_en >.
- EPPO Annual report 2021. Dostupné online: < <https://www.eppo.europa.eu/en/documents> >.
- EPPO Annual report 2022. Dostupné online: < https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2023-02/EPPO_2022_Annual_Report_EN_WEB.pdf >.
- EPPO News (2021). *EPPO and OLAF working arrangement: ensuring no case goes undetected*. Dostupné online: < <https://www.eppo.europa.eu/en/news/eppo-and-olaf-working-arrangement-ensuring-no-case-goes-undetected> >.
- European Court of Auditors. *Special Report 1/2019: Fighting fraud in EU spending: action needed*. Dostupné online:<<https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/fraud-1-2019/en/#chapter0>>
- Guidelines on Investigation Procedures for OLAF Staff. 2021. Dostupné online: < <https://bit.ly/3EOpGJx> >.
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 883/2013 z 11. septembra 2013 o vyšetřovaniach vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF) a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 a nariadenia Rady (Euratom) č. 1074/1999, Ú. v. EÚ L 248, 2013, čl. 11(1), dostupné na: < <https://bit.ly/3isrssh> >.

Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry.

Pracovná dohoda medzi OLAF a EPPO. Dostupná online: < https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2021-07/Working_arrangement_EPPO_OLAF.pdf >.

STRÉMY, T., ŠANTA, J., OLEKSIK, R. Poškodzovanie finančných záujmov Európskej únie. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2022. s. 288.

The OLAF report 2021. s. 5. Dostupné online: < https://anti-fraud.ec.europa.eu/system/files/2022-09/olaf-report-2021_en.pdf >.

THOMAS WAHL (2021). Working Arrangement between EPPO and OLAF Signed. In *Eu crim*. [online]. Dostupné online: < <https://eucrim.eu/news/working-arrangement-between-eppo-and-olaf-signed/> >.

MEDZINÁRODNÝ TRESTNÝ TRIBUNÁL PRE UKRAJINU: PRÁVNE PROBLÉMY A VÝZVY

Bc. Radka Balogová

ÚVOD

Prešiel viac ako rok odo dňa 24. februára 2022, kedy Ruská federácia začala svoju tzv. „osobitnú vojenskú operáciu“ na území Ukrajiny. Doposiaľ sa do sveta rozšírili rôzne správy o zločinoch zo strany ruskej armády jednak voči ukrajinským vojakom, ale najmä voči civilistom. Správy o brutálnych činoch zo strany príslušníkov ruskej armády vzbudili vlnu pobúrenia. Vzhľadom na tieto udalosti sa viaceré štáty a medzinárodné spoločenstvá ozvali so žiadosťami o stíhaní Ruskej federácie za tieto činy. Jadrom tohto príspevku bude preskúmanie spôsobov, prostredníctvom ktorých by bolo možné vytvorenie medzinárodného trestného tribunálu pre Ukrajinu.

V prvej kapitole sa budeme venovať analyzovaniu vytvorenia trestného tribunálu prostredníctvom právomocí orgánov Organizácie Spojených národov, konkrétne Bezpečnostnej rady a Valného zhromaždenia. Preskúmate právomoc Bezpečnostnej rady, zakotvenú v Charte Organizácie Spojených národov, v zmysle kapitoly VII. Akcie v prípade ohrozenia mieru, porušenia mieru a útočných činov. V súlade s touto právomocou, ako budeme vidieť, vzniká prekážka aplikácie týchto právomocí z dôvodu využitia tzv. práva veta zo strany Ruskej federácie. Toto právo je zakotvené v kapitole V. čl.27 Hlasovanie Charty Organizácie Spojených národov. V nasledujúcej podkapitole rozoberieme alternatívu v podobe zamerania sa na analýzu právomocí Valného zhromaždenia na vytvorenie medzinárodného trestného tribunálu.

V druhej kapitole preskúmate problematiku kreovania trestného tribunálu na základe právomocí Rady Európy. V tomto prípade upriamime pozornosť na Štatút Rady Európy, nakoľko z neho explicitne nevyplýva právomoc zriadiť tribunál. Hoci štatút neudeľuje Rade Európy právomoc zapojiť sa do medzinárodnej trestnej zodpovednosti, absencia výslovného udelenia osobitnej právomoci však nevyhnutne nevylučuje právomoc Rady Európy.

V tretej kapitole sa zameriame na Európsku úniu a jej novovytvorené Medzinárodné centrum pre stíhanie trestného činu agresie proti Ukrajine. Jeho vytvorením sa má dosiahnuť jednak spolupráca s Medzinárodným trestným súdom a Eurojustom a taktiež posilnenie vyšetrovania a stíhania trestného činu agresie. Medzinárodné centrum pre stíhanie trestného činu agresie proti Ukrajine bude neoddeliteľnou súčasťou existujúcej podpornej štruktúry Eurojustu pre spoločný vyšetrovací tím pre Ukrajinu, čím sa zabezpečí optimálne zosúladenie vyšetrovania hlavných medzinárodných trestných zločinov a zločinu agresie.

Na záver, vo štvrtnej kapitole sa budeme venovať analyzovaniu príslušnosti Medzinárodného trestného súdu a jeho právomoci na stíhanie zločinov na Ukrajine, s dôrazom na problematiku stíhania zločinu agresie zo strany Ruskej federácie.

1. Vytvorenie trestného tribunálu na pôde OSN

Jednou z prvých možností preskúmaných v tomto príspevku, je vytvorenie ad hoc trestného tribunálu prostredníctvom Organizácie Spojených národov (ďalej len OSN). Vo svojej rezolúcii prijatej dňa 2. marca 2022¹, sa Valné zhromaždenie OSN (ďalej len VZ OSN) pripojilo k vlne odporu a odsúdilo vyhlásenia Ruskej federácie z 24. februára 2022 o "osobitnej vojenskej operácii" na Ukrajine, ktoré začalo stále prebiehajúcu vojnu. V rámci kreácie medzinárodného trestného tribunálu na pôde OSN je potrebné preskúmať, či takúto právomoc má Bezpečnostná rada OSN (ďalej len BR OSN) alebo v druhom prípade Valné zhromaždenie OSN (ďalej len VZ OSN). Bezpečnostná rada má túto právomoc zakotvenú v Charte Organizácie Spojených národov² v kapitole VII Akcie v prípade ohrozenia mieru, porušenia mieru a útočných činov. Avšak k aplikácii týchto právomocí nedošlo z dôvodu využitia tzv. práva veta zo strany Ruskej federácie.³ Toto právo je zakotvené v čl.27 Hlasovanie kapitoly V. Bezpečnostná rada Charty OSN, ktorý ustanovuje, že „Každý člen Bezpečnostnej rady má jeden hlas. O procedurálnych otázkach rozhoduje Bezpečnostná rada kladnými hlasmi deviatich členov. O všetkých ostatných veciach rozhoduje Bezpečnostná rada kladnými hlasmi deviatich členov vrátane hlasov všetkých stálych členov, pričom sa však pri rozhodnutiach urobených podľa kapitoly VI a podľa článku 52 odsek 3 sporná strana zdrží hlasovania.“ Vychádzajúc z tohto znenia, bolo stálym členským štátom udelené osobitné postavenie v Bezpečnostnej rade spolu s osobitnou hlasovacou právomocou známou ako "právo veta". Autori sa dohodli, že ak ktorýkoľvek z piatich stálych členov odovzdá v 15-člennej Bezpečnostnej rade negatívne hlasovanie, rezolúcia alebo rozhodnutie nebudú schválené.⁴ Z uvedeného teda vyplýva praktická nemožnosť vytvorenia trestného tribunálu prostredníctvom Bezpečnostnej rady OSN, avšak otvára sa tu príležitosť pre dovolávanie sa rezolúcie Valného zhromaždenia č. 377 (Uniting for peace) Jednota pre mier.

1.1. (Ne)existujúca právomoc Valného zhromaždenia na vytvorenie medzinárodného trestného tribunálu

Pri preskúmaní právomocí Valného zhromaždenia, je možné sa zamerať na jeho rezolúciu č. 377 (Uniting for Peace – Jednota pre mier) z 3. novembra 1950⁵, podľa ktorej ak : „Bezpečnostná rada pre nedostatok jednomyselnosti stálych členov nevykoná svoju primárnu úlohu zachovania medzinárodného mieru a bezpečnosti v každom prípade, keď sa zdá, že existuje ohrozenie mieru, porušenie mieru alebo akt agresie, Valné zhromaždenie okamžite posúdi záležitosť s cieľom predložiť členom vhodné odporúčania na kolektívne opatrenia, v prípade porušenia mieru alebo aktu

¹Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN prijatá dňa 2.marca 2022, A/RES/ES-11/

² Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 30/1947 Zb. ze dne 16. ledna 1947 o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku.

³ United Nations. (n.d.). Security Council fails to adopt draft resolution on ending Ukraine crisis, as Russian Federation wields veto, UN press. United Nations. Retrieved March 21, 2023, from <https://press.un.org/en/2022/sc14808.doc.htm>

⁴ United Nations. (n.d.). Voting System Security Council. United Nations. Retrieved March 21, 2023, from <https://www.un.org/securitycouncil/content/voting-system>

⁵ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č.377 (Uniting for peace) Jednota pre mier z 3. novembra 1950, United Nations. (n.d.). United Nations, main body, main organs, General Assembly. United Nations. Retrieved March 21, 2023, from <https://www.un.org/en/ga/sessions/emergency.shtml>

agresie vrátane použitia ozbrojenej sily, ak je to potrebné, na udržanie alebo obnovenie medzinárodného mieru a bezpečnosti. Ak Valné zhromaždenie v tom čase nezasadá, môže sa zísť na mimoriadnom zasadnutí do dvadsiatich štyroch hodín od podania žiadosti. Takéto mimoriadne zasadnutie sa zvolá, ak o to požiada Bezpečnostná rada hlasovaním ktoréhokolvek zo siedmich členov⁶ alebo väčšinou členov Organizácie Spojených národov. “ Berúc v úvahu, že naozaj došlo k využitiu práva veta stálym členom Bezpečnostnej rady je teda možné preskúmať možnosť využitia danej rezolúcie. Hoci bola pôvodne prijatá s cieľom riešiť činy medzištátneho násillia, tak interpretácia koncepcie medzinárodného mieru a bezpečnosti nie je statická a od roku 1990 sa značne rozšírila, keďže samotný text rezolúcie nie je vyčerpávajúci a ponecháva priestor pre nenútené opatrenia na zabezpečenie zachovania mieru.⁷ Argumentom v tomto prípade ostáva, či by zapojenie Valného zhromaždenia do procesu vytvárania medzinárodného trestného tribunálu nebolo kontraproduktívne v tom zmysle, že by duplicitne vykonávalo právomoci Bezpečnostnej rady OSN dané Chartou OSN. Michael Ramsden vo svojom článku s názvom ‘Uniting for Peace in the Age of International Justice’ uvádza, že väčšie zapojenie pléna OSN môže viesť k uprednostňovaniu "spravodlivosti" pred "mierom" na úkor medzinárodnej bezpečnosti.⁸ Okrem toho dôležitým predpokladom pri presadzovaní medzinárodného trestného práva je spolupráca štátu. Práve tomuto spôsobu, vytvoreniu medzinárodného trestného tribunálu prostredníctvom spolupráce resp. dohody medzi VZ OSN a Ukrajinou, sa budeme venovať v nasledujúcej podkapitole.

1.1.1. Vytvorenie medzinárodného trestného tribunálu dohodou medzi VZ OSN a Ukrajinou

Valné zhromaždenie vo svojej inštitucionálnej histórii ešte formálne nezriadilo svoj vlastný medzinárodný trestný tribunál prostredníctvom rezolúcie. Pre VZ OSN absentuje právomoc v Charte OSN, ktorú by bolo možné považovať za rovnocennú s článkom 41 Charty OSN, ktorý ustanovuje „Aby Bezpečnostná rada dodala svojim uzneseniam účinnosť, môže rozhodnúť, aké opatrenia bez použitia ozbrojenej sily sa majú urobiť a môže vyzvať členov Organizácie Spojených národov, aby takéto opatrenia vykonali. Tieto opatrenia môžu zahrňovať úplné alebo čiastočné prerušenie hospodárskych stykov, železničných, námorných, leteckých, poštových, telegrafných, rádiových alebo iných spojov, ako aj prerušenie diplomatických stykov.“ V zmysle tohto článku, táto právomoc umožňuje Bezpečnostnej rade zriadiť súdne orgány.

Jednou z možností, prostredníctvom ktorej sa VZ OSN začlení do procesu kreovania medzinárodného trestného tribunálu, je jeho vytvorenie na základe medzinárodnej dohody medzi OSN a Ukrajinou. Takáto dohoda by mala svoj základ v odporúčaní VZ OSN.⁹ Tento vzorec bol použitý

⁶ V súčasnosti sa skladá z 15 členov; z piatich stálych a desiatich nestálych členov.

⁷ Stahn, Carsten, From ‘Uniting for Peace’ to ‘Uniting for Justice?': Reflections on the Power of the UN General Assembly to Create Criminal Tribunals or Make Referrals to the ICC (September 29, 2022). Forthcoming, Case Western Reserve Journal of International Law, Vol. 55, No. 1&2, 2023, dostupné na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4233414>

⁸ Ramsden, Michael, ‘Uniting for Peace in the Age of International Justice’, 42 Yale Journal of International Law Online (2016) 1. (September 1, 2016). The Chinese University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper Forthcoming, str.7, Dostupné na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3660393>

⁹ Stahn, Carsten, From ‘Uniting for Peace’ to ‘Uniting for Justice?': Reflections on the Power of the UN General Assembly to Create Criminal Tribunals or Make Referrals to the ICC (September 29, 2022). Forthcoming, Case Western Reserve Journal of International Law, Vol. 55, No. 1&2, 2023, str. 8, Dostupné na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4233414>

v kontexte Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ďalej len ECCC), kde VZ OSN na základe žiadosti Kambodže, schválilo dohodu OSN s Kambodžou.¹⁰

Keďže ide o jednu z možností, ktorá sa v ukrajinskom kontexte značne obhajuje, je potrebné uviesť, že v tejto situácii samotná Ukrajina bude musieť prejaviť záujem o zriadenie ad hoc tribunálu. Tento záujem by prostredníctvom žiadosti adresovala VZ OSN, podľa vzorca ECCC.¹¹ Ide tu o skutočnosť, že akúkoľvek účasť BR OSN na vytvorení trestného tribunálu, vzhľadom na využitie spomínaného práva veta, možno vylúčiť zo zrejmych dôvodov. OSN však stále môže hrať aktívnu rolu v procese vytvárania trestného tribunálu. V roku 1999 skupina expertov pre Kambodžu odporučila, že ak BR OSN nezriadi medzinárodný tribunál, alternatívnou "možnosťou" bude vytvorenie tribunálu Valným zhromaždením na základe jeho odporúčacích právomocí podľa kapitoly VI charty, najmä článku 11 ods. 2, ktorý ustanovuje, že „*Valné zhromaždenie môže prerokúvať všetky otázky o zachovaní medzinárodného mieru a bezpečnosti, ktoré mu predložil niektorý člen Organizácie Spojených národov alebo Bezpečnostná rada, alebo podľa článku 33, odsek 2 štát, ktorý nie je členom Organizácie, a môže, s výnimkou ustanovení článku 12, robiť odporúčanie o všetkých takýchto otázkach zainteresovanému štátu alebo štátom, Bezpečnostnej rade, alebo aj zainteresovaným štátom i Bezpečnostnej rade. Každú takú otázku, ktorá vyžaduje akciu, postúpi Valné zhromaždenie Bezpečnostnej rade pred rozpravou alebo po nej.*“ a článku 13, podľa ktorého „*Valné zhromaždenie dáva podnet k štúdiu a robí odporúčanie za tým cieľom:*

a) aby sa podporovala medzinárodná spolupráca na politickom poli a aby sa posilňoval pokrok v rozvoji medzinárodného práva a jeho kodifikácie;

*b) aby sa podporovala medzinárodná spolupráca na hospodárskom, sociálnom, kultúrnom, výchovnom a zdravotnom poli a aby sa uľahčilo uskutočňovanie ľudských práv a základných slobôd pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka alebo náboženstva. Ďalšiu zodpovednosť, úlohy a právomoc Valného zhromaždenia v uvedených veciach v odseku 1b určujú kapitoly IX a X.*¹²

Ako ukazuje precedens zriadenia ECCC, je jednoznačne v právomoci VZ OSN začať proces zriadenia tribunálu a požiadať generálneho tajomníka OSN, aby na tento účel podnikol potrebné kroky. Túto právomoc VZ OSN môžeme vyvodiť z jej rezolúcie Jednota pre mier, v zmysle ktorej ak VZ OSN môže vydať odporúčania na použitie ozbrojenej sily v prípade porušenia mieru alebo aktu agresie, môže tým pádom vydať odporúčanie alebo požiadať generálneho tajomníka, aby rokoval s Ukrajinou o dohode o osobitnom súde pre trestný čin agresie, ak by to Ukrajina požadovala.

13

¹⁰ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 57/228, Agreement between UN and RGC - [eccc.gov.kh](https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/legal-documents/Agreement_between_UN_and_RGC.pdf). (n.d.). Retrieved March 22, 2023, from https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/legal-documents/Agreement_between_UN_and_RGC.pdf

¹¹ Corten, O., Koutroulis, V. (2022, December). Tribunal for the crime of aggression against Ukraine a legal assessment., ISBN:978-92-848-0044-5, dostupné na : [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA\(2022\)702574_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA(2022)702574_EN.pdf)

¹² 'Report of the Group of Experts for Cambodia' (1999) UN Doc A/53/850 / S/1999/231, bod 146, dostupné na : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj906P8xvr9AhVx57sIHe7GBwkOFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fdocs.org%2FA%2F53%2F850&usg=AOvVaw1waVgLOEisjoaQlyQ_tAuA

¹³ Corten, O., Koutroulis, V. (2022, December). Tribunal for the crime of aggression against Ukraine a legal assessment., ISBN:978-92-848-0044-5, dostupné na : [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA\(2022\)702574_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA(2022)702574_EN.pdf)

Čo sa týka rozsahu pôsobnosti takto vytvoreného tribunálu, O.A. Hathaway vo svojom článku *The Case for Creating an International Tribunal to Prosecute the Crime of Aggression Against Ukraine* uvádza, že každý nový medzinárodný tribunál musí byť úzko zameraný na kľúčové porušenia, ktoré zásadne spochybňujú medzinárodný právny poriadok a ktoré by inak pravdepodobne zostali nepotrestané. To znamená, že zločiny, ktoré môžu byť stíhané pred Medzinárodným trestným súdom alebo na vnútroštátnych súdoch, by nemali patriť do jurisdikcie nového medzinárodného tribunálu. Tribunál by sa mal skôr zamerať len na zločin agresie – a mal by sa zamerať len na stíhanie tých, ktorí sú vo vedúcich pozíciách.¹⁴ Zločinu agresie by sa mal venovať z toho dôvodu, že Medzinárodný trestný súd nie je príslušný a teda nemá právomoc na stíhanie spáchania zločinu agresie v kontexte Rusko-ukrajinskej vojny. Podrobnejšie si túto problematiku priblížime vo štvrtej kapitole.

2. Vytvorenie trestného tribunálu prostredníctvom Rady Európy

V súvislosti s rozanalýzovaním rôznych spôsobov, na základe ktorých by takýto tribunál mohol vzniknúť, sa v medzinárodnom práve črtá alternatíva vytvorenia medzinárodného trestného tribunálu pre Ukrajinu prostredníctvom právomocí Rady Európy. Rovnako ako iné medzinárodné organizácie, Rada Európy odsúdila tzv. Osobitnú operáciu Ruskej federácie na území Ukrajiny vo svojej rezolúcii č. 2436 (2022), v ktorej Parlamentné zhromaždenie vyjadruje zhrzenie s pokračujúcou vojnou, ktorú vedie Ruská federácia proti Ukrajine. Ďalej pokračuje s odsúdením brutality s akou sa táto vojna vedie, a ktorá nemá v Európe od druhej svetovej vojny obdobu. Okrem toho odsudzuje aj použitie ťažkých zbraní v husto obývaných oblastiach, ktoré spôsobilo tisíce civilných obetí, takmer úplné zničenie mesta Mariupol a vážne škody na civilnej infraštruktúre, ako sú nemocnice, školy, materské školy, dodávky vody a elektriny či obytné budovy v Charkove a mnohých ďalších mestách po celej Ukrajine.¹⁵ V nadväznosti na tieto udalosti, rozhodol Výbor ministrov vo svojej rezolúcii CM/Res(2022)2¹⁶ zo 16. marca 2022 o vylúčení Ruskej federácie z Rady Európy z dôvodu flagrantného porušenia článku 3 Štatútu Rady Európy¹⁷, dôsledkom čoho Rusko už naďalej nie je členským štátom.

S prihliadnutím na právnu úpravu základného dokumentu Rady Európy, Štatút Rady Európy (ďalej len štatút), nie je možné vyvodiť explicitne vymedzené právomoci, ktoré by tento orgán oprávňovali vytvoriť medzinárodný trestný tribunál. Štatút výslovne neudeľuje Rade Európy právomoc zapojiť sa do (medzinárodnej) trestnej zodpovednosti. Absencia výslovného udelenia osobitnej právomoci však nevyhnutne nevyklučuje právomoc Rady Európy. Táto osobitná právomoc môže stále vyplývať z výslovných ustanovení štatútu. Doktrína implicitných právomocí je v medzi-

¹⁴ Hathaway, O. A. (2023, February 13). The case for creating an international tribunal to prosecute the crime of aggression against Ukraine (part I). Just Security., dostupné na : <https://www.justsecurity.org/83117/the-case-for-creating-an-international-tribunal-to-prosecute-the-crime-of-aggression-against-ukraine/#:%7E:text=The%20Case%20for%20Creating%20the%20Tribunal%20through%20an,Nations%2C%20on%20the%20recommendation%20of%20the%20General%20Assembly>.

¹⁵ Rezolúcia Parlamentného zhromaždenia č.2436 z 28.4.2022 The Russian Federation's aggression against Ukraine: ensuring accountability for serious violations of international humanitarian law and other international crimes, dostupné na : <https://pace.coe.int/en/files/30024/html>

¹⁶ Resolution CM/Res(2022)2 on the cessation of the membership of the Russian Federation to the Council of Europe, Committee of Ministers, Council of Europe, 16.3.2022, dostupné na : <https://rm.coe.int/0900001680a5da51>

¹⁷ Štatút Rady Európy prijatý dňa 5.V.1949 v Londýne, dostupné na: <https://rm.coe.int/1680306052>

národnom práve uznávanou doktrínou na určenie povahy a úplného rozsahu právomocí medzinárodnej organizácie, ak tieto právomoci nie sú dostatočne alebo vyčerpávajúco vyjadrené v príslušných právnych nástrojoch.¹⁸ Ako ukazuje minulosť, aj tento právny problém bol prekonaný. Vytvorenie hybridného tribunálu, s názvom Extraordinary African Chambers (ďalej len EAC), prostredníctvom dohody medzi Senegalom a Africkou úniou, sa javí ako precedens v prospech zriadenia ad hoc tribunálu dohodou medzi Ukrajinou a Radou Európy.¹⁹

Podľa článku 15 písm. a) štatútu Rady Európy, je Výbor ministrov "splnomocnený "zvážiť kroky potrebné na podporu cieľa Rady Európy vrátane uzavretia dohôd alebo dohod". Akékoľvek opatrenie plánované v tomto ustanovení musí byť, prísne vzaté, nevyhnutné na dosiahnutie výslovne stanoveného cieľa Rady Európy. Inými slovami, sledovaný cieľ musí byť buď výslovne stanovený v štatúte alebo musí vyplývať z cieľov štatútu. Zriadenie a činnosť tribunálu nie je, samozrejme, v štatúte výslovne stanovené. Túto právomoc však logicky možno vyvodit' z výslovných ustanovení štatútu. Ako sa uvádza v článku 1 štatútu Rady Európy, jej cieľom je prostredníctvom jednotného a spoločného postupu chrániť spoločné ideály a zásady, ktoré zahŕňajú "zachovanie a ďalšie uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd". Ak sa agresia Ruska voči Ukrajine chápe ako hrozba pre ľudské práva a základné slobody, momentálne najmä na území Ukrajiny, vo všeobecnosti na území členských štátov Rady Európy, potom má Rada Európy právomoc uzavrieť s Ukrajinou zmluvu, ktorej účelom je zabezpečiť spoločný postup v reakcii na túto hrozbu. Na základe formálnej žiadosti/pozvania Ukrajiny, môže výbor dospieť k záveru, že prijatie pozvania Ukrajiny by bolo vhodným opatrením na podporu a plnú realizáciu vyjadreného cieľa Rady Európy, ktorým je zachovanie a uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd, a na prijatie zmluvy na tento účel.²⁰

Ako príklad takéhoto medzinárodného tribunálu pre Ukrajinu, môžeme uviesť návrh K.J.Hellera, podľa ktorého by sa vytvoril orgán (ktorý nazval „Extraordinary Ukrainian chamber of aggression“ – EUCA), pričom by bola jeho dohoda o zriadení a vytvorení štruktúry prijatá v súlade s bežnými postupmi Rady Európy. O znení dohody by sa rokovalo v inštitucionálnom rámci Rady Európy, a následne by Výbor ministrov prijal konečný text zmluvy, ktorá by bola predložená členským štátom na podpis. V zmluve by sa okrem iného stanovilo, že EUCA by bola súčasťou ukrajinského súdneho systému a mala by právomoc nad zločinom agresie. Sudcovia a prokurátori EUCA by boli vybraní z Ukrajiny a/alebo z rôznych členských štátov, a Ukrajina a členské štáty Rady Európy by spoločne financovali fungovanie EUCA a vykonávanie vyšetrovania na základe spolupráce.²¹

¹⁸ Owiso, O. (2022, March 30). An aggression chamber for Ukraine supported by the Council of Europe. *Opinio Juris*. Retrieved March 28, 2023, dostupné na: <http://opiniojuris.org/2022/03/30/an-aggression-chamber-for-ukraine-supported-by-the-council-of-europe/>

¹⁹ Corten, O., Koutroulis, V. (2022, December). Tribunal for the crime of aggression against Ukraine a legal assessment., ISBN:978-92-848-0044-5, dostupné na : [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA\(2022\)702574_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA(2022)702574_EN.pdf)

²⁰ Owiso, O. (2022, March 30). An aggression chamber for Ukraine supported by the Council of Europe. *Opinio Juris*. Retrieved March 28, 2023, dostupné na: <http://opiniojuris.org/2022/03/30/an-aggression-chamber-for-ukraine-supported-by-the-council-of-europe/>

²¹ Heller, K. J. (2022, March 16). The best option: An extraordinary ukrainian chamber for aggression. *Opinio Juris*. Retrieved March 29, 2023, dostupné na: <https://opiniojuris.org/2022/03/16/the-best-option-an-extraordinary-ukrainian-chamber-for-aggression/>

3. Medzinárodné centrum pre stíhanie trestného činu agresie proti Ukrajine a Európska únia

V debate o možnostiach vytvorenia medzinárodného tribunálu pre stíhanie zločinov na Ukrajine nezaostáva ani Európska únia (ďalej len EÚ). Už od začatia invázie sa EÚ postavila na stranu Ukrajiny a vyjadrila svoju podporu. „*Ruská invázia priniesla Ukrajine neopísateľné utrpenie. Takmer pred rokom svet objavil hrôzy Buče. Pribúdajú dôkazy o priamych útokoch na civilistov, ako aj na energetickú a inú infraštruktúru. Je známe, že ruské sily sa dopustili zločinov akými sú mučenie, zlé zaobchádzanie, sexuálne násilie a mimosúdne popravy, pri ktorých neboli ušetrené ani deti. Rusko musí niesť zodpovednosť za tieto strašné zločiny. Putin musí byť braný na zodpovednosť. Musíme urobiť všetko, čo je v našich silách, aby sme páchatel'ov postavili pred súd*“, uvádza vo svojom vyhlásení predsedníčka Európskej komisie, Ursula von der Leyen.²²

V nadväznosti na prejavenie svojho postoja, EÚ vyjadrila podporu aj pri možnosti vytvorenia mechanizmov na stíhanie zločinov na území Ukrajiny. Je pevne odhodlaná brať na zodpovednosť všetkých veliteľ'ov, páchatel'ov a spolupáchatel'ov vojnových zločinov a iných najzávažnejších zločinov spáchaných v súvislosti s útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine. Okrem toho aj Európska rada plne podporuje úsilie Ukrajiny a medzinárodného spoločenstva v tomto smere, vrátane vytvorenia vhodného mechanizmu na stíhanie zločinu agresie, ktorý znepokojuje medzinárodné spoločenstvo ako celok. Zdôrazňuje, že Európska únia podporuje vyšetrovanie prokurátora Medzinárodného trestného súdu, ako aj vytvorenie medzinárodného centra pre stíhanie zločinu agresie voči Ukrajine v Haagu. Toto centrum bude prepojené s existujúcim spoločným vyšetrovacím tímom podporovaným Eurojustom.²³

3.1. Medzinárodné centrum pre stíhanie zločinu agresie proti Ukrajine

Napriek vytvoreniu tohto centra, poslanci Európskeho parlamentu vyjadrili v prijatej rezolúcii z 19. januára 2023 žiadosť, aby sa ruské politické a vojenské vedenie zodpovedalo za zločin agresie voči Ukrajine. Ďalej poslanci vyzvali inštitúcie EÚ a členské štáty, aby úzko spolupracovali s Ukrajinou s cieľom získať a budovať politickú podporu na Valnom zhromaždení OSN a na iných medzinárodných organizáciách vrátane Rady Európy, na vytvorenie osobitného tribunálu pre trestný čin agresie voči Ukrajine. Zriadenie tribunálu by podľa poslancov vyplnilo vákuum v medzinárodnom trestnom súdnictve a doplnilo by vyšetrovacie úsilie Medzinárodného trestného súdu, ktorý v súčasnosti nemôže vyšetriť zločin agresie v súvislosti s Ukrajinou. Poslanci poznamenali, že presné spôsoby a zloženie osobitného tribunálu ešte nie sú určené, ale zdôrazňujú, že tento tribunál musí mať právomoc vyšetrovať nie len Vladimira Putina a politické a vojenské vedenie Ruska, ale aj Alexandra Lukašenka a jeho priaznivcov v Bielorusku. Zdôrazňujú tiež, že prípravné práce EÚ na osobitnom tribunáli by sa mali začať okamžite a mali by sa zamerať na budovanie mechanizmov súdu v spolupráci s Ukrajinou. Ukrajinské a medzinárodné orgány musia byť podporované pri zabezpečovaní dôkazov, ktoré sa majú použiť v budúcnosti. Parlament je pevne presvedčený, že zriadenie osobitného tribunálu by vyslalo veľmi jasný signál ruskej spoločnosti aj medzinárodnému

²² Bližšie pozri : Vyhlásenie predsedníčky Európskej komisie Ursuly von der Leyen, dostupné na : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_23_1363

²³ European Council conclusions on Ukraine, č. 217/23, Council of the EU. (203AD, March 23). Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/23/european-council-conclusions-23-march-2023/>

spoločenstvu, že prezident Putin a ruské vedenie vo všeobecnosti môžu byť odsúdení za zločin agresie na Ukrajinu.²⁴

Medzinárodné centrum pre stíhanie trestného činu agresie proti Ukrajinu bude neoddeliteľnou súčasťou existujúcej podpornej štruktúry Eurojustu pre spoločný vyšetrovací tím pre Ukrajinu, čím sa zabezpečí optimálne zosúladenie vyšetrovania hlavných medzinárodných zločinov a zločinu agresie. V súčasnosti sa diskutuje o podrobnostiach vykonávania. Eurojust má poskytovať právnu, operačnú a logistickú podporu.²⁵ Vytvorením Medzinárodného centra pre stíhanie zločinu agresie proti Ukrajinu (ďalej len ICPA)²⁶ sa má dosiahnuť jednak spolupráca s Medzinárodným trestným súdom a Eurojustom,²⁷ a taktiež posilnenie vyšetrovania a stíhania zločinu.

4. Medzinárodný trestný súd a jeho právomoc na stíhanie zločinov na Ukrajinu

Medzinárodný trestný súd (ďalej len súd), založený na základe Rímskeho štatútu²⁸, je príslušný na stíhanie medzinárodných zločinov, menovite : zločin genocídy, zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny, zločin agresie. V zmysle článku 5 odsek 2 Štatút ustanovuje, že *súd bude vykonávať jurisdikciu v prípade zločinu agresie, keď sa v súlade s článkami 121 a 123 prijme ustanovenie, ktoré bude definovať tento zločin, a určí podmienky, za akých Súd vykonáva jurisdikciu v súvislosti s týmto zločinom. Takéto ustanovenie musí byť v súlade s príslušnými ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov.* Výkon jurisdikcie súdu nad zločinom agresie teda podlieha dodatočným podmienkam: štát, na území ktorého bol akt agresie spáchaný, ako aj štát, ktorého štátni príslušníci sú pôvodcami agresie, musia byť zmluvnými stranami štatútu a musia tiež ratifikovať zmenu zákona týkajúcu sa zločinu agresie.²⁹ Ako sme uviedli vyššie, ICPA bolo zriadené na vyplnenie medzery v medzinárodnom trestnom práve, keďže Ukrajina nie je zmluvným štátom Rímskeho štatútu. V zmysle uvedeného vyplýva, že ani Ukrajina ani Rusko nie sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu a z tohto dôvodu súd nemôže vykonávať svoju jurisdikciu na území Ukrajiny.

Napriek tomu Ukrajina dvakrát uplatnila svoje právomoci na prijatie príslušnosti súdu na stíhanie údajných zločinov, ku ktorým dochádza na jej území, podľa článku 12 ods. 3 Štatútu. Prvé vyhlásenie podané ukrajinskou vládou uznalo jurisdikciu súdu v súvislosti s údajnými zločinmi spáchanými na ukrajinskom území od 21. novembra 2013 do 22. februára 2014. Druhým vyhlásením sa

²⁴ European Parliament resolution of 19 January 2023 on the establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine, dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0015_EN.pdf

²⁵ European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. (2023, March 5). International Centre for the prosecution of the crime of aggression made official at United for Justice Conference in Ukraine. Eurojust. Retrieved April 1, 2023, dostupné na : <https://www.eurojust.europa.eu/news/international-centre-prosecution-crime-aggression-made-official-united-justice-conference>

²⁶ Medzinárodné centrum pre stíhanie trestného činu agresie proti Ukrajinu zriadené 2.2.2023, vo vyhlásení predsedníčky Európskej komisie Ursuly von der Leyen, Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. (2023, February 2). Statement by president von der leyen at the joint press conference with Ukrainian president Zelenskyy. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). Retrieved April 1, 2023, dostupné na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-president-von-der-leyen-joint-press-conference-ukrainian-president-zelenskyy-2023-02-02_en

²⁷ Agentúra Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach, bližšie pozri na : <https://www.eurojust.europa.eu/sk/node/47/kto-sme>

²⁸ Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 333/2002 Z. z. o prijatí Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu

²⁹ Corten, O., Koutroulis, V. (2022, December). Tribunal for the crime of aggression against Ukraine a legal assessment., ISBN:978-92-848-0044-5, dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA\(2022\)702574_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA(2022)702574_EN.pdf)

toto časovo obmedzenie predĺžilo tak, aby zahŕňalo pokračujúce údajné zločiny spáchané na celom území Ukrajiny od 20. februára 2014. Prokurátor súdu dňa 2. marca 2022 oznámil, že na základe prijatých žiadostí³⁰ začal vyšetrovanie situácie na Ukrajine. V súlade s celkovými parametrami jurisdikcie udelenými prostredníctvom týchto žiadostí a bez toho, aby bolo dotknuté zameranie vyšetrovania, rozsah situácie zahŕňa všetky minulé a súčasné obvinenia z vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti alebo genocídy spáchaných akoukoľvek osobou na ktorejkoľvek časti územia Ukrajiny od 21. novembra 2013.³¹

Avšak stále ostáva nevyriešená právomoc súdu na stíhanie zločinu agresie, nakoľko ako sme uviedli tento zločin podlieha osobitným podmienkam. V štatúte sa predpokladá jedna alternatíva: výkon jurisdikcie súdom na základe postúpenia BR OSN v zmysle článku 15ter.³² V tomto prípade sa vyššie uvedené obmedzenie neuplatňuje. Inými slovami, BR OSN môže postúpiť súdu zločin agresie spáchaný štátom proti inému štátu bez ohľadu na to, či oba dotknuté štáty uznali jurisdikciu súdu. Podľa štatútu má však toto postúpenie podať Bezpečnostná rada konajúca podľa kapitoly VII Charty Organizácie Spojených národov v zmysle článku 13b. Ako už bolo spomenuté, prijatie takejto rezolúcie je nepravdepodobné a to zdôvodu využitia práva veta zo strany Ruska. Vzniká tu teda otázka, či môže VZ OSN namiesto BR OSN postúpiť situáciu Medzinárodnému trestnému súdu. Vyššie uvedená diskusia týkajúca sa právomocí VZ OSN je rovnako platná aj tu. Vzhľadom na obmedzenia právomocí VZ OSN je otáznе, či môže postúpiť situáciu Medzinárodnému trestnému súdu a udeliť súdu právomoc nad situáciou proti vôli dotknutých štátov.³³

Okrem toho, len nedávno boli súdom oznámené nové kroky týkajúce sa vojny na Ukrajine. Komora MTS pre prípravné konanie II vydala 17. marca 2023 zatykače na dve osoby v súvislosti so situáciou na Ukrajine a to na prezidenta Ruskej federácie Vladimira Vladimiroviča Putina a komisaárku pre práva detí Mariu Alexejevnu Lvovovú-Belovovú. Predbežná procesná komora dospela k záveru, že existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že každý podozrivý nesie zodpovednosť za vojnový zločin nezákonnej deportácie obyvateľstva (detí) a za nezákonný presun obyvateľstva (detí) z okupovaných oblastí Ukrajiny do Ruskej federácie v neprospech ukrajinských detí.³⁴ Okrem toho, Generálny prokurátor Ukrajiny Kostin Andrij a tajomník Medzinárodného trestného súdu Peter Lewis podpísali dňa 23. marca 2023 dohodu o spolupráci pri zriadení kancelárie súdu na Ukrajine. Takéto terénne zastúpenie/kancelárie súdu v jednotlivých krajinách sú nevyhnutné na rozvoj a udržiavanie vzťahov spolupráce s kľúčovými zainteresovanými stranami v situačných krajinách a na podporu mandátu súdu a z neho vyplývajúcich činností v týchto krajinách.³⁵

³⁰ Súdu bola 1. marca 2022 doručená žiadosť zmluvného štátu Litovskej republiky a dňa 2. marca 2022 predložila spoločnú žiadosť ďalšia koordinovaná skupina zmluvných štátov, bližšie pozri : Ukraine, Situation in Ukraine. International Criminal Court. (n.d.), dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine>

³¹ Ukraine, Situation in Ukraine. International Criminal Court. (n.d.), dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine>

³² Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky o prijatí Dodatku k Rímskemu štatútu Medzinárodného trestného súdu k zločinu agresie č.139/2014 Z.z.

³³ Corten, O., Koutroulis, V. (2022, December). Tribunal for the crime of aggression against Ukraine a legal assessment., ISBN:978-92-848-0044-5, dostupné na : [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA\(2022\)702574_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA(2022)702574_EN.pdf)

³⁴ Ukraine, Situation in Ukraine. International Criminal Court. (n.d.). Retrieved April 2, 2023, dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine>

³⁵ Ukraine and International Criminal Court sign an agreement on the establishment of a country office. International Criminal Court. (2023, March 23). Retrieved April 2, 2023, from <https://www.icc-cpi.int/news/ukraine-and-international-criminal-court-sign-agreement-establishment-country-office>

ZÁVER

V závere tohto príspevku môžeme skonštatovať, že uvedené medzinárodné organizácie nie sú pasívne voči doposiaľ prebiehajúcej vojne na Ukrajine. Ich snaha jednak upriamovať pozornosť a taktiež vytvoriť trestný tribunál, ktorý by bol schopný stíhať trestné činy súvisiace s konfliktom, je znakom spolupatričnosti štátov a vyvíjajúcim sa medzinárodným právom.

V prvej kapitole sme sa venovali analyzovaniu vytvorenia trestného tribunálu prostredníctvom právomocí orgánov Organizácie spojených národov, konkrétne Bezpečnostnej rady a Valného zhromaždenia. Preskúmali právomoc Bezpečnostnej rady, kde sme dospeli k záveru praktickej nemožnosti vytvorenia trestného tribunálu prostredníctvom Bezpečnostnej rady OSN z dôvodu využitia tzv. práva veta zo strany Ruskej federácie. V zmysle spomínaného precedensu ECCC, sme rozanalyzovali alternatívu použitia rezolúcie č. 377 Jednota pre mier, na základe ktorej je jednoznačne v právomoci VZ OSN začať proces zriadenia tribunálu a požiadať generálneho tajomníka OSN, aby rokoval s Ukrajinou o dohode o osobitnom súde pre zločin agresie, ak by to Ukrajina požadovala. Z uvedeného vyplynulo, že existuje právomoc VZ OSN na schválenie vytvorenia zmedzinárodného vnútroštátneho súdu, na základe dohody medzi Ukrajinou a VZ OSN.

V druhej kapitole sme preskúmali problematiku kreovania trestného tribunálu na základe právomocí Rady Európy. V tomto prípade sme upriamili pozornosť na Štatút Rady Európy, nakoľko z neho explicitne nevyplývala právomoc zriadiť tribunál. Avšak z uvedených argumentov môžeme konštatovať, že ak sa agresia Ruska voči Ukrajine chápe ako hrozba pre ľudské práva a základné slobody, potom má Rada Európy právomoc uzavrieť s Ukrajinou zmluvu, ktorej účelom je zabezpečiť spoločný postup v reakcii na túto hrozbu. V zhrnutí, by bolo prijatie zmluvy, na základe formálnej žiadosti/pozvania Ukrajiny, vhodným opatrením na podporu a plnú realizáciu vyjadreného cieľa Rady Európy, ktorým je zachovanie a uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd.

V tretej kapitole sme sa zamerali na Európsku úniu a jej novovytvorené Medzinárodné centrum pre stíhanie zločinu agresie proti Ukrajine. Jeho vytvorením sa má dosiahnuť jednak spolupráca s Medzinárodným trestným súdom a Eurojustom, a taktiež posilnenie vyšetrovania a stíhania zločinu agresie. V tomto kontexte by však nešlo o vytvorenie špeciálneho trestného tribunálu, ale len o vytvorenie vhodného mechanizmu na stíhanie zločinu agresie vnútroštátnymi súdmi Ukrajiny. Doposiaľ sa na pôde Európskej únie stále diskutuje tom, že zriadenie osobitného tribunálu by vyslalo veľmi jasný signál ruskej spoločnosti aj medzinárodnému spoločenstvu, že prezident Putin a ruské vedenie vo všeobecnosti môžu byť odsúdení za zločin agresie na Ukrajine.

V záverečnej kapitole sme sa pokúsili analyzovať príslušnosť a právomoc Medzinárodného trestného súdu na stíhanie zločinov na Ukrajine, s dôrazom na zločin agresie. Ako sme poznamenali, Ukrajina ani Rusko nie sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu. Avšak dôsledkom podaných žiadostí zo strany Ukrajiny na prijatie príslušnosti súdu na stíhanie údajných zločinov, sa rozsah jurisdikcie súdu rozšíril a zahŕňa všetky obvinenia z vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti alebo genocídy spáchaných na území Ukrajiny. Pri tejto problematike sme teda dospeli k záveru, že Medzinárodný trestný súd nie je oprávnený posudzovať zločin agresie zo strany Ruskej federácie. Zároveň sme znova uviedli ako alternatívu právny problém existencie právomoci VZ OSN, kedy by namiesto BR OSN postúpila situáciu Medzinárodnému trestnému súdu. Otázne, však stále ostáva, či môže postúpiť situáciu Medzinárodnému trestnému súdu a udeliť súdu právomoc nad situáciou proti vôli dotknutých štátov.

Zoznam použitej literatúry

Rezolúcie

Rezolúcia Parlamentného zhromaždenia OSN č.2436 z 28. apríla 2022, The Russian Federation's aggression against Ukraine: ensuring accountability for serious violations of international humanitarian law and other international crimes, dostupné na : <https://pace.coe.int/en/files/30024/html>

Rezolúcia Parlamentného zhromaždenia OSN z 19. januára 2023, on the establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine, dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0015_EN.pdf

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č.377 (Uniting for peace) Jednota pre mier z 3. novembra 1950, United Nations. (n.d.). United Nations, main body, main organs, General Assembly. United Nations, dostupné na: <https://www.un.org/en/ga/sessions/emergency.shtml>

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 57/228, Agreement between UN and RGC - eccc.gov.kh., dostupné na : https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/legaldocuments/Agreement_between_UN_and_RGC.pdf

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN prijatá dňa 2.marca 2022, č. A/RES/ES-11/

Rezolúcia Výboru ministrov č. CM/Res(2022)2 on the cessation of the membership of the Russian Federation to the Council of Europe, Council of Europe, 16.3.2022, dostupné na : <https://rm.coe.int/0900001680a5da51>

Medzinárodné zmluvy

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č.139/2014 Z.z. o prijatí Dodatku k Rímskemu štatútu Medzinárodného trestného súdu k zločinu agresie

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 333/2002 Z. z. o prijatí Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu

Štatút Rady Európy prijatý dňa 5.V.1949 v Londýne, dostupné na: <https://rm.coe.int/1680306052>

Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 30/1947 Zb. ze dne 16. ledna 1947 o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku.

Internetové zdroje

Corten, O., Koutroulis, V. (2022, December). Tribunal for the crime of aggression against Ukraine a legal assessment., ISBN:978-92-848-0044-5, dostupné na : [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA\(2022\)702574_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702574/EXPO_IDA(2022)702574_EN.pdf)

European Council conclusions on Ukraine, č. 217/23, Council of the EU. (203AD, March 23). Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/23/european-council-conclusions-23-march-2023/>

- European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. (2023, March 5). International Centre for the prosecution of the crime of aggression made official at United for Justice Conference in Ukraine. Eurojust, dostupné na : <https://www.eurojust.europa.eu/news/international-centre-prosecution-crime-aggression-made-official-united-justice-conference>
- Hathaway, O. A. (2023, February 13). The case for creating an international tribunal to prosecute the crime of aggression against Ukraine (part I). Just Security, 2023, from <https://www.justsecurity.org/83117/the-case-for-creating-an-international-tribunal-to-prosecute-the-crime-of-aggression-against-ukraine/#:%7E:text=The%20Case%20for%20Creating%20the%20Tribunal%20through%20an,Nations%2C%20on%20the%20recommendation%20of%20the%20General%20Assembly>
- Heller, K. J. (2022, March 16). The best option: An extraordinary ukrainian chamber for aggression. Opinio Juris, dostupné na: <https://opiniojuris.org/2022/03/16/the-best-option-an-extraordinary-ukrainian-chamber-for-aggression/>
- Owiso, O. (2022, March 30). An aggression chamber for Ukraine supported by the Council of Europe. Opinio Juris, 2023, dostupné na: <http://opiniojuris.org/2022/03/30/an-aggression-chamber-for-ukraine-supported-by-the-council-of-europe/>
- Stahn, Carsten, From 'Uniting for Peace' to 'Uniting for Justice?': Reflections on the Power of the UN General Assembly to Create Criminal Tribunals or Make Referrals to the ICC (September 29, 2022). Forthcoming, Case Western Reserve Journal of International Law, Vol. 55, No. 1&2, 2023, str. 8, Dostupné na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4233414>
- Ramsden, Michael, 'Uniting for Peace in the Age of International Justice', 42 Yale Journal of International Law Online (2016) 1. (September 1, 2016). The Chinese University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper Forthcoming, str.7, Dostupné na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3660393>
- Report of the Group of Experts for Cambodia' (1999) UN Doc A/53/850 / S/1999/231, bod 146, dostupné na : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj906P8xvr9AhVx57sIHe7GBwkQFno-ECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fdocs.org%2FA%2F53%2F850&usg=AOvVaw1waVgLOEisjoaQlyQ_tAuA
- Ukraine and International Criminal Court sign an agreement on the establishment of a country office. International Criminal Court. (2023, March 23). Retrieved April 2, 2023, from <https://www.icc-cpi.int/news/ukraine-and-international-criminal-court-sign-agreement-establishment-country-office>
- Ukraine, Situation in Ukraine. International Criminal Court. (n.d.), dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine>
- United Nations. (n.d.). Security Council fails to adopt draft resolution on ending Ukraine crisis, as Russian Federation wields veto, UN press. United Nations. Retrieved March 21, 2023, from <https://press.un.org/en/2022/sc14808.doc.htm>
- United Nations. (n.d.). Voting System Security Council. United Nations. Retrieved March 21, 2023, from <https://www.un.org/securitycouncil/content/voting-system>

ZLOČIN AGRESIE PRED MEDZINÁRODNÝM TRESTNÝM SÚDOM

Bc. Laura Gazdagová

ÚVOD

Medzinárodný trestný súd, známy po francúzsky ako Cour pénale internationale je prvý stály trestný tribunál príslušný na stíhanie genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a zločinov agresie. Samotný vznik Medzinárodného trestného súdu by sme mohli označiť za akýsi koniec cesty, ktorému predchádzali mnohé rokovania a diskusie na medzinárodnej úrovni. Preto by sme mu mohli priznať opodstatnenie a nesmiernu váhu. Za motív vytvorenia Medzinárodného trestného súdu sa považuje cieľ napomôcť s ukončením beztrestnosti páchatel'ov najzávažnejších zločinov. Na päťdesiatom druhom zasadnutí Valného zhromaždenia sa rozhodlo Rezolúciou č. 52/160 z 15. decembra 1998 o zvolaní Diplomatickej konferencie splnomocnencov OSN o založení Medzinárodného trestného súdu, ktorou vyzvalo členské štáty OSN, zástupcov medzinárodných trestných tribunálov pre Rwandu a bývalú Juhosláviu a zároveň aj občiansku spoločnosť, aby sa tejto konferencie zúčastnili. Konferencia sa následne konala v Ríme od 15. júna do 17. júla 1998, aby finalizovala a prijala Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu. Medzinárodný trestný súd v súčasnosti pozostáva z predsedníctva, oddelenia odvolacieho konania, oddelenia súdneho konania a prípravného konania, prokuratúry a sekretariátu. Skladá sa z osemnástich sudcov, ktorí sú rovnako ako Prokurátor Medzinárodného trestného súdu (ďalej len ako „prokurátor“) a jeho zástupcovia volení na deväťročné obdobie Zhromaždením štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu. Uchádzači musia okrem všeobecných požiadaviek preukázať spôsobilosť v trestnom práve, procesnom práve a potrebnú relevantnú prax sudcu, prokurátora, advokáta. Taktiež musia preukázať spôsobilosť v medzinárodnom práve. V zakladajúcej zmluve súdu, Rímskom štatúte, sa Medzinárodnému trestnému súdu udeľuje právomoc nad, už spomínanými štyrmi hlavnými trestnými činmi. V príspevku sa budeme venovať aj vývoju Medzinárodného trestného súdu a jeho jurisdikcií ako aj vymedzeniu jednotlivých zločinov. Medzinárodný trestný súd je oprávnený konať, ak trestné činy boli spáchané štátnym občanom zmluvného štátu alebo na území zmluvného štátu alebo v štáte, ktorý uznal jurisdikciu súdu alebo ak trestné činy boli postúpené prokurátorovi Medzinárodného trestného súdu Bezpečnostnou radou OSN podľa rezolúcie prijatej podľa kapitoly VII Charty OSN.

V druhej nosnej kapitole tohto príspevku sa zameriame na užšie vymedzenie a identifikáciu zločinu agresie, čo je nosným základom príspevku. Najzložitejšie otázky z politického aj právneho hľadiska vznikli práve v súvislosti s definíciou zločinu agresie. Definícia zločinu agresie, bola prijatá zmenou Rímskeho štatútu na konferencii o preskúmaní Štatútu v Kampale (Uganda)

v roku 2010. Hlavným cieľom tohto príspevku bude zhodnotiť a zodpovedať otázky týkajúce sa zločinu agresie.

1. Vývoj Medzinárodného trestného súdu

Medzinárodný trestný súd (ďalej aj ako „ICC“), ktorý sa riadi Rímskym štatútom¹, je prvým stálym medzinárodným trestným súdom. Za motív vytvorenia ICC sa považuje cieľ napomôcť s ukončením beztrestnosti páchatel'ov najzávažnejších zločinov. ICC bol zriadený na základe už spomínaného, Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu 17. júla 1998 stošesťdesiatimi štátmi v Ríme. Jeho prijatie bolo výsledkom niekoľkoročného úsilia, ktoré bolo iniciované uznesením Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov (ďalej len „OSN“). V roku 1948 Valné zhromaždenie OSN jednomyseľne prijalo Dohovor o predchádzaní a trestaní zločinu genocídy, známeho pod záštitou rezolúcie Valného zhromaždenia OSN 260 z 9. decembra 1948². Valné zhromaždenie OSN uznávajúc, že vzhľadom na to, že vo všetkých obdobiach histórie spôsobila genocída nespočetné útrapy a straty na ľudských životoch, je presvedčené, že prostriedkom na zabránenie jej ďalšieho šírenia je nevyhnutná potreba medzinárodnej spolupráce. Článok VI Dohovoru o predchádzaní a trestaní zločinu genocídy ustanovuje, že osoby obvinené z genocídy budú súdené príslušným súdom štátu, na ktorého území bol čin spáchaný, alebo takým medzinárodným trestným tribunálom, ktorý má na to jurisdikciu.³ V predmetnom uznesení Valného zhromaždenia OSN sa vyzvala Komisia pre medzinárodné právo, aby preskúmala potrebu a možnosť zriadenia medzinárodného súdneho orgánu pre procesy s osobami obvinených z genocídy. V závere sa Komisia vyjadrila, že je žiadúce zriadiť medzinárodný tribunál na súdenie osôb obvinených z genocídy alebo iných podobných závažných zločinov. Valné zhromaždenie na základe vyjadrenia Komisie pre medzinárodné právo, zriadilo Výbor na prípravu návrhov na zriadenie takejto inštitúcie.⁴

Medzníkom v tomto období bolo vytvorenie Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 827 z roku 1993. V októbri 1992 prijala Bezpečnostná rada OSN rezolúciu č. 780 ustanovujúcu komisiu expertov, ktorá mala prešetriť a pozbierať dostupné dôkazy o hrubom porušení alebo neustálom porušovaní Ženevských konvencií a iných porušení medzinárodného humanitárneho práva spáchaných na území bývalej Juhoslávie a následne o svojich zisteniach vydať pre generálneho tajomníka správu.⁵ Komisia expertov začala vyšetrowanie v novembri 1993 a v januári 1993 poskytla generálnemu tajomníkovi OSN predbežnú správu. V tej konštatovala, že došlo k hrubým porušeniam medzinárodného humanitárneho práva, zahrňujúc úkladné vraždenie, „etnické čistky“ a hromadné vraždenie, znásilňovanie, mučenie, rabovanie a ničenie majetku civilistov, ničenie kultúrneho

¹Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí č. 333/2002, o prijatí Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu 17.03.1998

² Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 9. decembra 1948 260 A (III) (1948)

³ Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy 1948, článok č. 6

⁴ KAČÁKOVÁ, R.: *Medzinárodný trestný súd a jeho územná pôsobnosť*. In: doc. Dr. iur. JUDr. TUROŠÍK, M. PhD. Zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 7. 5. 2021 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN III, s. 171-172, ISBN 978-80-557-1932-0 (cit.07.04.2023)

⁵ ROBERTS; J.M. *Dvacáté stololetí: dejiny sveta od roku 1901 do súčasnosti*. Praha: Beta-Dobrovský, 2004.

a náboženského majetku a k svojvoľnému zatýkaniu osôb.⁶ Vo svojej správe komisia expertov poukázala na možnosť vytvoriť medzinárodný trestný tribunál na súdenie osôb obvinených zo spáchania vojnových zločinov.

Na svojom päťdesiatom druhom zasadnutí Valné zhromaždenie rozhodlo Rezolúciou č. 52/160 z 15. decembra 1998⁷ o zvolaní Diplomatickej konferencie splnomocnencov OSN o založení Medzinárodného trestného súdu, ktorou vyzvalo členské štáty OSN, zástupcov medzinárodných trestných tribunálov pre Rwandu a bývalú Juhosláviu a zároveň aj občiansku spoločnosť, aby sa tejto konferencii zúčastnili. Konferencia sa následne konala v Ríme od 15. júna do 17. júla 1998, aby finalizovala a prijala Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu.⁸

1.1. Jurisdikcia Medzinárodného trestného súdu

V zakladajúcej zmluve súdu, Rímskom štatúte, sa ICC udeľuje právomoc nad štyrmi hlavnými zločinmi. Od roku 2002 vykonáva Medzinárodný trestný súd jurisdikciu v zločinoch genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a zločinoch agresie. Táto skutočnosť je opretá priamo v Rímskom štatúte v článku 5 ods. 1. V spomínanom článku sa nachádzajú taxatívne vymedzené, najzávažnejšie zločiny týkajúce sa medzinárodného spoločenského celku.⁹ Osobitnou kapitolou predmetu činnosti ICC je trestanie zločinov odvodu detí pod 18 rokov a ich zapísanie na vojnu, tzv. fenomén detských vojakov a takisto nútenie týchto maloletých zoskupiť sa do ozbrojených skupín, či k uzatváraniu nútených manželstiev.¹⁰ ICC je oprávnený konať, ak trestné činy boli spáchané štátnym občanom zmluvného štátu alebo na území zmluvného štátu alebo v štáte, ktorý uznal jurisdikciu súdu alebo ak zločiny boli postúpené prokurátorovi Medzinárodného trestného súdu Bezpečnostnou radou OSN podľa rezolúcie prijatej podľa kapitoly VII Charty OSN.¹¹

Zločin genocídy je charakterizovaný osobitným úmyslom úplne alebo čiastočne zničiť národnostnú, etnickú, rasovú alebo náboženskú skupinu usmrtením jej členov. A to spôsobením vážnej telesnej alebo duševnej ujmy členom skupiny; úmyselným sťažením životných podmienok skupine, ktoré majú viesť k jej úplnému alebo čiastočnému fyzickému zničeniu; zavedením opatrení, ktorých cieľom je zabrániť rodeniu detí v rámci skupiny; alebo násilným presunom detí skupiny do inej skupiny.¹²

Druhým zločinom, ktorý ICC môže stíhať sú **zločiny proti ľudskosti**. Pod zločinmi proti ľudskosti, rozumieme závažné porušenia spáchané v rámci rozsiahleho útoku proti akémukoľvek civilnému obyvateľstvu.¹³ Trestu podliehajú tak priami páchatelia, ako aj organizátori a

⁶ Pozn. č. 6

⁷ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 15. decembra 1997 A/RES/52/160 (1997)

⁸ Pozn.č. 6

⁹ Pozn.č.1, článok 5 ods.1

¹⁰ VOJČÍKOVÁ;K. :*MEDZINÁRODNÉ TRESTNÉ SÚDNICTVO* In: ŠIRICOVÁ, L. Zborník príspevkov zo študentského sympózia konaného dňa 16. apríla 2010 na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach, s. 156 – 170,ISBN: 978-80-7097-809-2 (cit.12.04.2023)

¹¹ Charta OSN z 24. októbra 1945

¹² International Criminal Court; *How the Court Works*, dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/about/how-the-court-works>, (cit. 06.04.2023)

¹³ Pozn. č.12

spoluvinníci, ktorí sa zúčastnili na zosnovaní alebo vykonávaní spoločného plánu alebo sprisahaní na spáchanie niektorého z týchto zločinov. Medzi 15 foriem zločinov proti ľudskosti uvedených v Rímskom štatúte patria zločiny ako vražda, znásilnenie, väznenie, násilné zmiznutie, zotročenie - najmä žien a detí, sexuálne otroctvo, mučenie, deportácie.¹⁴

Po tretie, **vojnové zločiny**, ktoré sú závažným porušením Ženevských dohovorov v kontexte ozbrojeného konfliktu a zahŕňajú napríklad používanie detských vojakov; zabíjanie alebo mučenie osôb, ako sú civilisti alebo vojnoví zajatci; úmyselné vedenie útokov na nemocnice, historické pamiatky alebo budovy určené na náboženské, vzdelávacie, umelecké, vedecké alebo charitatívne účely.¹⁵ Do jurisdikcie ICC patrí samozrejme aj **zločin agresie**. Jeho výkladu sa podrobne budeme venovať v kapitole II.

V prípade jurisdikcie *ratione temporis*, ICC má jurisdikciu len nad zločinními, ktoré boli spáchané po nadobudnutí platnosti Rímskeho štatútu. Ak štát pristúpi k Štatútu neskôr, ICC bude oprávnený vykonávať jurisdikciu voči tomuto štátu až po tom, ako tento Štatút pre neho nadobudne platnosť.¹⁶ Podľa článku 48 Rímskeho štatútu má Súd používať na území každého štátu, zmluvnej strany Rímskeho štatútu také výsady a imunity, aké sú potrebné na splnenie jeho účelu. Vo všetkých svojich činnostiach, ICC dodržiava najvyššie štandardy spravodlivosti a riadneho procesu. ICC ako súdna inštitúcia nemá vlastné policajné sily ani orgán na presadzovanie práva, preto sa spolieha na spoluprácu s krajinami na celom svete, najmä pokiaľ ide o zatýkanie, prevoz zatknutých osôb do väzenského centra Medzinárodného trestného súdu v Haagu, zmrazenie majetku podozrivých a výkon rozsudkov. Hoci Súd nie je organizáciou OSN, má s ňou uzavretú dohodu o spolupráci. Ak situácia nepatrí do právomoci súdu, Bezpečnostná rada OSN môže situáciu postúpiť ICC, čím mu udelí právomoc. Tak sa stalo v situáciách v Dárfúre (Sudán) a Líbyi. ICC sa aktívne usiluje o budovanie porozumenia a spolupráce vo všetkých regiónoch, napríklad prostredníctvom seminárov a konferencií po celom svete.¹⁷ Na účely tejto kapitoly považujeme za dôležité spomenúť základné princípy pri aplikovaní trestnosti a to *nullum crimen sine lege* a *nulla poena sine lege*.

Aj keď ide o pomerne známe a zaužívané princípy, Rímsky štatút ich zakotvuje priamo v článkoch 22 a 23. Princíp *nullum crimen sine lege* deklaruje podľa spomínaného článku nemožnosť trestného stíhania ak dané konanie nepredstavuje, v čase, keď k nemu došlo, zločin, ktorý patrí do právomoci Súdu.¹⁸ Definícia zločinu sa vykladá prísne a je zakázané ju akokoľvek analogicky rozširovať. V prípade nejednoznačnosti sa definícia vykladá v prospech osoby, ktorá je vyšetrovaná, stíhaná alebo odsúdená. Podľa nášho názoru článok 22 ods.2 premieta viacero princípov ako len spomínaný princíp *nullum crimen sine lege* ale je tam možnosť spozorovať aj princípy ako *in bonam partem*, *nullum crimen sine lege praevia* a *favour defensionis*. *Nulla poena sine lege* je vyjadrená v čl. 23 ako možnosť potrestania osoby len v súlade s Rímskym štatútom.

¹⁴ Pozn.č. 1

¹⁵ Pozn.č.12

¹⁶ Pozn.č.6

¹⁷ Pozn.č.12

¹⁸ Pozn.č.1, čl. 22

2. Zločin agresie

Definícia zločinu agresie, bola prijatá zmenou Rímskeho štatútu na konferencii o preskúmaní Štatútu v Kampale (Uganda) v roku 2010.¹⁹ So zločinom agresie, predtým známym ako zločin proti mieru, sa po prvý raz stretávame pri činnosti Medzinárodného vojenského tribunálu v Norimbergu, na čele s bývalým sudcom Najvyššieho súdu USA Robertom H. Jacksonom v mene Spojených štátov. Tento zločin bol hlavnou témou Norimberského procesu, ktorý obvinil zo "zločinov proti mieru" v bode 1 obžaloby a sprisahanie s cieľom spáchať zločiny proti mieru v bode 2.²⁰ Ďalšie medzinárodné trestné tribunály vznikajú až po skoro polstoročnej odmlke. Tieto však už vo svojej jurisdikcii zločiny proti mieru neobsahujú. Valné zhromaždenie 14. decembra 1974 prijalo konsenzom rezolúciu 3314 (XXIX), ktorá bola prílohou definície agresie prijatej štvrtým osobitným výborom. Príloha sa začína širokou definíciou agresie, ktorá je z veľkej časti prevzatá z článku 2 ods. 4 Charty OSN (hoci vynecháva odkaz na hrozby), a potom vymenúva konkrétne príklady aktov agresie. Činy uvedené v článku 3 sa kvalifikujú ako akty agresie s výhradou ustanovení článku 2, ktoré predpokladajú, že Bezpečnostná rada môže rozhodnúť o tom, že agresiu neurčí, a to vzhľadom na okolnosti vrátane skutočnosti, že činy nie sú dostatočne závažné. V článku 4 sa uvádza, že zoznam nie je vyčerpávajúci a že Bezpečnostná rada môže určiť, že agresiu predstavujú aj iné činy. Táto rezolúcia však bola aj ostro kritizovaná. Julius Stone v čase jej prijatia poznamenal, že "sa zdá, že kodifikovala všetky hlavné 'právne medzery a zámienky na rozpútanie agresie', ktoré sú k dispozícii podľa už existujúceho medzinárodného práva, ako bolo upravené Chartou OSN." Gerhard Kemp označil rezolúciu za "nie veľmi úspešný pokus o definovanie agresie" z hľadiska medzinárodného trestného práva.²¹

Situácia sa mení až v roku 2010. Ako sme sa už zmienili, v roku 2010 sa pridaním čl. 8 bis stala súčasťou Štatútu aj skutková podstata zločinu agresie, v zásade reflektujúca medzinárodné obyčajové právo.²² Podľa Správy pracovnej skupiny pre zločin agresie, ktorá vykonávala svoju činnosť od 31.05.2010 do 11.06.2010 v Kampale sa v súvislosti s definíciou agresie/zločinu agresie uvedenej v článku 8 bis, predložil návrh na prijatie, v ktorom by sa objasnilo, že úsilie o zabránenie vojnovým zločinom, zločinom proti ľudskosti alebo genocíde nie sú "zjavným" porušením Charty OSN Organizácie Spojených národov. Bol však vyjadrený aj iný názor, a to že uvedená hranica obsiahnutá v návrhu článku 8 bis by sa mala vypustiť, keďže každý akt agresie zjavne porušuje Chartu OSN. Agresiu majú predstavovať len najzávažnejšie formy nezákonného použitia sily.²³

Diskusie vyvolali aj spôsoby začatia resp. vedenia vyšetrovania zločinu agresie. Vedenie vyšetrovania zabezpečuje prokurátor, ktorý môže iniciovať vyšetrovanie proprio motu na základe informácií o zločinoch v rozsahu jurisdikcie ICC. Ak prokurátor dospeje k záveru, že

¹⁹ ZIMMERNAMN; A., *The Creation of a Permanent International Criminal Court*, *Max Planck Yearbook of United Nations Law*, Dostupné na: https://www.mpil.de/files/pdf2/mpunyb_zimmermann_2.pdf, (cit.08.05.2023)

²⁰ TRAHAN;J., *Insights, Revisiting the History of the Crime of Aggression in Light of Russia's Invasion of Ukraine*, Dostupné na: https://www.asil.org/sites/default/files/ASIL_Insights_2022_V26_I2.pdf, (cit. 09.04.2023)

²¹ Definition of Aggression General Assembly resolution 3314 (XXIX) 14 December 1974, dostupné na: <https://legal.un.org/avl/ha/da/da.html>, (cit. 29.04.2023)

²² MAREČEK, L.: *Možno stíhať na Slovensku zločin agresie?*; *Justičná revue*, 72, 2020, č. 12, s. 1447 - 1462.

²³ Review Conference of the Rome Statute, Kampala 31.05.-11.06.2010 (cit.19.04.2023)

existuje primeraný základ na pokračovanie vo vyšetrovaní, predloží senátu prípravného konania žiadosť o poverenie vyšetrovaním spolu s celým získaným podporným materiálom. Obete môžu v súlade s Pravidlami súdneho konania a vykonávania dôkazov podávať senátu prípravného konania vysvetlenia.²⁴ Alternatíva 1, ktorá bola diskutovaná na zasadnutiach v Ugande predstavovala možnosť prokurátora pokračovať vo vyšetrovaní zločinu agresie len vtedy, ak Bezpečnostná rada rozhodla o tom že sa pácha resp. bol spáchaný zločin agresie alebo a ak Bezpečnostná rada požiadala prokurátora, aby pokračoval vo vyšetrovaní v súvislosti so zločinom agresie.²⁵ Prihliadalo sa najmä na fakt, že Bezpečnostná rada podľa článku 39 Charty Organizácie Spojených národov má výlučnú právomoc určiť, že akt agresie bol vykonaný. Článok 5 ods. 2 Rímskeho štatútu vyžaduje, aby zmeny a doplnenia týkajúce sa zločinu agresie boli v súlade s Chartou OSN. Konštruktívny vzťah medzi Súdom a Bezpečnostnou radou bol nevyhnutný a naďalej nevyhnutným aj ostáva, a to najmä pokiaľ ide o súvislosť so zločinom agresie, keďže rozdielne závery o výskyte „*State act of aggression*“ by mohli narušiť legitimitu oboch. Navrhlo sa tiež, aby alternatíva 1 bola v súlade s cieľom dosiahnuť všeobecnú ratifikáciu Rímskeho štatútu. Alternatíva 2, umožňovala prokurátorovi za určitých podmienok pokračovať v konaní, aj keby nebolo dané rozhodnutie resp. povolenie Bezpečnostnou radou. Práve táto alternatíva bola silno podporovaná. Na druhej strane boli vyjadrené aj obavy, že čakacia lehota uvedená v alternatíve 2 (šesť mesiacov) by mohla byť príliš dlhá.²⁶

Na účely tejto kapitoly je dôležité spomenúť aj odsek 2 článku 8 bis a to "akt agresie". Akt agresie na účely Rímskeho štatútu znamená použitie ozbrojeného násillia zo strany štátu proti zvrchovanosti, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti iného štátu alebo akýmkoľvek iným spôsobom, ktorý je v rozpore s Chartou Organizácie Spojených národov. Rozumie sa, že pri určovaní, či akt agresie predstavuje zjavné porušenie Charty Organizácie Spojených národov, sú dôležité tri zložky: **povaha, závažnosť a musia byť dostatočné na to, aby odôvodňovali určenie "zjavného" porušenia.** Žiadna zložka nemôže byť dostatočne významná na to, aby sama osebe spĺňala kritérium zjavnosti.²⁷

1) Hoci v oblasti medzinárodného trestného práva predstavuje princíp komplementarity "no-vinku",

2)ktorá doň prenikla spolu s prijatím Štatútu, jeho podstata je už pomerne známa.

Najzložitejšie otázky z politického aj právneho hľadiska vznikli práve v súvislosti s definíciou zločinu agresie. Bolo to spôsobené nielen tým, že doteraz len v jednom prípade a to v súvislosti s Norimberským súdnym procesom, existovala medzinárodná súdna prax pokiaľ ide o zločin agresie, ale aj to, že len veľmi málo štátov, ako napríklad Nemecko, zakotvilo tento zločin do svojich vnútroštátnych trestných zákonov²⁸. Článok 80a Nemeckého trestného zákonníka stanovuje, že podnecovanie vojny agresívnym spôsobom je trestným činom. Touto nemeckou normou sa však súdy zaoberali resp. zaoberajú pomerne zriedkavo. Nemecký trestný zákon v predmetnom ustanovení uvádza: „*Wer im räumlichen Geltungsbereich dieses Gesetzes öffentlich, in einer Versammlung oder durch Verbreiten eines Inhalts zum Verbrechen der*

²⁴ Pozn. č. 23

²⁵ Pozn. č. 23

²⁶ Pozn.č.23

²⁷ Pozn.č.23

²⁸ Pozn.č.19

*Aggression aufstachelt, wird mit Freiheitsstrafe von drei Monaten bis zu fünf Jahren bestraft,*²⁹ čo v preklade znamená: „Kto v územnej pôsobnosti tohto zákona verejne, na zhromaždení alebo šírením akéhokoľvek obsahu nabáda k **zločinu agresie**, potrestá sa odňatím slobody na tri mesiace až päť rokov.“³⁰

Na rozdiel od nemeckej právnej úpravy, skutková podstata zločinu agresie v slovenskom Trestnom zákonníku absentuje. Preto by podľa nášho názoru, v prípade porušenia normy vznikla potreba priamej aplikácie medzinárodného obyčajového práva alebo Rímskeho štatútu. Avšak je pravdou, že trestný zákon obsahuje skutkovú podstatu trestného činu ohrozenia mieru. Preklad Štatútu, zverejnený v Zbierke zákonov SR oznámením Ministerstva zahraničných vecí SR, používa termín "trestný čin agresie." Prikláňame sa však k zaužívanej slovenskej medzinárodnoprávnej terminológii a síce k prekladaniu termínu "crime" ako zločin a nie ako trestný čin. Jednak z dôvodu, že zločiny podľa medzinárodného práva nie sú "obyčajné trestné činy", ale predstavujú najzávažnejšiu trestnú činnosť, akú ľudstvo pozná, a preto je adekvátne ich nazývať zločini.³¹ Uvedomujúc si fakt, že Rímsky štatút je mnohostranná medzinárodná zmluva, podľa článku 7 Ústavy Slovenskej republiky je potrebné posudzovať Rímsky štatút ako medzinárodnú zmluvu, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a zároveň aj ako zmluvu, z ktorej vzniká Slovenskej republike členstvo v medzinárodnej organizácii. Keďže ide o zmluvu, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, v zmysle článku 7 ods. 5 Ústavy, bude mať prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.³²

Na účely Rímskeho štatútu sa zločinom agresie rozumie plánovanie, príprava, iniciovanie alebo vykonanie činu osobou, ktorá je v pozícii účinne vykonávať kontrolu alebo riadiť politickú alebo vojenskú činnosť štátu, agresívneho činu, ktorý svojou povahou, závažnosťou a rozsahom predstavuje zjavné porušenie Charty Organizácie Spojených OSN. Zločin agresie môže spáchať predovšetkým štát, ktorý je zaň medzinárodne zodpovedný. Podstata zločinu agresie však nevyklučuje možnosť spáchania tohto zločinu aj jednotlivcom.³³

2.1. Zločin agresie pred medzinárodným trestným súdom

Ako sme už v predchádzajúcej kapitole spomínali, so zločinom agresie, predtým známym ako zločin proti mieru, sa po prvý raz stretávame pri činnosti Medzinárodného vojenského tribunálu v Norimbergu. Ďalšie medzinárodné trestné tribunály týmto zločinom vo svojej jurisdikcii absentujú.

Avšak, Ruská invázia na Ukrajinu v roku 2022 si vyžaduje opätovnú pozornosť voči zločinu agresie. Tragická invázia na Ukrajinu zároveň poukazuje na dôležitosť zločinu agresie, ktorý

²⁹ Strafgesetzbuch, Aufstacheln zum Verbrechen der Aggression, §80a, (cit.19.04.2023)

³⁰ Pozn.č.22

³¹ Pozn.č.20

³² ČOLLÁK, J.: *Medzinárodné trestné súdnictvo* In: ŠIRICOVÁ, L. Zborník príspevkov zo študentského sympózia konaného dňa 16. apríla 2010 na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach, s. 156 – 170, ISBN: 978-80-7097-809-2 (cit.12.04.2023)

³³ Pozn.č.20

bol v Norimbergu považovaný za "najvyšší medzinárodný zločin, ktorý sa od ostatných vojnových zločinov líši len tým, že v sebe obsahuje nahromadené zlo".³⁴ Ako sa uvádza v nedávnom vyhlásení členov Globálneho inštitútu pre prevenciu agresie³⁵, ako aj v liste európskych poslancov, jurisdikcia ICC nad týmto zločinom by sa nemala tak výrazne líšiť od jurisdikcie ICC nad ostatnými tromi zločini. ICC v Haagu začal vyšetrovanie vojnových zločinov spáchaných na Ukrajine. Problémom je, že stíhanie ruských lídrov za zločiny agresie do jurisdikcie ICC nepatrí.³⁶ Podmienkou je ratifikácia Rímskeho štatútu, čo doteraz neurobilo Rusko ani Ukrajina. Tzv. Ľudový súd vytvorený ľudskoprávnymi aktivistami reaguje na skutočnosť, že momentálne neexistuje medzinárodný tribunál, ktorý by mohol šéfa Kremľa súdiť za napadnutie Ukrajiny.³⁷ Ľudskoprávni aktivisti vytvorili "ľudový súd" v Haagu, ktorý stíha ruského prezidenta za zločin agresie v súvislosti s inváziou na Ukrajinu. Ide však len o symbolický krok, keďže rozhodnutie tohto "súdu" nebude mať právnu záväznosť.

Boli navrhnuté rôzne návrhy na stíhanie zločinu v danej situácii. Zástancovia stíhania zločinu agresie sa preto zamerali predovšetkým na zriadenie nového tribunálu, ktorý by bol schopný uplatniť jurisdikciu voči všetkým zodpovedným za vojnu. Hoci mnohé z týchto výziev na vytvorenie nového tribunálu boli v detailoch nejasné, objavili sa tri základné modely:

- Prvou možnosťou by bol tribunál založený na multilaterálnej zmluve medzi Ukrajinou a "koalíciou ochotných" štátov podľa vzoru Medzinárodného vojenského tribunálu v Norimbergu.
- Druhou možnosťou by bolo zriadenie tribunálu na základe dohody medzi Ukrajinou a OSN schválenej rezolúciou Valného zhromaždenia OSN. Zástancovia uvádzajú ako precedens tribunály zriadené na základe dohôd medzi OSN na jednej strane a Sierra Leone a Kambodžou na strane druhej.
- Treťou možnosťou by bolo vytvorenie osobitnej zmiešanej komory založenej na ukrajinskom vnútroštátnom práve, ktorá by však obsahovala medzinárodné prvky.³⁸

Ukrajina a jej západní partneri zatiaľ nemajú jednotný názor na to, ktorú z týchto možností podporiť. Medzi zástancov prvých dvoch možností patria pobaltské štáty, Poľsko a Belgicko, ako aj jednotlivci ako bývalý britský premiér Gordon Brown.³⁹ Zástancovia nového tribunálu na stíhanie zločinu agresie ponúkajú aj iné argumenty. Odvolávajú sa na potrebu dodržiavať zákaz použitia sily podľa medzinárodného práva, ktorý Rusko hrubo porušilo. Ako už bolo

³⁴ IMT, Rozsudok z 1. októbra 1946, Proces s nemeckými hlavnými vojnovými zločincami, zborník Medzinárodného vojenského tribunálu zasadajúceho v Norimbergu, Nemecko, časť 22, na 421 (22. augusta 1946 až 1. októbra 1946)

³⁵ Vyhlásenie k invázii Ruska na Ukrajinu: *Zločin agresie. Potreba zmeniť a doplniť trestný čin agresie*, 24.03.2022

³⁶ Pozn.č.20

³⁷ HERRIDGE,C; *Hague "people's court" seeks accountability from Putin for crimes against Ukraine*, Dostupné na: <https://www.cbsnews.com/news/hague-peoples-court-seeks-accountability-from-putin-for-crimes-against-ukraine/> (cit. 09.04.2023)

³⁸ HATHAWAY,O., JUST JUSTICE *The Case for Creating an International Tribunal to Prosecute the Crime of Aggression Against Ukraine (Part I)An agreement between the United Nations and Ukraine can pave the way*, Dostupné na: <https://www.justsecurity.org/83117/the-case-for-creating-an-international-tribunal-to-prosecute-the-crime-of-aggression-against-ukraine/>, (cit. 09.04.2023)

³⁹ Pozn.č.30

uvedené, niektorí zástancovia tvrdia, že stíhanie ruských predstaviteľov zodpovedných za konflikt je potrebné na odstrašenie od budúcich agresívnych vojen. V tomto prípade sa nám tu premieta princíp generálnej prevencie. Je len otázkou budúcnosti ako sa zločin agresie bude vzhľadom na situáciu vyvíjať. Otázky aplikácie a jurisdikcie zločinu agresie pred ICC je ešte veľmi otvorenou témou, ktorá absentuje súdnou praxou.

ZÁVER

Zhodnotením všetkých záverov, môžeme konštatovať, že stav pred založením Medzinárodného trestného súdu nebol nevyhovujúci, ale dá sa povedať, že bol nepostačujúci. Svet, jeho spoločnosť, obyvatelia a v neposlednom rade faktory ovplyvňujúce formovanie samotných spoločenských skupín výrazne ovplyvňovali samotné dianie v medzinárodnom priestore po celé stáročia, a nebude tomu inak ani v budúcnosti. V dnešnej dobe, kedy po celom svete vznikajú spory spoločenské, politické, rasové, náboženské a ktoré môžu v ktoromkoľvek okamihu prerásť do závažných porušení medzinárodného trestného práva, je existencia stálej medzinárodnej trestnej inštitúcie nevyhnutnosťou. Vzhľadom na pokročenie spoločnosti, by sme mohli predpokladať fakt, že sa štáty a jednotlivci poučili z katastrof, ktoré vojny prinášali. Avšak vzhľadom na súčasný stav politický stav je potrebnosť ICC stále väčšia. Využitelnosť a súdna prax zločinu agresie je opodstatnená najmä v prípadoch dnešnej doby.

V prvej kapitole sme niesli ambíciu popísania vývoja ICC a jeho jurisdikcie. Kapitola prináša pohľad na potrebnosť stáleho Medzinárodného trestného súdu ako aj doriešenia medzier, ktoré prinášajú každodenné otázky.

V druhej kapitole sme sa venovali užšiemu vymedzeniu pojmu zločinu agresie, reakcií vnútroštátnych poriadkov a zločinu agresie pred ICC. Tragická invázia na Ukrajinu zároveň poukazuje na dôležitosť zločinu agresie, ktorý bol v Norimbergu považovaný za "najvyšší medzinárodný zločin, ktorý sa od ostatných vojnových zločinov líši len tým, že v sebe obsahuje nahromadené zlo". Boli navrhnuté rôzne návrhy na stíhanie zločinu v danej situácii. Zástancovia stíhania zločinu agresie sa preto zamerali predovšetkým na zriadenie nového tribunálu, ktorý by bol schopný uplatniť jurisdikciu voči všetkým zodpovedným za vojnu. Je len otázkou budúcnosti ako sa zločin agresie bude vzhľadom na situáciu vyvíjať. Kampalské zmeny a doplnenia Rímskeho štatútu umožňujú nové súdne procesy pre zločin agresie na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni. Vzhľadom na zložité postupy stíhania zločinu agresie a nadobudnutie účinnosti zmien a doplnení však niektorí komentátori, ako napríklad O'Connell, a Milanovic, pochybujú o tom, či bude niekedy nejaká osoba stíhaná za zločin agresie, tak ako je definovaný v Rímskom štatúte. Otázky aplikácie a jurisdikcie zločinu agresie pred ICC je ešte veľmi otvorenou témou, ktorá absentuje súdnou praxou.

Zoznam použitej literatúry

- ČOLLÁK, J.: *Medzinárodné trestné súdnictvo* In: ŠIRICOVÁ, Ľ. Zborník príspevkov zo študentského sympózia konaného dňa 16. apríla 2010 na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach, s. 156 – 170, ISBN: 978-80-7097-809-2 (cit.12.04.2023).
- Definition of Aggression General Assembly resolution 3314 (XXIX) 14 December 1974, dostupné na: <https://legal.un.org/avl/ha/da/da.html>, (cit. 29.04.2023).
- Charta OSN z 24. októbra 1945
- Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy 1948, článok č. 6.
- HATHAWAY; O., JUST JUSTICE *The Case for Creating an International Tribunal to Prosecute the Crime of Aggression Against Ukraine (Part I) An agreement between the United Nations and Ukraine can pave the way*, Dostupné na: <https://www.justsecurity.org/83117/the-case-for-creating-an-international-tribunal-to-prosecute-the-crime-of-aggression-against-ukraine/>, (cit. 09.04.2023).
- HERRIDGE, C; *Hague "people's court" seeks accountability from Putin for crimes against Ukraine*, Dostupné na: <https://www.cbsnews.com/news/hague-peoples-court-seeks-accountability-from-putin-for-crimes-against-ukraine/> (cit. 09.04.2023).
- IMT, Rozsudok z 1. októbra 1946, Proces s nemeckými hlavnými vojnovými zločincami, zborník Medzinárodného vojenského tribunálu zasadaajúceho v Norimbergu, Nemecko, časť 22, na 421 (22. augusta 1946 až 1. októbra 1946).
- International Criminal Court; *How the Court Works*, dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/about/how-the-court-works>, (cit. 06.04.2023).
- KAČÁKOVÁ, R.: *Medzinárodný trestný súd a jeho územná pôsobnosť*. In: doc. Dr. iur. JUDr. TUROŠÍK, M. PhD. Zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 7. 5. 2021 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN III, s. 171-172, ISBN 978-80-557-1932-0 (cit.07.04.2023).
- MAREČEK, L.: *Možno stíhať na Slovensku zločin agresie?*; In *Justičná revue*, 72, 2020, č. 12, s. 1447 - 1462. (cit.20.04.2023).
- Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí č. 333/2002, o prijatí Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu 17.03.1998.
- Review Conference of the Rome Statute, Kampala 31.05.-11.06.2010 (cit.19.04.2023).
- Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 9. decembra 1948 260 A (III) (1948).
- Strafgesetzbuch, Aufstacheln zum Verbrechen der Aggression, §80a, (cit.19.04.2023).
- ROBERTS; J.M. 2004. *Dvacáté století: dějiny světa od roku 1901 do současnosti*. Praha: Beta-Dobrovský.
- Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 15. decembra 1997 A/RES/52/160 (1997).

TRAHAN; J., Insights, *Revisiting the History of the Crime of Aggression in Light of Russia's Invasion of Ukraine*, Dostupné na: https://www.asil.org/sites/default/files/ASIL_Insights_2022_V26_I2.pdf, (cit. 09.04.2023).

The International Criminal Court; *The ICC at a Glance*, dostupné na: <https://www.icccpi.int/sites/default/files/Publications/ICCAAtAGlanceENG.pdf>, (cit. 05.04.2023).

VOJČÍKOVÁ; K.: *Medzinárodné trestné súdnictvo* In: ŠIRICOVÁ, Ľ. Zborník príspevkov zo študentského sympózia konaného dňa 16. apríla 2010 na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach, s. 156 – 170, ISBN: 978-80-7097-809-2 (cit. 12.04.2023).

Vyhlásenie k invázii Ruska na Ukrajinu: *Zločin agresie. Potreba zmeniť a doplniť trestný čin agresie*, 24.03.2022 (cit. 09.04.2023).

ZIMMERNAMN; A., *The Creation of a Permanent International Criminal Cour*, *Max Planck Yearbook of United Nations Law*, Dostupné na: https://www.mpil.de/files/pdf2/mpu-nyb_zimmermann_2.pdf, (cit. 08.05.2023).

IMUNITA PREDSTAVITEĽOV ŠTÁTOV PRED VNÚTROŠTÁTNYMI SÚDMI

Peter Kuko

ÚVOD

Imunita patrí k jedným z najdôležitejších prejavov demokracie už od stredoveku. V dnešnom ponímaní je jej existencia ešte dôležitejšia, keďže ide o prejav princípu demokratického štátneho zriadenia, a rovnako aj o pretavenia medzinárodnoprávnej zásady spočívajúcej v rovnosti suverénnych štátov medzi sebou. Cieľom predloženého príspevku je objasniť historický vývoj imunit a jej typy v aktuálnej právnej úprave, a rovnako poukázať aj na rôznorodé názory vedy a praxe medzinárodného práva na to, kto je a kto naopak nie je štátnym predstaviteľom. Vo zvyšných kapitolách si kladieme za cieľ poukázať na osoby, ktoré požívajú rôzne druhy a tiež odlišný rozsah imunit, rovnako demonštrujeme aj nejasný aplikačný názor medzinárodných súdnych orgánov a napokon aj vnútroštátnych súdov a to najmä v súvislosti s procesom trestného stíhania predstaviteľov štátov v medzinárodnom ako aj vnútroštátnom priestore.

Problematika uplatňovania imunit je aktuálnou témou, ktorá intenzívne rezonuje v spoločnosti už takmer tri desaťročia. Nepochybne sa aj kvôli tomu Komisia pre medzinárodné právo rozhodla zaradiť do svojho pracovného programu tému imunit štátnych predstaviteľov voči cudzej trestnej jurisdikcii. V aktuálnom období Komisia pre medzinárodné právo zaslala vládam štátov návrh osemnástich článkov upravujúcich ako hmotnoprávnu, tak aj procesnú úpravu aplikácie imunit spolu s príslušným komentárom.

1. Historický vývoj imunity

Pojem imunita sa začal vyskytovať už v antickom Ríme, kde bolo podstatou imunity ochrániť rímskeho úradníka až do takej miery, že za narušenie imunity, či už v podobe verbálnej alebo fyzickej hrozila poprava.¹

Vývoj imunit v dnešnom ponímaní možno datovať od konca 14. storočia, kedy člen parlamentu predložil dolnej komore britského parlamentu správu, v ktorej kritizoval anglického kráľa Richarda III., ktorý ho v duchu absolutistických tradícií zažaloval a de facto ho aj nepriamo odsúdil na smrť. Až na nátlak parlamentu Richard III. udelil milosť Thomasovi Haxeymu, predkladateľovi spomínanej správy. Z celkom zrejmych dôvodov sa od roku 1397 začalo diskutovať o potrebe ochrany poslancov pred častokrát zlovôľou panovníka, čo vyústilo

¹ REBRO, K., BLAHO, P.: *Rímske právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2019, s. 51.

v roku 1689 do prijatia Bill of Rights – Listiny práv, ktorá garantovala slobodu prejavu na pôde britského parlamentu.²

Takmer o storočie neskôr po udalostiach Veľkej francúzskej revolúcie v roku 1790 bolo prijaté nariadenie, ktoré obsahovalo okrem iného aj nemožnosť obžalovať člena národného zhromaždenia bez súhlasu národného zhromaždenia.³ Francúzsky model sa prostredníctvom budovania koloniálnej ríše v priebehu histórie rozšíril do celého sveta, resp. do krajín, ktoré tvorili súčasť bývalého francúzskeho koloniálneho panstva, najmä v Afrike.

Historický vývoj imunit v podmienkach Slovenskej republiky môžeme nazvať stabilným. Ide o kontinuitu relatívne podobnej úpravy imunit od roku 1920 až do súčasnosti. Zákon, ktorým sa uvádza Ústavná listina z roku 1920 rozlišovala imunitu prezidenta od imunity poslancov oboch komôr československého parlamentu. Vychádzajúci z § 24 zákona č. 121/1920 Sb. „k akémukoľvek trestnému alebo disciplinárnemu stíhaniu člena národného zhromaždenia je potrebný súhlas tej-ktorej snemovne, v prípade ak by došlo k odopretiu súhlasu snemovňou, stíhanie je navždy vylúčené“⁴ a „prezident nebol zodpovedný za výkon svojej funkcie, mohol byť trestne stíhaný za vlastizradu a zločin úkladov o republiku a ohrozenie jej bezpečnosti, potrestaný mohol byť stratou úradu“⁵ až na malé odchýlky je zrejmé že právna úprava obsiahnutá v zákone 121/1920 je takmer identická s tou dnešnou čo potvrdzuje vyššie prezentovanú úvahu.

1.1. Definície štátnych predstaviteľov podľa medzinárodného práva

V medzinárodnoprávnej úprave neexistuje jednotná definícia osôb, ktoré možno považovať za štátnych predstaviteľov, ide o to, že každý medzinárodnoprávny dokument definuje okruh podľa vopred vytýčeného účelu. Prieniky medzi definíciami možno nájsť za predpokladu odstránenia osobitných faktorov, na základe ktorých boli jednotlivé dokumenty prijaté.

Podľa Dohovoru o zabránení a trestaní trestných činov proti osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu, včítane diplomatických zástupcov (vyhláška ministra zahraničných vecí č. 131/1978 Zb.) z čl. 1 ods. 1 vyplýva, že pod označením predstaviteľa štátu sa chápe hlava štátu, premiér, minister zahraničných vecí a široko koncipované abstraktné vymedzenie členov exekutívy.

V zmysle Dohody o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu, čl. 1 písm. d) sa pod pojmom predstaviteľ štátu rozumie delegát, zástupca delegáta a iní členovia delegácie.

Osobitne sú v čl. 25 upravené špecifické povinnosti vzdaní sa imunity štátu voči svojmu občanovi požívajúcemu imunitu.⁶ Z praxe štátov však vieme vyvodiť, že ide o (relatívne) obsoletnú úpravu len sťažka realizovateľnú, najmä z dôvodu, že štáty sa neradi podvoľujú jurisdikcii iných štátov navzdory prelomeniu tzv. absolútnej účinnosti imunit, ktorá je v aktuálnom období typická už len pre diktatúry.

² HOWELL, T. B., HOWELL, T. J. et. al.: *Cobebett's complete collection of state trials and proceedings for high treason and other crimes and misdemeanors from the earliest period to the present time*. Londýn: T. C. Hansard, 1811, s. 782. Online: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=njp.32101045241088&view=lup&seq=6>.

³ IVOR, J. et. al.: *Trestné právo procesné. Druhé doplnené vydanie*. Bratislava: Iura edition, 2010, s. 71.

⁴ MOSNÝ, P., HUBENÁK, L.: *Dejiny štátu a práva na Slovensku*. Košice: Aprilla, s. r. o., 2008, s. 216.

⁵ Ibidem.

⁶ Dohoda o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu.

Na základe Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu je podľa čl. 27 ods. 1 vylúčená možnosť aplikovať zníženie trestu len pre úradné postavenie, čo znamená, že ani hlava štátu, premiér či členovia jeho kabinetu, teda ministri nemajú právo, len z titulu svojej funkcie žiadať nižší trest, akoby dostali za predpokladu, ak by neboli čelnými predstaviteľmi štátu. Ide o nejasnú úpravu, ktorá je sporná nielen v praktickej, ale aj teoretickej rovine. Ide najmä o situácie kolektívnej zodpovednosti, ktorá sa o. i. uplatňovala pred Norimberským tribunálom a jej výsledkom bolo odsúdenie páchatel'ov, ktorým boli napokon znížené tresty alebo došlo k upusteniu od zvyšku trestu skôr ako bol vykonaný celý trest uložený tribunálom. Máme za to, že aj pro futuro potencionálne odsudzujúce rozsudky za podobné zločiny podľa medzinárodného práva by mohli kopírovať systém upustení od výkonu zvyšku trestu tak, ako tomu bolo napokon aj v minulosti. Zásada, podľa ktorej oficiálne postavenie páchatel'a medzinárodného zločinu nezbavuje trestnej zodpovednosti týmto nie je dotknutá. Rovnako je podstatné pretavenie (podľa názorov Komisie pre medzinárodné právo) obyčajovej úpravy možnosti stíhania najvyšších predstaviteľ'ov štátov.⁷ Domnievame sa, že prezentovaná obyčajová úprava nespĺňa jednu z dvoch esenciálnych zložiek právnej obyčaje, konk. opinio iuris necessitatis, nakoľko existujú postupy vnútroštátnych inštitúcií (konajúcich v mene štátov), ktoré akceptujú imunity iných tzn. cudzích štátnych predstaviteľ'ov vo vzťahu napr. k dočasnému pozbaveniu osobnej slobody pre potreby trestného stíhania alebo aj extradície.

Podľa článku 27 ods. 2 v konaní pred MTS sa vylučuje aplikácia imunit, tzn. MTS má právomoc konať aj voči osobám, ktoré požívajú na základe svojho funkčného postavenia imunity dokonca nezávisle od toho, či ide o imunity podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva. Uvedené je možné demonštrovať na príklade zatykača voči Umarovi-Al-Bašírovi - prezidentovi Sudánu, ktorého hostili krajiny ako napríklad JAR, Kongo, Maroko etc... Pre úplnosť je potrebné dodať, že tento precedens začala práve JAR v roku 2015.

Domnievame sa, že zo štatútu nemožno jednoznačne vyvodit' kto každý je resp. môže byť predstaviteľ'om štátu, avšak je zrejma skutočnosť, že za predstaviteľ'a štátu možno považovať hlavu štátu, premiéra, člena vlády alebo parlamentu, voleného zástupcu alebo vojenského veliteľ'a. Tento výpočet nie je vyčerpávajúci, a preto by MTS mohol vykonávať svoju jurisdikciu aj nad inými predstaviteľ'mi štátov. Domnievame sa, že by sa každá takáto osoba (príslušník štátu) posudzovala ad hoc.

Pre úplnosť uvádzame aj iné významné medzinárodné dohovory, ako:

- Viedenský dohovor o diplomatických stykoch uvádza v článku 1, že osoby, ktoré sa považujú za predstaviteľ'ov štátu možno chápať v najširšom zmysle, teda od šéfa misie až po člena misie, ktorý môže byť členom diplomatického, administratívneho alebo technického personálu. Vzhľadom na široko koncipovaný pojem „predstaviteľ' štátu“ je namieste upozorniť na zrejmy fakt, že rozsah imunity uplatniteľ'ných pred súdmi hostiteľ'ského štátu bude závisieť od typu postavenia člena misie.

⁷ Komisia OSN pre medzinárodné právo. *Imunita predstaviteľ'ov štátov pred cudzou trestnou jurisdikciou*. A/CN.4/596. 2008. str. 52. Online: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N08/290/78/PDF/N0829078.pdf?OpenElement>.

- Dohovor Organizácie Spojených národov o jurisdikčných imunitách štátov a ich majetku podľa čl. 1 písm. b) ods. 4 konštatuje, že je možné za predstaviteľov štátu považovať zástupcov štátu konajúcich v jeho mene, inak povedané, domnievame sa, že pôjde o fyzické osoby schopné svojím konaním zaviazat' štát, ktorí ho zastupujú najčastejšie ako členovia štátneho subjektu, ktorý je schopný zaviazat' k plneniu alebo k prijatiu plnenia na základe obchodnej transakcie v najširšom slova zmysle tak, ako ustanovuje článok 1 písm. c) ods. 4.

Komisia pre medzinárodne právo pracovala pôvodne s tromi definíciami predstaviteľov štátov. Prvá definícia vymedzovala štátnych predstaviteľov veľmi reštriktívne, a to najmä v zmysle Dohovoru o osobitných misiách, podľa ktorého ide o hlavu štátu, predsedu vlády a ministrov zahraničných vecí. Druhá definícia obsahovala tzv. vysokopostavených štátnych úradníkov, ktorí požívajú imunitu na základe svojej funkcie. Domnievame sa, že takýmto výpočtom by nebolo možné obsiahnuť všetkých predstaviteľov štátu. Napokon tretia definícia, ktorú Komisia pre medzinárodne právo v súvislosti s imunitami použila obsahovala všetkých úradujúcich a bývalých štátnych úradníkov.

Na základe prezentovaných názorov podložených definíciami z jednotlivých medzinárodných aktov možno skonštatovať, že predstaviteľ štátu je štátny úradník, ktorý je vyslaný domácim štátom alebo iný zástupca štátu, ktorým môže byť tak fyzická ako aj právnická osoba, ktorá má spôsobilosť na právne úkony zaväzujúce štát, resp. na úkony, z ktorých vznikajú alebo by aspoň mohli vzniknúť zodpovednostné vzťahy pre štáty – strany právneho úkonu (zmluvy či inej formy dohody). Okrem uvedeného musí mať poverenie štátu taká osoba, ktorá koná, resp. tvrdí, že je schopná a oprávnená konať v jeho mene tak, ako uvádzajú dohovory o diplomatických a konzulárnych stykoch.

2. Typy imunit v medzinárodnom práve a v podmienkach vnútroštátneho práva

Na úvod je potrebné objasniť typy imunit, berúc do úvahy rozdelenie podľa medzinárodného ako aj vnútroštátneho práva. V medzinárodnom práve rozlišujeme medzi imunitou *ratione materiae* a imunitou *ratione personae*. Imunita *ratione personae* sa vzťahuje na vysokopostavených štátnych predstaviteľov ako sú prezidenti, resp. hlavy štátov, predsedovia vlád a ministri zahraničných vecí. Uvedený druh imunity je možné požívať len do ukončenia pôsobenia vo funkcii. Domnievame sa, že ide o typ imunity, ktorý by mohol obsahovať prvky tzv. absolútnej imunity, nakoľko osoby vo vyššie vymenovaných funkciách potrebujú na výkon svojej funkcie garantovaný, pokiaľ možno čo najväčší, rozsah ochrany pred cudzou jurisdikciou. Imunita *ratione materiae* sa vzťahuje skôr na oficiálny akt, resp. činy, než samotný status úradníka, t. j. jeho postavenie. Domnievame sa teda, že sa na ňu môže spoliehať každý, kto konal v súvislosti s oficiálnymi aktmi vykonanými v mene štátu. Rovnako môže byť táto forma imunity uplatnená aj u osôb, ktoré síce nie sú štátnymi úradníkmi, ale konali v mene štátu a s poverením štátu. Štandardnú aplikáciu tejto formy imunity nachádzame najmä v civilných prípadoch, nie v trestných veciach. Trestná právomoc štátov je primárne územná a štátni úradníci bežne nevykonávajú ich oficiálne akty na území iných štátov.

V právnom poriadku Slovenskej republiky rozoznávame existenciu hmotnoprávnej exempcie, ktorá predstavuje absolútnu beztrestnosť, čo v praxi znamená nemožnosť trestne stíhať osobu, ktorá sa preukázateľne dopustila spáchania trestného činu a procesnoprávnej exempcie, ktorá zabezpečuje nestíhateľnosť, to znamená, že trestnosť činu nezaniká a ani trestnoprávna zodpovednosť, ktorú možno za spáchaný trestný čin vyvodiť. Je nemožné, aby počas výkonu funkcie došlo k začatiu, resp. pokračovaniu v trestnom stíhaní, to však nezakladá nemožnosť po ukončení funkcie akýmkoľvek spôsobom začať, resp. obnoviť stíhanie voči obvinenému. Osobitosťou je postavenie prezidenta ako najvyššieho ústavného činiteľa a z toho vyplývajúce postavenie najvýraznejšieho štátneho predstaviteľa.

Profesor Ivor si kladie otázku, či zodpovednosť prezidenta za vlastizradu alebo iný úmyselný trestný čin, za ktorý prezidenta možno stíhať je trestnoprávna, ústavnoprávna alebo politická.⁸ Domnievame sa, že ide o kombináciu trestnoprávnej a hmotnoprávnej zodpovednosti spojenej výlučne s politickou zodpovednosťou, ktorá však nie je právne a absolútne vynútiteľná, nakoľko existuje možnosť, aby sa bývalý prezident uchádzal aj o iné najvyššie ústavnopolitické funkcie.

2.1. Osoby vyňaté spod pôsobnosti TZ podľa MPV a TZ (300/2005)

V praxi je potrebné rozlíšiť dve skupiny osôb, ktoré si môžu uplatňovať hmotnoprávne, resp. procesnoprávne dôsledky aplikácie imunit v trestných sporoch (v civilných veciach je uplatňovanie imunit v právnom režime medzinárodného práva súkromného, konk. v podmienkach SR ide o § 47 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom). Osoby vyňaté spod jurisdikcie vnútroštátneho práva podľa medzinárodných aktov sú:

- a) diplomatickí a konzulárni zástupcovia v zmysle Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch a Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch,
- b) poslanci Európskeho parlamentu podľa čl. 9 Protokolu o výsadách a imunitách, ktorí nemôžu byť stíhaní ani zadržaní na území ktoréhokoľvek členského štátu bez súhlasu Európskeho parlamentu,
- c) sudcovia Medzinárodného súdneho dvora v zmysle čl. 19 Štatútu Medzinárodného súdneho dvora,
- d) predstavitelia Medzinárodného trestného súdu v zmysle čl. 48 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu,⁹
- e) členovia Európskej komisie, Európskeho súdu pre ľudské práva, sudcovia Súdneho dvora Európskej únie, predstavitelia Európskej únie a predstavitelia Rady Európy, zástupcovia členských štátov OSN a predstavitelia odborných organizácií OSN.

Do druhej skupiny, teda medzi osoby vyňaté podľa Trestného zákona radíme:

- a) prezidenta SR (čl. 107 Ústavy SR),
 - vyššie sa problematike úpravy prezidentskej indemnity venujeme aj s poukazom na úpravu v našom právnom systéme.
- b) poslancov Národnej rady SR (čl. 78 ods. 1 a ods. 2 Ústavy SR),

⁸ IVOR, J. et. al.: *Trestné právo procesné. Druhé doplnené vydanie*. Bratislava: Iura edition, 2010, s. 72-73.

⁹ Ibidem.

- je potrebné objasniť, že v podmienkach SR sa nesprávne používa pojem „poslanecká imunita“, ako keby bol objektom ochrany poslanec.¹⁰ Ide o nesprávnu interpretáciu historického vývoja imunit v najextenzívnejšom ponímaní definície, správne by sa malo uvádzať pomenovanie „parlamentná imunita“ minimálne v štátnych zariadeniach konštituovaných ako (demokratické) republiky. Článok 78 ods. 1 v aktuálnom znení garantuje poslancom NR SR absolútnu a trvalú, tzn. aj po skončení mandátu platnú ochranu voči potencionálnemu trestnému stíhaniu. Uvedeným sa má zabezpečiť poslancom možnosť reálne vykonávať svoj mandát podľa svojho vedomia a svedomia bez obáv z konsekvencií vyvođených napr. nasledujúcou vládnu garnitúrou. Článok 78 ods. 2 hovorí o tom, že za výroky nemožno poslanca trestne stíhať, tzn. že poslanec môže v pléne NR SR alebo v orgáne NR SR (v právnom poriadku SR nie je explicitne vymedzené kde konkrétne, resp. čo sa považuje za pôdu NR SR – to môže spôsobiť nejasnosti pri potencionálnom podozrení na trestnú činnosť členov zákonodarného zboru na rozdiel od angloamerickej právnej úpravy, kde „parlament ako miesto, na ktoré sa vzťahuje sloboda prejavu, sa chápe nielen z pohľadu geografického, ale aj vnútroorganizačného. Pod pojmom parlament sa nerozumie len jeho plenárne zasadnutie, ale aj rokovania jednotlivých organizačných častí parlamentu, najmä jeho komisií. Práve v súvislosti s ich činnosťou býva aj v krajinách common law častým javom, že tieto komisie nerokujú len v priestoroch budovy parlamentu, ale často majú aj svoje tzv. výjazdové zasadnutia. Aj na rokovania komisií uskutočnené mimo budovy parlamentu, či miesta, v ktorom je táto budova, sa vzťahuje výsada slobody prejavu za podmienky, že toto rokovanie sa uskutočnilo na území štátu, ktorého funkcie parlament plní.“¹¹) vyjadriť svoj názor bez obáv z trestného stíhania, samozrejme tým nie je a nesmie byť dotknutá disciplinárna zodpovednosť poslancov. Osobitne je potrebné spomenúť fakt, že ide len o nemožnosť, resp. zabezpečenie ochrany voči trestnému stíhaniu, a preto sa domnievame, že nie je možné vykladať ustanovenie extenzívne a uplatniť ho napr. na civilné konanie, aj keď existujú názory, ktoré sa opierajú o ustanovenia čl. 78 Ústavy z pred roku 2001, resp. 2004 (pred zmenou prostredníctvom ústavných zákonov č. 90/2001 Z.z. a č. 140/2004 Z.z.).
- c) sudcov Ústavného súdu (čl. 136 Ústavy),
- imunita sudcov ústavného súdu bola v pôvodnej verzii Ústavy SR obsiahnutá len odkazom na imunity poslancov NR SR. V aktuálnom znení Ústavy je však vymedzená tak, že znemožňuje vzniku trestnoprávnej zodpovednosti za rozhodovanie v rámci výkonu funkcie. Doc. Drgonec sa domnieva, že „výslovné znenie rovnako ako v prípade imunity poslancov Národnej rady SR ponúka priestor pre špekulácie, podľa ktorých doslovné znenie čl. 136 ods. 1 dokonca ani počas výkonu funkcie

¹⁰ Drgonec, J.: *Ústava Slovenskej republiky. 2. vydanie*. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 1178. Online: <https://www.beck-online.sk/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhfxg327mv3gwn-zopj5f6mjzhezf6nbwgbpwwg3bxha#>.

¹¹ Svák, J.: *Parlamentné výsady v systéme common law u nás*. In: *Právny obzor*, č. 2, 1997, s. 174, ISSN: 2729-9228. Dostupné online: <http://www.pravnyobzor.sk/index.php?id=po21997>.

sudcu Ústavného súdu nevyklučuje uplatnenie súkromnoprávnej (občianskoprávnej) zodpovednosti sudcu Ústavného súdu za rozhodovanie pri výkone funkcie.¹² Je zrejmé, že v rámci rozhodovania musia sudcovia ústavného súdu požívať aj občianskoprávnu imunitu, inak by podľa nášho názoru nemohli byť nezávislí a ničím neviazaní. V čl. 136 ods. 2 ústava vytvára špecifický postup ak bol sudca ústavného súdu prichytený in flagranti, t. j. pri páchaní trestnej činnosti. V uvedenom prípade je potrebné na vzatie do väzby súhlas Ústavného súdu SR, ide o zásadnú procesnú úpravu, ktorá by nemala absentovať v právnych poriadkoch demokratických štátnych zriadení, je však na diskusiu či je uvedené ustanovenie potrebné obsiahnuť v najvyššej právnej forme, tzn. v Ústave.

- d) sudcovia a prísediaci všeobecných súdov (čl. 145 ods. 2, posledná veta Ústavy SR)
- Ústava SR obsahuje len blanketovú úpravu v podobe čl. 154, z ktorého vyplýva odkaz na osobitný právny predpis, ktorým je zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich (ďalej len zákon o sudcoch), ktorý v § 29a odkazuje späť na Ústavu SR. Z čl. 148 ods. 4 vyplýva, že za rozhodovanie, a tiež (aplikáciou argumentum a maiori ad minus možno dospieť) ani za právny názor sudcu, a rovnako prísediaceho z radov občanov nemožno začať trestné stíhanie, resp. vyvolať akékoľvek trestnoprávne konsekvencie, ale len za predpokladu, že sudca neuplatní pri rozhodovaní svojvôľu, čím by sa dopustil trestného činu ohýbania práva podľa § 326a z. č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona bez ohľadu na samotné rozhodnutie za splnenia podmienok uvedených v Trestnom zákone.

3. Problematika imunit v súvislosti s jurisdikciou Medzinárodného súdneho dvora a vnútroštátnej praxe

Zločiny podľa medzinárodného práva sú najzávažnejšie typy zločinov, na ktorých potrestaní má záujem medzinárodné spoločenstvo. Ide o zločiny vymenované a objasnené v Rímskom štatúte Medzinárodného trestného súdu (ďalej len Rímsky štatút), ktorý v čl. 5 hovorí o zločine genocídy a apartheidu, zločine agresie, zločinoch proti ľudskosti a vojnových zločinov s doplnkom v čl. 121 a 123, na základe ktorých je možné uvedený zoznam rozšíriť aj o ďalšie zločiny na základe spoločného konsenzu signatárov. Považujeme za významné poukázať na článok 27 ods. 2 Rímskeho štatútu v zmysle ktorého imunity nebránia vykonávať jurisdikciu nad osobou ktorá by mohla požívať osobitné procesné pravidlá .

Čo sa týka stíhania pred vnútroštátnymi súdmi „z rozhodovacej praxe Medzinárodného súdneho dvora vyplýva fakt, že výnimku z imunity je možné uplatniť len pri imunite *ratione materiae*, nakoľko *ratione personae* je absolútna.“¹³ Pre úplnosť dodávame že práve Medzinárodný súdny dvor konštatoval v prípade Zatykáci rozkaz (bod 61 predmetného rozhodnutia) okolnosti

¹² Drgonec, J.: *Ústava Slovenskej republiky. 2. vydanie*. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 1638. Online: <https://www.beck-online.sk/bo/document/view.seam?documentId=nnptembrhfxg327mv3gwn-zopj5f6mjzhez6nbwgbpww3brgm3a&refSource=toc>.

¹³ REN, H., JIN, Z.: *The Limitations and Exceptions to Immunity of States Officials from Foreign Criminal Jurisdiction: On ILC Draft Article 7*. Beijing Law Review, 2021, s. 290 Online: <https://doi.org/10.4236/blr.2021.122017>.

ktoré nepredstavujú prekážku pre trestné stíhanie ministra zahraničných vecí ktorý ako je zrejme požíva imunitu *ratione personae*.

Prevládajúci názor vedy, ale aj rozhodovacej praxe vnútroštátnych súdov, ktoré potvrdzujú aj medzinárodné súdne orgány je, že na zabezpečenie princípov Charty OSN je nevyhnutné uplatňovať výnimky z imunity, minimálne z imunity *ratione materiae*, aby bola aspoň z časti zabezpečená restoratívna spravodlivosť na medzinárodnej úrovni. Otázkou zostáva, či je možné prelomiť nedotknuteľnosť imunity *ratione personae*, nakoľko ide o osoby vystupujúce na čele štátov. „Podstatou je odlišovanie *acta iure imperii* (akty verejnej moci), *acta iure gestionis* (úkony súkromného práva. Príkladom, ktorý nie je podľa nášho názoru v súlade s citovaným je prípad Pinochett,¹⁴ na základe ktorého by mohol akýkoľvek súd vykonávať právomoc aj nad osobou, ktorá v minulosti požívala imunity spojené s hlavou štátu, a zároveň sa dopustila zločinov podľa medzinárodného práva, ktoré je možné chápať v zmysle vyššie citovaného ako *acta iure imperii*. Pre úplnosť aj samotná Komisia pre medzinárodné právo uznáva, že imunita *ratione personae* je absolútna, teda vzťahuje sa na všetky akty, ktoré vykoná osoba s takouto imunitou. Ide o osobitnú problematiku imunit v súvislosti s ochranou ľudských práv, ktoré sa považujú za súčasť kogentného práva. Neexistuje jednotné stanovisko, či sa imunita vzťahuje aj na prípady porušovania ľudských práv. Možno tak upozorniť na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Al-Adsani proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska¹⁵, z ktorého vyplýva, že imunity štátnych predstaviteľov môžu byť pomyselne vyššej právnej sily ako niektoré taxatívne vymenované ľudské práva, ktoré sú v medzinárodných dokumentoch postavené nad úroveň iných ľudských práv, ako napr. zákaz všetkých foriem mučenia, ktoré preukázateľne boli spáchané na Al-adsanimu v Kuvajte na (výslovný) príkaz Kuvajtského vládcu.

Ako uvádzame vyššie, trestné stíhanie možno začať aj voči osobám, ktoré požívajú imunitu *ratione materiae*. Otázkou zostáva, ako sa v rámci uznesenia o začatí trestného stíhania dozvie štát predstaviteľ a o tom, že takéto stíhanie začalo, resp. už eventuálne prebieha. Je nutné skonštatovať, že neexistuje jednotný postup oznamovania začatia trestného stíhania, možno ho vyvodiť iba zo zásady spolupráce medzi štátmi. Osobitne existuje taxatívny výpočet možností oznámenia o začatí trestného stíhania v Dohovore Organizácie Spojených národov o jurisdikčných imunitách štátov a ich majetku. Ide o tri spôsoby, podľa čl. 22 ods. 1 písm. a) a písm. b) možno štát predstaviteľ a informovať na základe akéhokolvek dohovoru alebo zmluvy, ktorou sú obidva štáty viazané. Treťou možnosťou je zaslanie diplomatickej nóty o začatí stíhania v trestnej veci. Uvedený spôsob je aplikovateľný len za predpokladu, že predošlé spôsoby nie sú možné, čo vyplýva z čl. 11 ods. 1 písm. c) Dohovoru. Dôležitým procesným postupom OČTK (v SR ide len o políciu a prokuratúru, v iných krajinách aj samotné súdy) je v prípade začatia trestného stíhania zisťovanie existencie, resp. neexistencie imunity. V prípade jej existencie nie je možné pokračovať v stíhaní až do doby pominutia dôvodov, ktoré predošlú nemožnosť zakladali. Existujú aj výnimky napr. holandský zákon o medzinárodných zločinoch z 19.06.2003 výslovne v čl. 16 hovorí, že do právomoci holandských súdov patria aj taxatívne vymenované

¹⁴ Prípad *Pinochett*. Online: <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur450211998en.pdf>

¹⁵ Prípad *Al-Adsani proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska*. Online: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22languageisocode%22:%5B%22CZE%22%5D,%22appno%22:%5B%2235763/97%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-172153%22%5D%7D>

zločiny podľa medzinárodného práva, ktoré sú v predmetnom zákone taxatívne vymedzené voči predstaviteľom iných štátov, ako sú hlavy štátov, ministri, alebo osoby požívajúce imunity. Uvedeným však nie je dotknutá jurisdikcia medzinárodných orgánov a v zmysle medzinárodného zmluvného práva majú prednosť pred právomocou holandských súdov. Domnievame sa, že má ísť zo strany holandského zákonodarcu o tzv. aplikovanie ultima ratio vo vzťahu k zabezpečeniu spravodlivosti v zmysle nielen trestnej procesnej zásady denegatio iustitiae vo vzťahu k predstaviteľom štátov. Opakom holandského prístupu je poľská právna úprava premietnutá do zákona vzťahujúceho sa na postup v trestných veciach s medzinárodným prvkom, ktorý výslovne vylučuje aplikáciu súdnej právomoci nad predstaviteľmi tretích štátov.¹⁶ Štát sa môže vzdať imunity svojho predstaviteľa podľa Dohody o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu, konk. podľa čl. 25. ide o situáciu, keď vysielajúci štát dobrovoľne odovzdá svojho zástupcu do rúk jurisdikcie hostiteľského štátu. Rímsky štatút v čl. 98 uvádza spoluprácu v súvislosti so vzdaním sa imunity a s odovzdaním predstaviteľa štátu. Premietnutím do praktickej roviny, ide o situáciu, v prípade ktorej, ak by predstaviteľ tretieho štátu, voči ktorému bol vznesený zatýkací rozkaz alebo iná žiadosť na pozbavenie osobnej slobody spojená s odovzdaním dožiadanej osoby (podľa ods. 2 predmetného článku), navštívil krajinu, ktorá je zmluvnou stranou Rímskeho štatútu o MTS, takýto štát by mohol vydať osobu za predpokladu, že Medzinárodný trestný súd dosiahol zbavenie imunity predstaviteľa štátu. Ako sme už vyššie uviedli v čase písania predkladaného textu je prípad Umara-Al Bašíra doposiaľ jediný prípad spojený s aktuálnou hlavou štátu v súvislosti s dožiadanim osoby. Výkon súdnej právomoci nad štátnymi predstaviteľmi je len otázkou medzinárodnej dohody, napríklad v prípade prokurátor proti Charles G. Taylor pred Špeciálnym súdom pre Sierra Leone.

Je potrebné rozlišovať medzi imunitou predstaviteľov štátov a imunitou štátov samotných, nakoľko bez súhlasu vysielajúceho štátu nie je možné v trestnej veci pokračovať na základe medzinárodnoprávnej zásady *par in parem non habet imperium*, ktorá garantuje, že nezávislé a suverénne štáty nad sebou nemôžu vykonávať jurisdikciu *per se*. Uvedené je preukázateľné tak vo vnútroštátnych ako aj medzinárodných rozhodnutiach. Jedným z najznámejších je rozhodnutie vo veci *Prefektúra Voiotia proti Spolková republika Nemecko*¹⁷ (ďalej len *Nemecko*), kde vnútroštátny grécky súd akceptoval argumentáciu, že sa Nemecko v roku 1944 vzdalo svojej imunity konkludentne po spáchaní masakry v obci Distomo, a to tak, že vedome a úmyselne porušilo kogentné normy medzinárodného práva.¹⁸ Výsledkom bolo potvrdenie, „že podľa medzinárodného obyčajového práva sú štáty imúnne voči jurisdikcii pred cudzími národnými súdmi“.¹⁹

¹⁶ Komisia OSN pre medzinárodné právo. *Imunita predstaviteľov štátov pred cudzou trestnou jurisdikciou*. A/CN.4/596. 2008. str. 52. Online: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N08/290/78/PDF/N0829078.pdf?OpenElement>

¹⁷ Prípad *Prefektúra Voiotia proti Spolková republika Nemecko*. Online: <https://www.internationalcrimesdatabase.org/upload/ICD/Upload3247/Prefecture%20of%20Voiotia%20v.%20Germany%20-%20Greece%20-%20202000.pdf>

¹⁸ BANTEKAS, I.: *Prefecture of Voiotia v. Federal Republic of Germany*. Case No. 137/1997. The American Journal of International Law, Vol. 92, No. 4, 1998, s. 766.

¹⁹ Online: <https://www.internationalcrimesdatabase.org/case/3247>

ZÁVER

V nadväznosti na vytýčené ciele v úvode predkladaného príspevku konštatujeme nejednotnosť vymedzenia štátneho predstaviteľa, a to aj na vzdory existencii niekoľkých obsahovo podobných definícií v rôznych medzinárodnoprávných dohovoroch a dohodách. Okrem uvedeného dodávame, že v aktuálnej medzinárodnoprávnej úprave je veľký priestor na objasnenie alebo aspoň jednotné upresnenie imunit v rámci aplikačnej praxe, nakoľko ani zmluvná či obyčajová úprava imunit nie je jednotná vo vzťahu k existencii, resp. neexistencii tzv. absolútnej a relatívnej imunity, na čo nadväzoval aj ďalší cieľ, ktorým bolo objasniť rozsah imunit jednotlivých predstaviteľov štátov voči vnútroštátnym súdom. Čiastkovým cieľom v predložennom príspevku bolo aj poukázať na procesný postup pri trestného stíhaní v jeho záverečnom štádiu spočívajúce vo vznesení samotného obvinenia voči osobe požívajúcej imunity podľa medzinárodného a vnútroštátneho práva, ako aj následnú možnosť vysielajúceho štátu podvoliť sa jurisdikcii hostiteľského štátu. Uvedeným sa podľa nášho názoru začína dostávať do popredia téza o tzv. relatívnej imuniti, ako opak aplikácie absolútnej imunity. V predkladanom príspevku sme sa venovali aplikácii imunit aj v praktickej rovine a následnému porovnaniu tzv. hierarchii kogentných ustanovení v súvislosti s porušovaním ľudských práv. Inými slovami ide o to, či majú alebo naopak nemajú niektoré ľudské práva, ktoré sú relatívne dôležitejšie, resp. sú základnými právami osôb potrebnými k samotnej existencii bytia, ktoré majú prednosť aj pred napr. kogentnými ustanoveniami medzinárodného práva ako sú napr. imunity štátnych predstaviteľov, ktoré je možné rozdeliť na imunity pre tzv. najdôležitejšie osobnosti požívajúce imunity *ratione personae* a druhu skupinu, ktorú tvoria ostatné politicky exponované osoby požívajúce imunity *ratione materiae*.²⁰ Domnievame sa, že v zmysle Charty OSN by mali mať prednosť práva, ktoré chránia život a osobnú integritu človeka aj za cenu vstúpenia do výsostnej právomoci štátu ako predstaviteľa páchajúceho trestnú činnosť za predpokladu, že uvedené ľudské práva boli porušené na základe, resp. prostredníctvom zločinov podľa medzinárodného práva. Osobitne je potrebné venovať sa prípadnému vykonaniu odsudzujúceho rozsudku osoby požívajúcej imunity za predpokladu, že by bol štátny predstaviteľ odsúdený bez jeho prítomnosti na pojednávaní a odmietol sa na ňom zúčastniť z dôvodu, že sa jeho domovský štát nevzdal imunit, ktoré požíva.

²⁰ Komisia OSN pre medzinárodné právo. *Imunita predstaviteľov štátov pred cudzou trestnou jurisdikciou*. A/CN.4/596. 2008. str. 52. Online: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N08/290/78/PDF/N0829078.pdf?OpenElement>

Zoznam použitej literatúry

- BANTEKAS, I.: *Prefecture of Voiotia v. Federal Republic of Germany. Case No. 137/1997.* The American Journal of International Law, Vol. 92, No. 4, 1998, s. 766
- HOWELL, T. B., HOWELL, T. J. et. al.: *Cobebett's complete collection of state trials and proceedings for high treason and other crimes and misdemeanors from the earliest period to the present time.* Londýn: T. C. Hansard, 1811, s. 1244. DOI: <https://babel.hatitrust.org/cgi/pt?id=njp.32101045241088&view=1up&seq=6>
- Dohoda o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu
- Dohovor Organizácie Spojených národov o jurisdikčných imunitách štátov a ich majetku
- Dohovor o zabránení a trestaní trestných činov proti osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu, vrátane diplomatických zástupcov
- DRGONEC, J.: *Ústava Slovenskej republiky. 2. vydanie.* Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 1178. DOI: <https://www.beck-online.sk/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrh-fpxg327mv3gwnzopj5f6mjzhez6nbwgbpwg3bxha#>
- Imunita predstaviteľov štátov pred cudzou trestnou jurisdikciou. DOI: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/290/78/PDF/N0829078.pdf?OpenElement>
- IVOR, J. et. al.: *Trestné právo procesné. Druhé doplnené vydanie.* Bratislava: Iura edition, 2010, s. 1049. ISBN 9788080783099
- MOSNÝ, P., HUBENÁK, L.: *Dejiny štátu a práva na Slovensku.* Košice: Aprilla s. r. o., 2008, s. 376. ISBN 9788089346028.
- Online: <https://www.beck-online.sk/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrh-fpxg327mv3gwnzopj5f6mjzhez6nbwgbpwg3bxha#>
- Online: <https://www.beck-online.sk/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrh-fpxg327mv3gwnzopj5f6mjzhez6nbwgbpwg3brgm3a&refSource=toc>
- Online: https://www.upjs.sk/public/media/2712/MPSaP_imunity%20%C5%A1t%C3%A1tu.pdf
- Online: <https://www.internationalcrimesdatabase.org/case/3247>
- Protokol (č. 3) o štatúte Súdneho dvora Európskej únie.
- Protokol (č. 7) o výsadách a imunitách Európskej únie.
- REBRO, K., BLAHO, P.: *Rímske právo.* Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2019, s. 416. ISBN 9788073807825
- REN, H., JIN, Z.: *The Limitations and Exceptions to Immunity of States Officials from Foreign Criminal Jurisdiction: On ILC Draft Article 7.* Beijing Law Review, 2021, s. 304. DOI: <https://doi.org/10.4236/blr.2021.122017>
- Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu
- Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 21. novembra 2001, *Al-Adsani proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska*, sťaž. [35763/97](https://www.echr.coe.int/ViewDoc.aspx?id=35763/97)

SVÁK, J.: *Parlamentné výsady v systéme common law u nás*. In: Právny obzor, č. 2, 1997, s. 174, ISSN: 2729-9228. DOI: <http://www.pravnyobzor.sk/index.php?id=po21997>

Prípado *Pinochett*. Online na: <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur450211998en.pdf>

Prípado *Prefektúra Voiotia proti Spolková republika Nemecko*. Online: <https://www.internationalcrimesdatabase.org/upload/ICD/Upload3247/Prefecture%20of%20Voiotia%20v.%20Germany%20-%20Greece%20-%202000.pdf>

Viedenský dohovor o diplomatických stykoch

Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch

RESUMÉ

zo študentského sympózia venovaného úlohe a významu trestného práva v medzinárodnom a úniomom práve (21.4.2023)

Dôvody vzniku Európskej prokuratúry.

Medzi základné dôvody jej vzniku patrila obava EÚ o riadne nakladanie s finančnými prostriedkami z úniových fondov jednotlivými členskými štátmi. Zvýšeniu ich ochrany malo napomôcť zavedenie skutkovej podstaty trestného činu poškodzujúceho finančné záujmy EÚ ako aj trestnoprávny procesný mechanizmus stíhania a trestania porušovateľov takejto skutkovej podstaty prostredníctvom a na základe spolupráce zainteresovaných prokuratúr členských štátov. Okrem OLAFU predstavuje Európska prokuratúra ďalší úniový mechanizmus ochrany finančných fondov pred ich zneužívaním prípadne rozkrádaním.

Vedenie vyšetovania Európskou prokuratúrou v Slovenskej republike.

Slovenská republika ako členský štát EÚ sa zúčastňuje aj posilnenej spolupráce, ktorej výsledkom je vznik Európskej prokuratúry. Tá sa teda aj na území Slovenskej republiky podieľa na vyšetovaní trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy EÚ a to prostredníctvom svojich decentralizovaných orgánov, ktorí sú súčasťou prokuratúry Slovenskej republiky. O konkrétnych postupoch účastníkov sympózia podrobnejšie informovali zástupcovia Okresnej a Krajskej prokuratúry v Košiciach. Pretože ide o európske vyšetovanie, nemožno v rámci neho použiť § 363 Trestného poriadku, nakoľko jeho použitie nemá oporu v úniomom práve.

Vzťah Európskej prokuratúry a Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF).

OLAF predstavuje ďalší subjekt, ktorý sa zaoberá vyšetovaním podvodov v oblasti nakladania s úniovými fondmi zo strany jednotlivých štátov. Na rozdiel od prokuratúry, tento orgán nemá trestnoprávnu povahu a ani neprijíma záväzné rozhodnutia, ale odporúčania. Súčasná spolupráca oboch uvedených subjektov je na dobrej úrovni a spočíva vo výmene informácií, pomoci pri identifikácii porušovateľov úniových pravidiel a i..

Zločin agresie pred Medzinárodným trestným súdom.

Predmetom pozornosti bola analýza právomoci *ratione materiae* s osobitným zameraním na zločin agresie, ktorý nebol vtelený do pôvodného znenia Štatútu Medzinárodného trestného

súdu z r.1998, ale až neskôršie (v r.2000) ako osobitný Článok 8bis. V súvislosti s možným konaním pred Medzinárodným trestným súdom bola spomenutá osobitná právomoc BR OSN (čl.16 Štatútu), v zmysle ktorej sa vyšetrovanie alebo stíhanie pred ním nemôže začať alebo sa v ňom nebude pokračovať 12 mesiacov potom, ako o to BR OSN požiadala rezolúciou podľa kapitoly VII Charty OSN, pričom takúto žiadosť môže zopakovať. Tým sa však odkladá výkon spravodlivosti voči osobám obvineným zo zločinov podľa medzinárodného práva.

Medzinárodný trestný tribunál pre Ukrajinu.

V súvislosti s vojnovými a inými zločinmi podľa medzinárodného práva páchanými ruskými vojskami na Ukrajine sa začala diskusia o vytvorení medzinárodného trestného tribunálu pre súdenie a potrestanie ich páchatel'ov. Do úvahy tiež prichádza vnútroštátne trestné súdnictvo samotnej Ukrajiny, ako aj internacionalizované vnútroštátne súdne orgány Ukrajiny. Pokiaľ ide o iniciovanie vzniku medzinárodného trestného súdu, bolo konštatované, že do úvahy neprichádza Valné zhromaždenie OSN na základe rezolúcie 377 (V) Spojenie pre mier. Vzhľadom na aktuálnu situáciu na Ukrajine však okrem rôznych úvah na túto tému doteraz neboli podniknuté žiadne prípravné kroky na vytvorenie medzinárodného trestného tribunálu.

Imunita pred vnútroštátnymi súdmi.

Imunitu hláv štátov možno posudzovať z dvoch pohľadov. Na jednej strane je to prostriedok na zabezpečenie riadneho výkonu prezidentských funkcií a na druhej strane prostriedok vylučujúci ich stíhanie v dôsledku vzniku trestnoprávnej zodpovednosti (ako vrchných veliteľ'ov ozbrojených síl) za spáchanie vojnových alebo iných zločinov. Prax štátov (predovšetkým JAR) potvrdzuje, že v dôsledku postavenia stíhaných osôb na pozícii hláv štátov nie sú ochotné ich vydávať do rúk spravodlivosti pred medzinárodné trestné súdy.

prof. JUDr. Ján Klučka, CSc.

odborný garant študentského sympózia

Aktuálne otázky trestného práva z pohľadu európskeho a medzinárodného práva
Zborník príspevkov zo XVI. ročníka študentského sympózia z medzinárodného a európskeho práva konaného dňa 21. apríla 2023.

Editorka: JUDr. Bc. Dominika Marčoková Becková, PhD.

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Vydavateľstvo ŠafárikPress

Rok vydania: 2023

Rozsah strán: 78

Rozsah: 6,03 AH

Vydanie: prvé

DOI: <https://doi.org/10.33542/AOTP-0219-0>

ISBN 978-80-574-0219-0 (e-publikácia)